स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

Local Adapatation Plan of Action

नलगाड नगरपालिका जाजरकोट

(आ.व. २०८१/०८२ देखी ०८६/८७ सम्म)

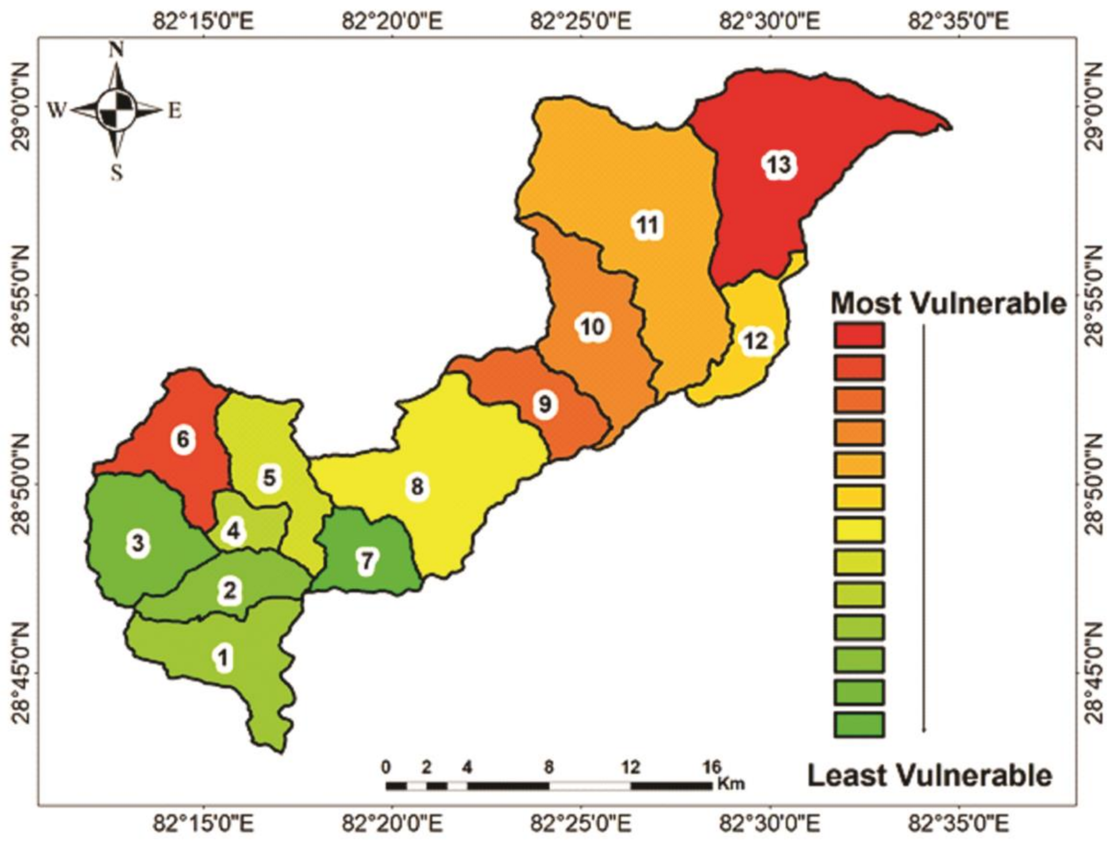

तयार पार्ने:

नलगाड नगरपालिकाको कार्यालय दल्ली, जाजरकोट

२०८२

विषय: स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सन्दर्भमा

विश्वव्यापि रुपमा बढ्दै गएको जलवायु परिवर्तनको असरबाट संसारका गरीब तथा अतिकम विकसित मुलुकहरु धेरै प्रभावित भएका छन् । मानवीय कृयाकलापका कारणले हरितगृह ग्याँसको उतसर्जनसंगै पृथ्वी तात्ने काम तीव्र हुँदै गइरहेको छ र यसले जलवायु परिवर्तनको जोखिम निम्त्याउँदै छ । वर्षामा अनियमितताका कारण पहिरो, नदि कटान, खडेरी, भूक्षय, कृषि उत्पादनमा आएको कमी आदि असर यस नगरपालिकाका समुदायले पनि महसुस गरिरहेका छन् । जसले गर्दा यस नगरपालिकाको मुख्य उत्पादनको रुपमा रहेको कृषि उपजमा जलवायु परिवर्तनका कारण समेत नकारात्मक असर पर्न थालेको छ । यसै सन्दर्भमा यस नगरपालिकामा बसोबास गर्ने समुदायलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि गर्ने र जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समुदाय र घरधुरीहरुको अनुकूलित क्षमताको विकास गर्न नगरपालिकामा रहेका सबै सरोकारवाला, जलवायु परिवर्तनले प्रभावित घरधुरीहरुको प्रत्यक्ष सहभागितामा आइपास नेपालको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग र स्थानिय सहयोगी संस्था पास नेपाल र Safe Motherhood Network Federation को सहजीकरणमा स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६ तथा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६ अनुरुप नलगाड नगरपालिकाको स्थानीय अनुकलन कार्ययोजना पुनरावलोकन गरिएको छ । यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयन पछि प्रभावित घरधुरी र समुदायको अनुकूलन क्षमता विकास गर्न सहयोग पुग्ने विश्वास लिएको छु ।

यस वृहत कार्ययोजनाको कार्यान्वयन कुनै एउटा संस्थाको एकल प्रयासबाट संभव नभएकाले यसको कार्यान्वयन प्रक्रियामा समेत सबै सरोकारवाला सहयोगी निकाय, संघ संस्थाहरुको सहयोग तथा सहकार्यको अपेक्षा गर्दछु ।

डम्बर बहादुर रावत
नगर प्रमुख

डम्वर बहादुर रावत
नगर प्रमुख

शब्दावली

१. **मौसम :** पृथ्वीको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भई रहने तापक्रम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता आदिको अवस्थालाई मौसम भनिन्छ । यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिनामा परिवर्तन भईरहन्छ ।

२. **जलवायु वा हावापानी :** लामो अवधिको (करिव ३० वर्ष) मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायु भनिन्छ । सामान्यतया जलवायु स्थान, ॠतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ ।

३. **जलवायु परिवर्तन :** लामो समयको अन्तराल एवं दीर्घकालिन अवधिमा जलवायुका विभिन्न तत्वहरुमा भएको औसत परिवर्तनलाई जलवायु परिवर्तन भनिन्छ। पृथ्वीको सन्तुलन खल्वलिने गरी हजारौ वर्ष देखि मानवले महशुस गर्दै, भोग्दै र बुझ्दै आएको जलवायुमा हुने फरक तथा बदलावलाई नै जलवायु परिवर्तन भनिन्छ ।

४. **हरितगृह ग्याँसहरु :** वायुमण्डलमा विश्वव्यापी रुपमा तापक्रम उष्णीकरण र जलवायु परिवर्तनको लागि जिम्मेवार रहेका ग्याँसहरुलाई हरितगृह ग्याँस भनिन्छ । क्योटो अभिसन्धि १९९७ को अनुसूची १ अनुसार हरितगृह ग्याँस अन्तर्गत कार्वनडाईअक्साईड (CO2), मिथेन (CH2), नाईट्रस अक्साइड (N2O), हाईड्रोफ्लोरो कार्वन (HFC), परफ्लोरो कार्वन (Perfloro Carbons), सल्फर हेक्जाफ्लोराईड (Sulphur Hexafloride) गरी ६ किसिमका ग्याँसहरु पर्दछन् । कतारको दोहामा सम्पन्न पक्ष राष्ट्रहरुको सम्मेलन (COP) ले नाइट्रोजन ट्राईफ्लोराईड (NF3) लाई थप गरेकोले हरितगृह ग्याँसको संख्या ७ पुगेको छ ।

५. **जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारुप महासन्धि :** सन् १९९२ मा ब्राजिलको रियो दि जेनेरियामा भएको पृथ्वी सम्मेलनबाट स्थापना भएको संयन्त्र हो । विश्वका विभिन्न राष्ट्रहरुले विश्वमा जलवायु परिवर्तन भइरहेको महशुस गरेर त्यसलाई सम्बोधन गर्न यो महासन्धि पारित गरिएको हो। यसलाई १९६ देशहरुले अनुमोदन (Ratify) गरेका छन् भने सन् १९९४ देखि यो कार्यान्वयनमा आईरहेको छ । यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य वायुमण्डलमा रहेका हरितगृह ग्याँसहरुलाई प्रतिवद्धता अनुसारको मात्रामा निश्चित समयभित्र स्थिर राख्नु रहेको छ ।

६. **पक्षधर राष्ट्रहरुको सम्मेलन :** पक्ष (सदस्य) राष्ट्रहरुको सम्मेलन भन्नाले UNFCCC का पक्ष देशहरुको सम्मेलनलाई जनाउँछ । यो UNFCCC को सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय हो र यो सम्मेलन प्रत्येक वर्षको अन्ततिर नोभेम्बर डिसेम्बर महिनाहरुमा हुने गर्दछ। सन् १९९७ मा जापानको क्योटोमा भएको COP-3, सन् २००७ मा ईन्डोनेसियाको बालीमा भएको COP-13, सन् २००९ मा डेन्मार्कको कोपेन्हेगनमा भएको COP-15 र फ्रान्सको पेरिसमा सन् २०१५ मा भएको COP-21 सम्मेलनहरु विशेष चर्चामा र महत्वपूर्ण रहे । सन् २०१८ को डिसेम्बरमा पोल्याण्डमा COP-24 अर्थात चौबिसौं सम्मेलन सम्पन्न भयो जस्मा पेरिस सम्झौता सम्बन्धी महत्वपूर्ण निर्णयहरु भएका छन् । COP-28 संयुक्त अरब इमिरेटसमा भएको थियो जहाँ LOSS and Damage fund को स्थापना भयो । साथै पहिलो पटक Health day मनाइएको थियो र १८० भन्दा बढी राष्ट्रले Health Declaration लाई अपन्त्व लिएका छन् । COP-30 ब्राजीलमा २०२५ मा हुनेछ ।

७. **अनुकूलन :** जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरुसँग जुध्न गरिने उपायहरु नै अनुकूलन हो । जस्तो गर्मी ठाँउहरुमा घरमा बढी र ठूला झ्यालहरु बनाउनु, बाढी आउँछ भनेर घरको जग अग्लो बनाउनु । यो परिवर्तित वातावरणमा आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरिने प्रक्रिया हो। मानव सन्दर्भमा अनुकूलन अन्तर्गत परिवर्तित वातावरणमा अनुकूलित हुन सकिने क्रियाकलापहरु पर्दछन् ।

८. **न्यूनीकरण :** हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा कटौति गरी वा वायुमण्डलमा भएको अधिक कार्बनलाई अवशोषण सञ्चिति क्षमतामा अभिवृद्धि गराई वायुमण्डलमा थप हरितगृह ग्याँस थुप्रन रोक्ने कार्यहरुलाई नै उत्सर्जन न्यूनीकरण भन्ने गरिन्छ ।

९. **स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका :** राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) ले पहिचान गरेको कार्यक्रमहरुलाई समुदाय तहसम्म पुऱ्याउनका लागि नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयले यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका तयार गरेको हो । यो वि.सं. २०६८ मा अनुमोदन भई कार्यान्वयनमा रहेको यो खाकालाई विद्यमान शासकिय संरचना अनुकूल बनाउन वि.सं. २०७६ मा समिक्षा गर्दै परिमार्जन गरिएको छ। स्थानीय स्तरमा विकास निर्माण र स्रोत व्यवस्थापनको समग्र प्रकृयामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न स्थानीय सरकार तथा अन्य

सरोकारवालाहरुलाई दिशा निर्देश गर्नु यो लापा खाकाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । यसै खाका अनुसार तयार गरिएको स्थानीय स्तरको अनुकूलन कार्ययोजनालाई लापा (LAPA) भनिन्छ ।

१०. **जोखिम :** जलवायु परिवर्तनका कारण हुन सक्ने हानी, नोक्सानी वा प्रकोपको सम्भावना नै जोखिम हो ।

११. **प्रकोप :** कुनै समुदायमा पर्ने गम्भीर व्यवधान नै प्रकोप हो । प्रकोपले मानव समुदाय र भौतिक वस्तुहरूमा आर्थिक एवं वातावरणीय क्षति तथा प्रभाव पार्दछ जुन कुरा समुदाय वा समाजको आफ्नो श्रोत प्रयोग गरी पुनः स्थापित हुने क्षमता भन्दा बढी हुन्छ ।

१२. **सङ्कटासन्नता :** कुनै पनि प्रणाली जलवायु परिवर्तनको असरबाट संकटमा पर्न सक्ने र प्रभाव वहन गर्न नसक्ने अवस्थामा पुग्ने स्थितिलाई संकटासन्नता भनिन्छ ।

१३. **संवेदनशीलता :** जलवायु परिवर्तनको कारणले कुनै पनि प्रणालीलाई सकारात्मक वा नकारात्मक रुपमा पार्ने प्रभावको परिणाम वा अवस्थालाई संवेदनशीलता भनिन्छ ।

१४. **अनुकूलन क्षमता :** जलवायु परिवर्तन वा अन्य वातावरणीय समस्याहरुसँग अनुकूलन हुन सक्ने क्षमतालाई अनुकूलन क्षमता भनिन्छ । अनुकूलन क्षमता समुदायको आर्थिक स्रोतहरु, प्रविधिहरुमा पहुँच, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरुमा पहुँच, सूचनाहरुको उपयोग गर्न सक्ने क्षमता, संस्था र स्रोतको न्यायोचित वितरणसँग सम्बन्धीत हुन्छ । अनुकूलन क्षमता विकाससँग पनि सम्बन्धी त हुन्छ, जस्तै जति बढी राष्ट्र वा समुदाय विकसित हुन्छ अनुकूलन क्षमता पनि उत्ति नै बढी हुन्छ ।

१५. **जोखिम न्यूनीकरण :** जलवायु परिवर्तन र मौसमसँग सम्वन्धित विषम घटना (Extreme Events) का कारण हुन सक्ने हानी नोक्सानी र जोखिमलाई कम गर्न अपनाइने कृयाकलापहरुलाई जोखिम न्यूनीकरण भनिन्छ ।

१६. **जलवायु उत्थानशीलता :** जलवायु परिवर्तनले पारेका असरलाई कम गरी जीविकोपार्जन, वातावरण र पारिस्थितिकीय प्रणालीलाई साविकको प्राकृतिक अवस्था वा सो भन्दा सवल अवस्थामा लैजान गरिने कार्यलाई उत्थानशीलता भनिन्छ ।

१७. **जलवायुमैत्री विकास :** जलवायु परिवर्तन कम गर्न र विकास निर्माण कार्य गर्दा हरित गृह ग्याँस उत्सर्जन न्यून गर्दै गरिने विकास कार्यलाई जलवायु मैत्री विकास भनिन्छ ।

१८. **स्वास्थ्य राष्ट्रिय अनुकूलन योजना :** नेपाल सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालयले स्वास्थ्य क्षेत्रमा पर्ने जलवायु परिवर्तनको असरलाई कम गर्न २०१६ देखि २०२० सम्मको स्वास्थ्य राष्ट्रिय अनुकूलन योजना तयार गरी कार्यन्वयन गरेको छ र पुन स्वास्थ्य क्षेत्रभित्र सहकार्यको मार्फत स्वास्थ्य क्षेत्रमा पर्ने जलवायु परिवर्तनको असरलाई कम गर्ने उद्देश्यका साथ २०२३ देखि २०३० सम्मको कार्ययोजना बनाइ अगाडी बढेको छ ।

विषय सूची

परिच्छेद १ : पृष्ठभूमि
१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय तथा औचित्य
परिच्छेद २ : नलगाड नगरपालिकाको परिचय
२.१ अवस्थिति र भैागोलिक अवस्था
२.२ सामाजिक, आर्थिक तथा मानविय अवस्था
२.२.१ सामाजीक अवस्था
२.२.२ मानवीय अवस्था
२.२.३ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था
२.३ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था (वन, जलस्रोत, जमिन)
२.३.१ वन सम्बन्धि विवरण
२.३.२ जलश्रोत विवरण
२.३.३ भू–उपयोग
२.४ भौतिक पुर्वाधारको अवस्था
२.५ नगरपालिकामा रहेको स्वास्थ्य संस्था
२.६ नलगाड नगरपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरुको अवस्था तथा उपलब्ध सेवाहरु
२.७ नगरपालिकाको सुशासनको अवस्था
परिच्छेद ३ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको विधि र प्रक्रिया
३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि
३.२ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी
३.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम
३.२.२ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो
३.२.३ तापक्रम र वर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण ९ऋष्बितभ उचयाषभि०
३.२.४ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन
३.२.५ प्रकोपको प्राथमिकिकरण
३.२.६ जोखिमको रुपरेखा
३.२.७ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान
३.२.८ वडाको जोडागत जोखिम स्तरीकरण
३.२.९ प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण
३.२.१० जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण
३.२.११ विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव
३.२.१२ पारिस्थितिकीय प्रणालीको संकटासन्नता चित्रण तथा विश्लेषण
परिच्छेद ४ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरुको पहिचान
४.१ जलवायु परिवर्तन अनूकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना
४.२ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरणका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण
४.३ अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माण
परिच्छेद ५ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मुलप्रवाहिकरण
५.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण
५.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण
परिच्छेद ६ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन
६.१ अनूगमन तथा मुल्याङ्कन योजना
सन्दर्भ सामग्री
अनुसूचिहरु

तालीकाको सुची

तालीका १ : नलगाड नगरपालिका भित्र संचालनमा रहेका लघु जलविद्युत आयोजनाहरु
तालीका २ : नलगाड नगरपालिकाको भूउपयोग विवरण
तालीका ३ : नगरपालिकामा भएका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण
तालीका ४ : सेवा प्रदायक संस्थाहरुको विश्लेषण
तालीका ५ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी कार्यक्रमको उपस्थिति विवरण
तालीका ६ : पुनरावलोकन कार्यक्रमको उपस्थिति विवरण
तालीका ७ : नलगाड नगरपालिकाको प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम
तालीका ८ : परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो
तालीका ९ : प्रकोपका स्तरीकरण
तालीका १० : नलगाड नगरपालिकाको जोखिमको रुपरेखा
तालीका ११ : संकटासन्नवर्ग तथा सामाजिक समुहहरुको पहिचान
तालीका १२ : संकटासन्न वर्ग तथा समुदायसमा परेको यौन तथा प्रजनन स्वास्थयको असरको विवरण
तालीका १३ : कार्यबोझ विश्लेषण
तालीका १४ : वडाहरुको जोडागत जोखिम स्तरिकरण
तालीका १५ : वडा प्राथमिकिकरणको पुस्ट्याई
तालीका १६ : नलगाड नगरपालीकाको जोखिम वस्तीको विवरण
तालीका १७ : प्रकोपको अवस्था तथा जोखिम हरुको विश्लेषण
तालीका १८ : जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमा प्रभाव विश्लेषण
तालीका १९ : विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव
तालीका २० : वन जङ्गल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण
तालीका २१ : कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण
तालीका २२ : जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण
तालीका २३ : पारिस्थितिकिय प्रणालीहरुको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण
तालीका २४ : अनुकूलन तथा विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना
तालीका २५ : अनुकूलन तथा विपद जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरुको प्राथमिकिकरण
तालीका २६ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना
तालीका २७ : योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नूपर्ने
तालीका २८ : अनूगमन तथा मुल्याङ्कन योजना
तालीका २९ : अनुगमन चेकलिष्ट
तालीका ३० : मुल्याङ्कन चेकलिष्ट

चित्रको सुचि

चित्र १ : नलगाड नगरपालिकाको वडा कार्यालय, वस्ती सहितको न्क्स नक्सा
चित्र २ : नलगाड नगरपालीकाको भूउपयोग नक्सा
चित्र ३ : लापा खाकाको समग्र प्रकिया
चित्र ४ : स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना विधि प्रक्रिया
चित्र ५ : अधिकतम, न्युनतम र औसत तापक्रमको अवस्था
चित्र ६ : वार्षिक वर्षा र रितुअनुसार वर्षाको विवरण
चित्र ७ : नलगाड नगरपालिकामा पहिरोको अवस्था
चित्र ८ : नलगाड नगरपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा
चित्र ९ : नलगाड नगरपालिकाको बाढी पोखिम नक्सा
चित्र १० : वडागत संकटासन्न नक्सा

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकुल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साझा चुनौतिका रुपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा जाजरकोट जिल्लाको नलगाड नगरपालिकाले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकुल प्रभावहरुसँग अनुकूलित हुने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन योजनाको कार्यढाँचा २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरुलाई अवलम्बन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरु जस्तै नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरु, महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सक्रिय सहभागीतामा वडा स्तरबाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकूलनका प्रयासहरुलाई समेत समावेश गरी आ. व. २०८१/८२ देखि ०८६/८७ सम्मका लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरेको छ। यस कार्ययोजनाको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

<table>
<tr><th>शिर्षक</th><th colspan="4">विवरण</th></tr>
<tr><td rowspan="4">नगरपालिक को सिमाना</td><td colspan="4">नलगाड नगरपालिका, जाजरकोट</td></tr>
<tr><td colspan="4">उत्तरः जाजरकोट जिल्लाको कुशे गाउँपालिका ५ र बारेकोट गाउँपालिका</td></tr>
<tr><td colspan="2">पश्चिमः भेरी नगरपालिका को वडा नं. १ र २</td><td colspan="2">पूर्वः डोल्पा जिल्लाको मुड्केचुला गाउँपालिका</td></tr>
<tr><td colspan="4">दक्षिणः ठूलीभेरी नदि र रुकुम जिल्लाको आठबिसकोट नगरपालिका</td></tr>
<tr><td>क्षेत्रफल</td><td colspan="4">३८७.४४ वर्ग किलोमिटर</td></tr>
<tr><td rowspan="3">जनसंख्या</td><td>महिला</td><td>पुरुष</td><td>जम्मा जनसंख्या</td><td>जम्मा घरधुरी</td></tr>
<tr><td>१४५४६</td><td>१४३७४</td><td>२८९२२</td><td>५९९२</td></tr>
<tr><td colspan="4">श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८</td></tr>
<tr><td>जातजाती</td><td colspan="4">क्षेत्री, विश्वकर्मा, मगर, ठकुरी, परियार ब्राहमण–पहाड, मीजार, बादि, गुरुङ्ग, मुसलमान</td></tr>
<tr><td>प्रमुख पेशा तथा जीविकोपार्जनका आधार</td><td colspan="4">कृषि, पशुपालन, मजदुरी र अन्य रोजगारी हो। (Nalgad IUDP)</td></tr>
<tr><td>हावापानी</td><td colspan="4">समशितोष्ण हावापानी</td></tr>
<tr><td>मुख्य प्रकोप तथा विपद्हरु</td><td colspan="4">क्रमस बाढि, पहिरो, आगलागि, वन्यजन्तु आतंक, खडेरी, असिना, पशुमा रोग, चटयाङ्ग, कृषिमा रोग, हावाहुरी, मिचाह झार</td></tr>
<tr><td rowspan="2">संकटासन्न वडाहरु</td><td colspan="2">उच्च जोखिमका वडा हरु</td><td>मध्यम जोखिमका वडाहरु</td><td>न्युन जोखिमका वडाहरु</td></tr>
<tr><td colspan="2">कमश : वडा १३, ६, ९, १०, ११, १२ र ८</td><td>कमश : वडा ५, ४, १, २ र ३</td><td>वडा ७</td></tr>
<tr><td>योजनाको परिकल्पना</td><td colspan="4">नगरपालिकाको संकटासन्न तथा जोखिमका परेका व्यक्ति, समुदाय तथा स्वास्थ्य संस्थाको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि भै प्रकोप/विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको नकरात्मक असर न्यून भएको हुनेछ।</td></tr>
<tr><td>आशातित उपलब्धी</td><td colspan="4">विपद तथा जलवायु परिवर्तनलाई विकासका क्रियाकलापहरुमा मुलप्रवाहीकरण गरी विपद न्युनीकरण र जलवायु परिवर्तन सँग अनुकुलीत हुँदै तनाव रहीत एक उत्थानशिल नगरको रुपमा परिचित हुने आशा राखिएको छ ।</td></tr>
<tr><td>अनुमानीत जम्मा बजेट</td><td colspan="4">४८,९६,८५,०००</td></tr>
<tr><td>मुख्य भूमिका/सहयोग गर्न सक्ने निकायहरु</td><td colspan="4">नगरपालिका, वडा कार्यालय, जि.स.स, पशुपंक्षि विकास शाखा, स्वास्थ्य चौकी, विषयगत कृषि शाखा, कृषक समुह, सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह, सहकारी संस्था, प्रहरी चौकी, बजार व्यवस्थापन समिति, जिल्ला उद्योग वाणिज्य संघ, गैर सरकारी संस्थाहरु, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यलय, सिंचाई डिभिजन कार्यालय, डिभिजन तथा सव डिभिजन वन कार्यालय, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु, सहकारी संस्थाहरु, युवा क्लबहरु, महिला समुह, आमा समुह, जील्ला खानेपानी कार्यालय</td></tr>
<tr><td>क्षमता विकास</td><td colspan="4">विभिन्न तह जस्तै नगरपालिका, वडा कार्यालय र वस्तीमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा अभिमुखीकरण तालिमहरुको साथै विभिन्न विषयगत क्षेत्रहरु कृषि, पशुपालन, वन तथा जैविक विविधता, उर्जा, जनस्वास्थ्य, भौतिक पूर्वाधारमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलित प्रविधिहरु</td></tr>
</table>

	सम्बन्धी कार्यान्वयनकर्ता, व्यवस्थापक, अनुगमनकर्ताहरुको क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु संचालन तथा जनशक्ति विकास कार्य गरिने छ ।
लैंगिक तथा सामाजिक समावेशकिरण	प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित विपद्ले गर्दा मानविय तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीमा देखिएको नकारात्मक असरहरुलाई सम्बोधन गर्नको लागि तर्जुमा गरिएको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण प्रकिया तथा कार्यान्वयनमा गर्भवती महिला, २ वर्षमुनीको बालवालिका, विपन्न वर्ग, दलित, महिला, तथा पछाडि पारिएका वर्गहरुको पहुंचको सुनश्चित्ता लगायत लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशिता, र सुशासनलाई मुख्य सवालको रुपमा लिई यस अवधारणालाई सम्बन्धित क्रियाकलापहरुमा समायोजन गरिएको छ ।
योजनाको समायोजन	तयार गरिएको स्थानीय अनुकूलन योजनालाई दिगो र संस्थागत रुपमा कार्यान्वयन गर्नको लागि नगरपालिका स्तरमा तयार हुँदै गएको आवधिक योजनामा र आगामी वर्ष देखि राष्ट्रिय योजना तर्जुमा प्रक्रिया अनुसार समायोजन गरिने छ र अन्य सरकारी तथा गैर सरकारी निकायको वार्षिक योजनामा समेत समावेश गराउनको लागि पैरवी गरिनेछ ।
कार्यान्वयन	नगरपालिका तथा वडा कार्यालयको नेतृत्वमा विषयगत कार्यालय र स्थानीय सेवाप्रदायक संघसंस्थाको सहकार्यमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ ।
अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	कार्यक्रमको अनुगमन तथा मुल्यांकन जिल्ला तह, नगरपालीका, वडा कार्यालय र समुदाय तहबाट गरिने छ ।

यस नलगाड नगरपालिकामा विभिन्न प्रकारका प्रकोप तथा विपद्का कारणले देखा परेका असरहरु, प्रभावहरु तथा जोखिमहरुको पहिचान गरी नगरपालिका स्तरिय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार तथा पुनरावलोकन गरीएको छ । माथि उल्लेखित विवरणहरु यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका आधारहरु हुन् । यस कार्ययोजनाको सफल कार्यान्वयन र दिगो प्रभावका लागि सबै सरोकारवालाहरुको भुमिकामा विशेष जोड दिइएको छ र यसको कार्यान्वयन गरे पश्चात यहाँका बासिन्दाहरु विशेषतया लक्षित वर्ग, महिला, बालबालिका, वृद्ध, अपाङ्ग, आदिवासी, जनजातीका साथै जोखिमपूर्ण क्षेत्र र सबै वर्गका बासिन्दाहरुको अनुकूलन क्षमता वृद्धि हुन गई भविष्यमा सबै प्रकारका प्रकोप तथा विपदको न्युन असर/न्युन प्रभाव देखिनेछ भनी अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद १ : पृष्ठभूमि

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय तथा औचित्य

जलवायु परिवर्तन नियमित प्राकृतिक प्रक्रिया हो यद्यपि मानव जन्य क्रियाकलापहरु वन विनाश, बढ्दो औद्योगिकीकरण, यातायात क्षेत्रमा पारम्परिक खनिज इन्धनको व्यापक प्रयोग र अव्यवस्थित शहरीकरणले हरितगृह ग्याँसको चिन्ताजनक उत्र्सजनबाट जलवायु परिवर्तनमा तिव्रता आएको तथ्य वैज्ञानिक रुपमा पुष्टि भईसकेको छ । यसले गर्दा क्रमशः तापक्रम र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा परिवर्तन भईरहेको सबैले महशुस गरिरहेका छन् । समयमा पानी नपर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मुलहरुमा पानीको मात्रा कम हुँदै जाने वा सुक्ने, बाढी/पहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरु हरेक वर्ष बढ्दै जाने र पछिल्लो समयमा जलवायु परिर्वतन बाहेकका विश्व महामारीहरुको पनि संकट उत्तिकै मात्रामा रहेको छ । जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अन्तर्राष्ट्रिय प्यानल (IPCC) को छैटौं संस्करणको प्रतिवेदन अनुसार मानव सृजित हरितगृह ग्याँसले गर्दा पृथ्वी तात्दै गएको र यसले गर्दा मौसम तथा जलवायुका सूचकहरुमा उल्लेख्यि परिवर्तन आएको कुरा प्रमाणित भएको छ । विश्वव्यापी उष्णता औद्योगिकरणले गर्दा समय पूर्व भन्दा सन् २०३० देखि २०५२ को बिचमा १.५ डिग्री सेल्सियसले बढ्ने प्रक्षेपण गरिएको छ । दक्षिण एशियामा मनसुनमा हुने वर्षा सन् २०४१ साल पछि बढ्ने र जसले गर्दा बाढीका घटना बढ्ने प्रक्षेपण गरिएको छ । यसर्थ अहिले जलवायु परिवर्तन संसारकै प्रमुख समस्याको विषय बनेको छ । अझ प्राकृतिक श्रोत माथि निर्भर रहने हाम्रो जस्तो कम विकसित गरीब राष्ट्रहरुमा त यो झन ठूलो समस्याको रुपमा देखा पर्न थालेको छ ।

विश्वव्यापी उष्णीकरण सँगै नेपालको सबै क्षेत्रमा तापकम वृद्दि भएको पाइएको छ । जल तथा मौसम विभागको सन् २०१७ को प्रतिवेदन अनुसार नेपालमा १९७४ देखि २०१४ सम्ममा अधिकतम तापकम प्रत्येक वर्ष ०.०५६ डिग्री सेल्सियसको दरले वृद्दि भएको छ भने न्युनतम तापकममा ०.००२ डिग्री सेल्सियसको दरले वृद्दि भएको पाइएको छ । नेपालको उच्च हिमाली क्षेत्रमा सबैभन्दा उच्च दरले तापकम वृद्दि भएको छ जस अनुसार मनाङ जिल्लामा अधिकतम तापकम ०.१२ डिग्री सेल्सियससम्म प्रति वर्ष सम्म वृद्दि भएको छ । त्यसै गरी वर्षाको स्वरुपमा पनि विभिन्न ऋतुमा मौसममा फरक फरक तरिकाले परिवर्तन भईराखेको छ । उत्तर पश्चिम क्षेत्रका जिल्लाहरुमा पानी पर्ने दिनहरुको संख्यामा वृद्दि तथा वर्षाका चरम घटना ठाउँ अनुसार विविध तरिकाले परिवर्तन आएको छ । वन तथा वातावरण मन्त्रालयको २०१९ को प्रतिवेदन[1] अनुसार सन २०४५ सम्म औसत तापकम ०.९२ देखि १.०७ डिग्री सेल्सियसको दरले र सन् २१०० सम्म १.७२ देखि १.८२ डिग्री सेल्सियसले वृद्दि हुने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट धनी र विकसित राष्ट्रहरुको तुलनामा गरिब र विकासोन्मुख राष्ट्रहरु बढी प्रभावित भएका देखिन्छन् । नेपालको हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा न्यून योगदान (०.००२७५) भएतापनि जलवायु परिवर्तनको असर तथा प्रभावहरु उल्लेख्यि मात्रामा भएको पाइन्छ (MOFE, २०२१) । ग्लोबल रिस्क ईन्डेक्स्, २०२१ ले सन् २०००-२०१९ सम्मको तथ्यांक विश्लेषणका आधारमा नेपाल जलवायु परिवर्तनको जोखिमका हिसाबले विश्वको १० औं स्थानमा रहेको छ भने Eckstein et al., 2021 का अनुसार जलवायु परिवर्तनका हिसाबले नेपाल अति संवेदनशील रहेको पाइन्छ । वन तथा वातावरण मन्त्रालयले सन् १९७१-२०१९ सम्मका घटनाहरुलाई विश्लेषण गरी गरेको अध्ययन अनुसार जलवायुजन्य विपदका कारणबाट प्रति वर्ष ६ सय ४७ जनाको मृत्यु हुने गरेको पाइन्छ (MOFE, २०२१ आ) ।

त्यस्तै स्वच्छ हावा, सुरक्षित पिउने पानी, पर्याप्त खाना र सुरक्षित आश्रय जस्ता स्वास्थ्यका सामाजिक र वातावरणीय निर्धारकहरूलाई जलवायु परिवर्तनले असर गर्छ । सन् २०३० र २०५० को बीचमा, जलवायु परिवर्तनका कारणले निम्त्याउने कुपोषण, मलेरिया, पखाला र गर्मीबाट प्रति वर्ष लगभग २,५०,००० थप मृत्यु

[1] Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options, MoFE, 2021

हुने अपेक्षा गरिएको छ (विश्व स्वास्थ्य संगठन २०२२)। सन् २०३० सम्मको अवधिमा स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष क्षतिको लागत (कृषि र पानी र सरसफाई जस्ता स्वास्थ्य निर्धारण क्षेत्रहरूमा लागतहरू बाहेक) २-४ बिलियन अमेरिकि डलर प्रति वर्षको बीचमा हुने अनुमान गरिएको छ। कमजोर स्वास्थ्य पूर्वाधार भएका विकासोन्मुख देशहरू पुर्वतयारी र प्रतिकार्यको लागि सहायता बिना जलवायुजन्य जोखिम सामना गर्न नसक्ने अवस्थामा रहेका छन्। राम्रो यातायात, खाना र ऊर्जा उपयोग विकल्पहरू मार्फत हरितगृह ग्याँसहरूको उत्सर्जन कम गर्नाले स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउन सकिन्छ।

जलवायु परिवर्तनका कारणले खासगरी महिलाहरु लु, अतिवृष्टी, अनावृष्टी, पानीबाट सर्ने रोगहरु, प्रदुषित हावा तथा पानी, खाद्य असुरक्षा आदिले बढी प्रभाव परेको तथ्यहरु आएका छन् (Sorensen et al., 2018)। बढ्दो जलवायु परिवर्तनका असरका कारणले खासगरी नेपाल जस्ता विकान्सोमुख देशहरुमा लैंगिक विभेद तथा हिंसा बढने देखिन्छ (Poudel et al., 2022)। त्यसै गरी जलवायुजन्य जोखिम जस्तै बाढी, पहिरो, खडेरी, लुका कारणले महिलाहरुको प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि अधिकारहरु पनि जोखिममा परिरहेको विभिन्न अध्ययनहरुले देखाएको छ। नेपालका विभिन्न क्षेत्रमा स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा लिन स्थानीय स्वास्थ्य चौकीहरुको प्रयोग गर्ने चलन भए पनि जनताले आवश्यकता अनुसारको सुविधा लिन सकेका छैनन्। नेपालको सन्दर्भमा अहिलेसम्म जलवायु परिवर्तन र प्रजनन स्वास्थ्य अन्तरसम्बन्ध सम्बन्धि अध्ययन न्यून रहेको छ। यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा सुविधाहरु प्रयाप्त नभएको र जनताले समस्या झेल्नुपर्ने बाध्यताका कारण जलवायुजन्य प्रकोपहरुले अझ जोखिम बढ्ने देखिन्छ।

कर्णाली प्रदेश सबै भन्दा संकटासन्न प्रदेश हो र यहाँका मुख्य जोखिहरु पहिरो, हिमपात, हिमपहिरो, खडेरी, महामारी हुन्। वन तथा वातावरण मन्त्रालयको प्रतिवेदन (Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options, MoFE, 2021) अनुसार जाजरकोट जिल्ला अती उच्च संकटासन्न जिल्ला हो। त्यस्तै उक्त प्रतिवेदन अनुसार नलगाड नगरपालिका अती उच्च जोखिममा रहेको छ भने सम्मुखता, संवेदनशिलता, अनुकूलन क्षमता र संकटासन्नता क्रमश ०.२०८, ०.७७२, ०.३६, ०.८८ रहेको छ।

नीतिगत व्यवस्था

जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरुको सामना गर्न नेपाल सरकारले जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७, जलवायु परिवर्तन नीति २०६७ र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (National Framework on LAPA) २०६७ का साथसाथै विभिन्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरु (LAPA) समेत तयार गरी सफलतापूर्वक कार्यान्वयन गर्दै आएको छ। सँगसँगै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धि आवश्यकताहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्ने र सोही आधारमा मध्यकालीन (सन् २०३० सम्म) र दिर्घकालीन (सन् २०५० सम्म) समयका लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वयमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (National Adaptation Plan-NAP) र दोस्रो राष्ट्रिय निर्धारीत योगदान -Nationally Determined Contribution) तयार भएको छ र २०२५ देखि २०३५ को लागी NDC 3.0 तयारीमा छ। यस्ता योजनाहरु संसार भरि नै लागु भैरहेका छन् जसले जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असरहरु न्यूनीकरण गर्न अत्यन्त सहयोगी भैरहेको छ (NAP Global Network & Women Deliver, 2020)।

विगतका अनुभव, अन्तराष्ट्रिय सन्दर्भ र नेपालमा भएको राज्य पूर्नसंरचना अनुकूल हुने गरी नेपाल सरकारले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ र जलवायु नीति २०७६, जारी गरिसकेको छ भने स्थानीय स्तरमा विकास निर्माणको समग्र प्रक्रियामा जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नु पर्दछ भन्ने सैद्धान्तिक अवधारणामा आधारित रही परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना (Revised LAPA Framework) २०७६ पारीत भैसकेको छ। यो परिमार्जित खाकाले स्थानीय सरकारहरूलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असरहरु व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरु पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछ। यसले स्थानीय स्तरमा विभिन्न सरोकारवालाहरु बीच नियमित सहकार्य तथा सम्वाद मार्फत् स्थानीय क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनमा सहमति निर्माण गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र दिगो विकाससँग सम्बन्धित अन्तरराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरुको कार्यान्वयन

गर्न समेत मद्दत गर्नेछ । त्यसैगरी स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले जलवायु परिवर्तनसँग जुध्न स्वास्थ्य क्षेत्रको लागि रणनीति तथा कार्ययोजना (२०१६-२०२१) निर्माण गरी कार्यन्वयन पनी गरीसकेको छ र दोस्रो कार्ययोजना (२०२३– २०३०) तयारी भइसकेको छ ।

यसै सन्दर्भमा स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रमा पारेको असरहरुसँग सामना गर्न सक्ने र क्षमताको अभिवृद्धि गर्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यका साथ जाजरकोट जिल्लाको नलगाड नगरपालिकाको संकटासन्नता, सम्मुखता र अनुकूलन क्षमताको विश्लेषणको आधारमा जोखिम मुल्याँकन तयार पारिएको, संकटासन्न नक्शामा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरुलाई अवलम्बन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरु नगरपालिका, जनप्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरु, महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सक्रिय सहभागीतामा वडा स्तरबाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकूलनका प्रयासहरुलाई समेत समावेश गरी यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यो कार्ययोजना २९ चैत्र २०७७ देखि ३० जेठ २०७८ सम्म नलगाड नगरपालिकाको विभिन्न तहमा संचालित अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा विधि तथा गोष्ठीबाट तयार गरिएको हो । यसका साथै, विभिन्न समय र चरणमा वडा तथा समुह स्तरमा विभिन्न व्यक्ति, समुदाय, भिन्न भुगोल, समुह छलफल, तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण आदी गरि यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस योजनलाई अद्यावदिक गर्नुपर्ने भएकाले र पुन नगरपालिकाको सहमतीमा यस योजनाले समेट्न नसकेको सवाल जस्तै लैङ्गिकता, महिला, यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यको मुद्दालाई समावेश गरेर Ipas Nepal र SMNF Nepal को प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोगमा २०८१ कार्तिक ३० गते पालिका तहको पुनरावलोकन गोष्ठ, र मिति २०८१ मंसिर १ देखि मंसिर २६ गते सम्म विभिन्न संकटासन्न समुदायमा किशोरकिशोरी तथा बालबालिका, जोखिम क्षेत्रको वस्ती, अपांगता भएका व्यक्ति, दलित समुदाय, एकल महिलासँग ७ वटा लक्षित समुह छलफल मिति जेष्ठ १८ २०८२ पृष्ठपोषण गोष्ठी गरी पुनरावलोकन गरिएको हो ।

१.२ स्थानीय अनूकुलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं निर्देशक सिद्धान्तहरु

नलगाड नगरपालिकामा निर्मित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाले नलगाड नगरपालिका अन्तर्गत पर्ने सम्पुर्ण वडाहरु, वस्ती र टोलमा तथा समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्दि भई जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याएको हुनेछ । यस योजनाका उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन्:

- अति जलवायु सङ्कटासन्न वडा, टोल, वस्ती तथा समुदाय र तिनका अनुकूलन चुनौती तथा अवसर लगायतका कार्य पहिचान गर्न,
- स्थानीय समुदायले आफ्ना आवश्यकताबारे आफैँले निर्णय गर्न सहज तरिका प्रयोग गर्न सक्ने गरी अनुकूलन कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्न,
- स्थानीय स्तरमा गरिने विकासका पुर्वाधारहरुका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र स्थानीय प्रविधिलाई जलवायु उत्थानशील बनाउन,
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न र स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन बमोजिम सो कार्ययोजनालाई स्थानीय तथा राष्ट्रिय स्तरका योजनामा समेत समायोजन गर्न,
- सेवा प्रदायक निकायले समय मै प्रभावकारी ढंङ्गले स्रोत परिचालन गरी अनुकूलन कार्य क्रमबद्ध रूपमा अपनाउन/कार्यान्वयन गर्न,
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न,
- स्थानीय तथा राष्ट्रिय योजनालाई लागतको आधारमा अनुकूलनका प्रभावकारी विकल्प पहिचान गर्न ।

मान्यताः

- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना स्थान विशेष अनुसार फरक फरक हुन्छ ।
- स्थानीय समुदाय तथा सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायको पहिचान गरी जलवायु परिवर्तनको असरसँग सामना गर्न अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण गरी स्थानीय अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ ।
- नगर स्तरीय अनुकूलन योजनाले लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायलाई समेटी जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरी कार्यक्रमहरुको तय गरेको हुँदा यो कार्ययोजना प्रभावकारी रुपले सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

- स्थानीय निकायमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि भएको हुँदा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागी अनुकूल वातावरणको श्रृजना हुनेछ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गर्दा नगरपालिकामा रहेको सम्पुर्ण सरोकारवालाहरुलाई समावेश गरिएकाले योजनालाई प्राथमिकताका साथ कार्य गर्न उपयुक्त वातावरण श्रृजना हुनेछ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाको निर्देशित सिद्धान्त उर्ध्वगामी, समावेशि, तत्परता र लचिलोमा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।
- राष्ट्रिय अनुकूलन योजनाले पहिचान गरेका क्षेत्रमा आधारित भई जलवायु परिवर्तनले असर गर्ने सबै विषयगत क्षेत्र समेटि विभिन्न सरकोकारवाला निकायहरुको सहभागितामा योजना तयार गरिएको छ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा स्थानीय विपद व्यवस्थापनका पक्षहरुलाई पनि विशेष ध्यान दिईएको छ ।

परिच्छेद २ : नलगाड नगरपालिकाको परिचय

२.१ अवस्थिति र भौगोलिक अवस्था

नेपालको कर्णाली प्रदेशका १० जिल्लाहरु मध्ये १ जाजरकोट जिल्लाका ७ वटा स्थानीय तहहरु मध्ये नलगाड नगरपालिका जिल्लाको पूर्वी क्षेत्रमा अवस्थित छ । साविकका खगेनकोट, डांडागाउं, भगवती, रग्दा र लहं गाउँ विकास समितिहरुलाई मिलाएर वनेको नलगाड नगरपालिका ३८७.४४ वर्ग किलोमीटर भूगोलमा फैलिएको छ । यस नगरपालिका ८२°१२'४.९४१'' पूर्व देखि ८२°३४'५४२१०'' पूर्वी देशान्तर सम्म र २८°४२'४७.७५९'' उत्तर देखि २९°०१'२.७९२'' उत्तरी अक्षांश फैलिएको छ । यस नगरपालिका समुन्द्री सतह देखि न्यूतम ७६० मिटर र अधिकतम ५२१२ मिटर उचाइसम्म फैलिएको छ र यसको क्षेत्रफल ३८७.४४ वर्ग किमी रहेको छ । दिशाको आधारमा यस नलगाड नगरपालिकाको सीमाना यस प्रकार अवस्थित रहेको छ ।

- उत्तरमा डोल्पा जिल्लाको मुड्केचूला गाउँपालिका
- पश्चिममा जाजरकोट जिल्लाको कुशे गाउँपालिकाको वडा नम्बर ५ र बारेकोट गाउँपालिका
- पूर्वमा ठूली भेरी नदी र रुकुम जिल्लाको आठबीसकोट नगरपालिका
- दक्षिणमा भेरी नगरपालिकाको वडा १ र २

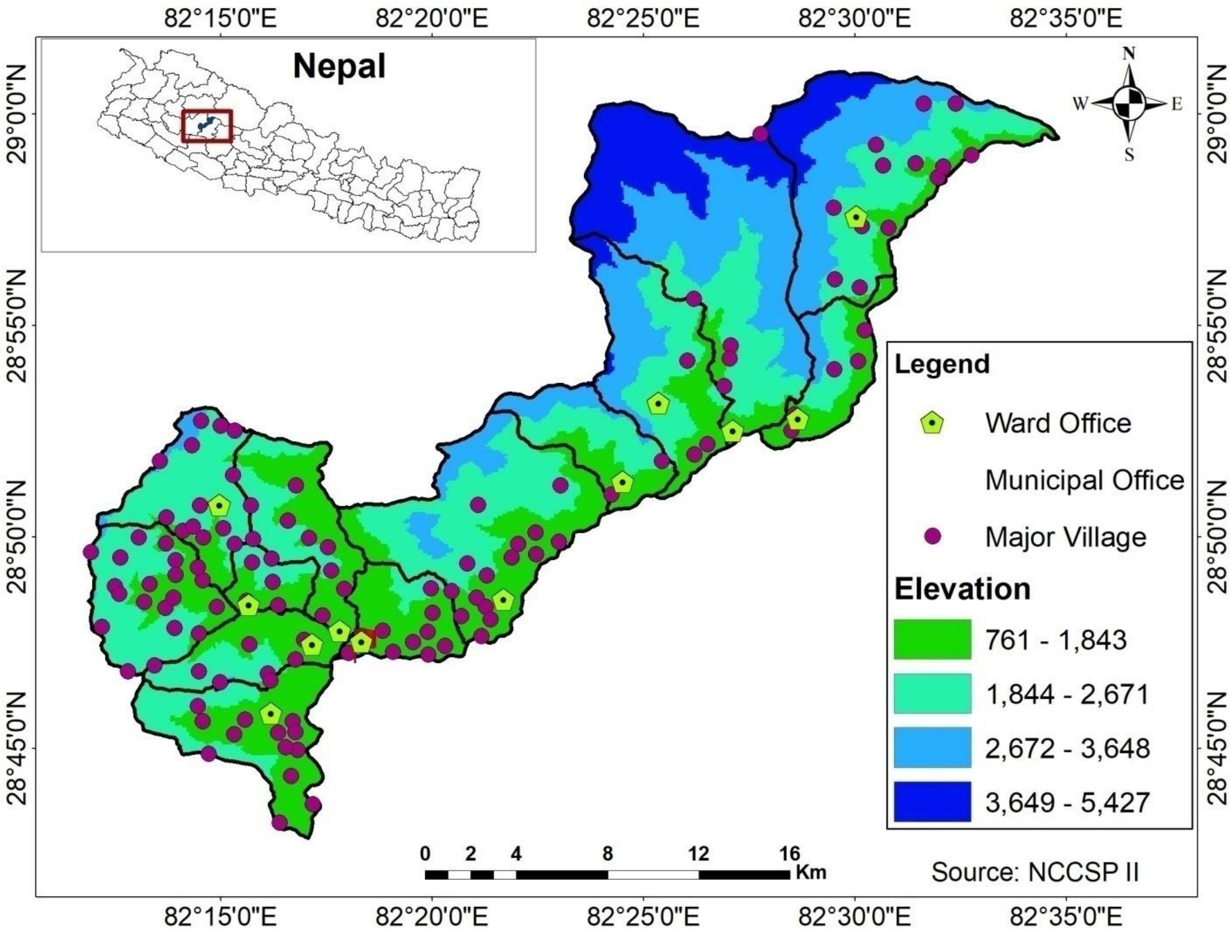

चित्र १ : नलगाड नगरपालिकाको वडा कार्यालय, वस्ती सहितको GIS नक्सा

समशितोष्ण हावापनी पाईने यस नगरपालिकाको ठूलीभेरी नदिको किनाराको क्षेत्रमा सामान्य गर्मि हुने गर्दछ भने माथिल्लो वस्ति स्तरमा जाडो हुने साथै मौसम अनुसार हावाहुरी चल्ने र हिउ, तुषारो पर्ने गर्दछ। यहाँको औषत अधिकतम तापक्रम २७ डिग्री से. छ भने औषत न्युनतम तापक्रम ६ डिग्री. सम्म रहेको पाउन सकिन्छ भने वार्षिक अधिकतम वर्षा १६५५ मि.मि. तथा वार्षिक न्युनतम वर्षा ८६५ मि.मि साथै सरदर सापेक्षिक आद्रता ९२ प्रतिशत पाइन्छ। यहाको औसत वार्षिक अधिकतम हावाको गति ३.२५ मिटर प्रति सेकेन्ड र न्यूनतम १.३० मिटर प्रति सेकेन्ड छ। दक्षिण तर्फ ठूलीभेरी नदी र विभिन्न जलाधार र जलश्रोत एवं प्रयाप्त वन सम्पदा रहेको र चारैतिरबाट ठूलाठूला पहाडहरुले घेरेको छ।

२.२ सामाजिक, आर्थिक तथा मानविय अवस्था

२.२.१ सामाजीक अवस्था

यस नलगाड नगरपालिकामा जातिय जनसंख्याको हिसावले क्रमस ठकुरी, क्षेत्री जातीको बाहुल्यता रहेको पाईएतापनी जनजाति र दलित जातीको पनी बाक्लो बसोवास रहेको पाईन्छ। वि.स. २०२१ को जनगणना अनुसार नलगाड नगरपालिकाको कुल जनसंख्या २८९२२ मध्ये १४,३७४ (४९.७%) पुरुष, १४,५४७ (५०.३%) महिला रहेका छन्। कुल घरधुरी संख्या ५९२२ रहेको छ जस अनुसार क्षेत्री (३४.५%), विश्वकर्मा (२४.३%), मगर (१६.१%), ठकुरी (१४.७ %), परियार (५.३ %), ब्राह्मण पहाड (२.६%), मीजार (१.२%), बादि (०.३ %), गुरुङ्ग (०.२%), मुसलमान (०.२%) जाति पर्दछन्। यहाँ नेपाली भाषी र हिन्दू धर्म मान्ने मानिसहरु अत्यधिक रहेका छन्। तर धार्मिक रुपमा इसाई धर्मावलम्वीहरुको संख्या क्रमश बढेको पाइन्छ। विजया दशमी, तिहार, जेष्ठ पुर्णिमा, हरितालिका तिज, माघे संक्रान्ति, होली, चैते दशैं, साउने संक्रान्ति, साउने पुर्णिमा, भदौ पुर्णिमा हिन्दुहरुका महत्वपूर्ण चाडपर्वहरु हुन्। जम्मा ७% घरधुरीको जीवन अवस्था सजिलो अवस्थामा रहेको, १७% घरधुरी आर्थिक सामाजिक रुपले मध्यम अवस्थामा रहेको, सन्तोषजनक खालको रहेको पाइन्छ भने ७६% घरधूरी निकै कमजोर छन्। ४.९% अपांगता भएका व्यत्ती जस्तै शाररीक अपाङ्गता, न्यून दृष्टियुक्त, दृष्टिविहिन, बहिरोपन, मनोसामाजीक अपाङ्गता, आदिको बसोबास छ।

२.२.२ मानवीय अवस्था

यस नगरपालिकामा मूख्य पेशा कृषि, पशुपालन र वैदेशिक रोजगार रहेतापनी हाल नेपाल सरकारका विभिन्न नीकायहरुमा सरकारी तथा गैह्सरकारी जागिर खानेको संख्यामा विस्तारै वृद्दि हुन थालेको पाईन्छ साथै बहुसंख्यक मानिसको मानवीय अवस्था कमजोर रहेको छ। ५ वर्ष माथीको कुल जनसंख्या २४,८७५ रहेको छ जस मध्ये साक्षर ७३.६ % र निरक्षर २६.४ % रहेको छ। २३२ महिला र ९७९ पुरुष गरी १२२१ व्यत्तीहरु वैदेशीक रोजगारीमा संलग्न छन्।१८ वटा स्वास्थ्य संस्थाबाट ४५ जना स्वास्थ्य स्वयम्सेवीका र ५९ जना स्वास्थ्यकर्मीले सेवा प्रदान गरेका छन्। मानवीय विकासका निकै सम्भावनाहरु भएतापनि गरिवी, अशिक्षा, अज्ञानता, कमजोर तथा भिरालो भुबनावट रहेको र प्रविधिमा पहंचुको कमी, श्रोत साधनको वैज्ञानिक परिचालन नहुँदा, भौगोलिक दुर्गमता, कमजोर शासन र सार्वजनिक सेवाका जस्ता कारणले यहाँका बहुसंख्यक जनताको जीवन जोखिममा छ।

२.२.३ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था

यस नगरपालिकाको मुख्य पेशाको रुपमा कृषि (८० प्रतीशत) र त्यस पछि व्यापार र वैदेशिक रोजगारी र रहेको छ। यहाँ वटा साना तथा मझौला उद्योगहरु जस्तै एउटा मौरीपालन, २ वटा फलफूल तथा नर्सरी उत्पादन र केही फर्निचर तथ ग्रिल उद्योग छन्। विपन्न तथा जग्गाविहिन घरधुरीहरु मजदुरी, कारीगर तथा गैर काठ वन उत्पादन संकलन गरी जिवन निर्वाह गरेका छन्। नगरपालिकाको दक्षिण तर्फपर्ने ठुलो भेरी नदिमा केहि गरिब घरपरिवारहरुले माछा मारेर आफ्नो जिविकोपार्जन गर्ने गरेको पाईन्छ। नलगाड नगरपालिकाका अधिकांश समुदायहरुमा मकै, धान, गहुँ, कोदो जस्ता अन्नवालीका साथै थोरै मात्रामा तरकारी खेती हुने गर्दछ। केही समुदायहरु सुन्तला, अमिलो, नासपति, अम्बा, ओखर, केरा जस्ता फलफुल खेति तर्फ आकर्षित भएको पाईन्छ। नलगाड भित्रका मुख्य बजारहरु लुपन, भैँसिटि, पोखरा टोल, रघुनाथ टोल, सेतेती टोल, यारी टोल र पोखरा हो। (ल्बनिबम क्षम्ए ढ्र्ण्ठछ)। नलगाड नगरपालीकामा १३ वटा सहकारीहरु, २ वटा वित्तिय र १ वटा बैंक रहेका छन्। प्रती घरधुरी जनसंख्या ५.६७ रहको यस नगरपालिकाको घरपरिवार खाद्यान्न आत्मार्निभरताका क्रममा ३ महिना भन्दा कम खान पुग्ने १७.४, ३-६ महिना खान पुग्ने ३१.०%, ६-

९ महिना खान पुग्ने २४.९%, वर्ष भरी खान पुग्ने १२.०% र आफ्नै बारीबाट खान पुगेर बेच्ने २.०% घरपरिवार रहेको कुरा प्राथामिक घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ ले देखाएको छ ।

२.३ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था (वन, जलस्रोत, जमिन)

२.३.१ वन सम्बन्धि विवरण

यस नगरपालिकामा प्रयाप्त प्राकृतिक श्रोत तथा साधनले भरिपूर्ण छ । समुदायको वस्ती स्तरको चारैतिर सामुदायिक वन र राष्ट्रिय वनले घेरेको छ । यस नगरपालिकामा २२ वटा सामुदायीक वन रहेका छन् । यहाँको आवादि तथा वसोवासको तुलनामा वन जंगल दोव्बर मात्रामा रहेको छ । उत्तर तर्फ मिश्रीत वन पाइन्छ भने दक्षिण तर्फ सल्लाको वन पाइन्छ । वाक्लो वन क्षेत्र भएको र पर्यटकिय सम्भावना रहेका नहकुली, वडालेख, मुडकेचुला जस्ता उच्च पहाडहरुमा हिउँ पर्ने गर्दछ । यस नगरपालिकाको अधिकांश क्षेत्रमा खनिजको रुपमा कोइला, तामा, फलाम, ग्यास हुन सक्ने संभावना रहेको खानी तथा भुगर्भ विभागको अनुमान रहेको स्थानीयको भनाई छ । २०७७ कार्तिकमा प्रकृति संरक्षण अभियान नेपाल गोकर्णेश्वरले गरेको अध्ययनले नलगाड नगरपालिकाको वडा नं ९ को दर्केधारा, चुलेनी, वडा नं १० कोकुकुरगौडा, रातामाटा, धजाहाल्ने, गुमथले, गाईधुवा, लहरे र वडा नं ११ को चुलेनी, भैंसीखारा, भदाले क्षेत्रहरुमा हाब्रे रहेको प्रमाणहरुको पुष्टी गर्दछ (Baral et al. 2020) । हाब्रे जस्तो लोपउन्मुख स्तनधारी जनावर पाउने भएकाले यो नगरपालिका जैविक विविधताको हिसाबले धनी र महत्वपूर्ण छ ।

मुख्य वनस्पतिहरु
विष *(Aconitum ferox) (Aconitum laciniatum) (Aconitum spicatum)*, बोजो (Acorus calamus), केतुकि *(Agave cantula)*, जिम्बु *(Allium hypsistum)*, कुरिलो *(Asparagus racemosus)*, *ठुलो औषधी (Astilbe rivularis)*, *कोईरालो* *(Bauhinia purpurea)*, पाखनवेद *(Bergenia ciliate)*, भाङ्गो *(Cannabis sativa)*, आकाशबेली *(Cuscuta reflexa)*, हातेजडी *(Dactylorhiza hatagirea)*, लोक्ता *(Daphne bholua)*, निगालो *(Drepanostachyum falcatum)*, पन्युच्याउ *(Ganoderma lucidum)*, अल्लो *(Girardinia diversifolia)*, ठोट्ने *(Koenigia mollis)*, गुच्चीच्याउ *(Morchella esculenta)*, भुल्ले/जटामसी *(Nardostachys jatamansi)*, सतुवा *(Paris polyphylla)*, कुट्की *(Picrorhiza scrophulariiflora)*, पिप्ला *(Piper longum)*, खिरौंला *(Polygonatum cirrhifolium)/(P. verticillatum)*, पदमचाल *(Rheum austral)/(R. moorcroftianum)*, गुर्जो *(Tinospora sinensis)*, टिम्बुर *(Zanthoxylum armatum)* (Baral 2014, Baral et al., 2014).

मुख्य जङ्गली चराचुरुङ्गी
हिमाली हिउँकुखुरा *(Tetraogallus himalayensis)*, लरवान *(Lerwa lerwa)*, च्याखुरा *(Alectoris chukar)*, कालो तित्रा *(Francolinus francolinus)*, पिउरा *(Arborophila torqueola)*, लाल कण्ठे पिउरा *(Arborophila rufogularis)*, चिलिमे *(Ithaginis cruentus)*, मुनाल *(Tragopan satyra)*, फोक्रास *(Pucrasia macrolopha)*, डाँफे (*Lophophorus impejanus)*, लुईचे *(Gallus gallus)*, कालिज *(Lophura leucomelanos)*, चीर *(Catreus wallichii)*, बौंडाइ *(Falco tinnunculus)*, कालो चील *(Milvus migrans)*, हाडफोर *(Gypaetus barbatus)*, हिमाली गिद्द *(Gyps himalayensis)*, काकाकुल *(Spilornis cheela)*, तामे ढुकुर *(Streptopelia orientalis)*, न्याउली *(Megalaima virens)*, कुथुर्के *(Megalaima asiatica)*, ठूलो डुन्डुल *(Glaucidium cuculoides)*, सेतोकण्ठे माटीकोरे *(Halcyon smyrnensis)*, सानो माटीकोरे *(Alcedo atthis)*, ध्वासे चिबे *(Dicrurus leucophaeus)*, भद्राई *(Lanius schach)*, हरियो चिचिल्कोटे *(Parus monticolus)*, गेरुकटी गौंथली *(Cecropis daurica)*, जुरेली *(Pycnonotus cafer)*, बाख्रे जुरेली *(Hypsipetes leucocephalus)*, काँकिर *(Zosterops palpebrosus)*, डाङ्गे रुपी *(Acridotheres tristis)*, कल्चौंडे *(Myophonus caeruleus)*, धोबिनी रबिन *(Copsychus saularis)*, थोप्ले खोलेधोबिनी *(Enicurus maculatus)*, भ्केकभ्केक भ्याप्सी *(Saxicola torquatus)*, काले भ्याप्सी *(Saxicola caprata)*, हिमाली भ्याप्सी *(Saxicola ferreus)*, सानो हजारा चाँचर *(Monticola cinclorhynchus)*, घर भँगेरा *(Passer domesticus)*,

फुस्रो टिकटिके *(Motacilla cinerea)*, खोले टिकटिके *(Motacilla maderaspatensis)*, कटुसटाउके मुरलीचरा *(Merops leschenaulti)* (Baral 2014, Baral et al., 2014)।

मुख्य स्तनधारी जनवार
हिमाली कालो भालु *(Ursus thibetanus)*, हाब्रे *(Ailurus fulgens)*, लङ्गुर *(Semnopithecus schistaceus)*, कस्तुरी *(Moschus spp.)*, रतुवा *(Muntiacus vaginalis)*, घोरल *(Naemorhedus goral)*, झारल *(Hemitragus jemlahicus)*, थार *(Capricornis thar)* (Baral 2014, Baral et al., 2014).

२.३.२ जलश्रोत विवरण

प्रयाप्त खोलानाला भएको यस नगरपालिकामा बाह्रैमहिना पानीको श्रोत हुने ठूलीभेरी नदी, भेरी खोला, सिउन खोला, नलगाड, सिर्के खोला, गुर्सु खोला, झुप्रेखोला, तांसुगाड, तांत्रगाड, मैदे खोला बाट खेतीपाती तथा तरकारीखेतीको लागि परम्परागत सिचाई कुलो र अव्यवस्थित खानेपानीको लागि प्रयोग गरिएको भएतापनी ठूलीभेरी नदि आवादी र बस्ती स्तरबाट धेरै गहिरो भएर बग्ने भएकोले खासै लाभ लिएको पाईदैन । ग्रामिण स्तरमा रहेका बाह्मासे खोलाहरुवाट लघुजलबिद्युत उत्पादन गरि स्थानीयले उपभोग गर्दै आएको पाईन्छ। स्थानीय स्तरमा संचालनमा रहेका तपसिल बमोजिमका १० वटा लघु जलबिद्युत आयोजनाहरु संचालनमा रहेका छन्भने ४१० मेघावाटको नलसिंहगाड जलविद्युत आयोजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ। त्यस्तै यस नगरपालीकाका ४८६५ घरधुरीले खानेपानीको लागी पाइप बाट प्रयोग गर्छन् भने ११० घरधुरीले अन्य श्रोत जस्तै पँधेरो, खोला आदि प्रयोग गर्छन् ।

तालीका १ : नलगाड नगरपालिका भित्र संचालनमा रहेका लघु जलविद्युत आयोजनाहरु

क्र.स.	लघु जलविद्युत आयोजना को नाम	अवस्थिति	उत्पादन क्षमता
१	साङ्गटा भेरी लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.३	४५ किलोवाट,
२	घ्वारा लघु जल विद्युत आयोजना	वडा नं.४	१७ किलोवाट
३	सिउन खोला लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.१३	४५ किलोवाट
४	नलगाड दल्ली लघु जलविद्युत	वडा नं. ७	४५ किलोवाट
५	सिर्के खोला लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.५	४५ किलोवाट
६	झुप्रेखोला लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.५	१७ किलोवाट
७	तांसुगाड चौखा लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.१० र ११	२५ किलोवाट
८	तांत्रगाड लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.९	२५ किलोवाट
९	मैदे खोला लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.८	२५ किलोवाट
१०	कायाखेत लघु जलविद्युत आयोजना	वडा नं.८	२५ किलोवाट

२.३.३ भू–उपयोग

यस नगरपालिका अर्न्तगतका वासिन्दाहरुको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालनलाई भनिएता पनी त्यसवाट सन्तोषजनक रुपमा उत्पादनको लाभ लिन सकेको देखिदैन। पातलो वस्ति र भिरालो तथा खोलाखोल्सी, डाडाँकाडा भएको भु.वनावट रहेको छ। फरकफरक किसिमको भु.वनावट रहेको यस नगरपालिकामा उत्पादनशिल आवादी खेतीयोग्य जग्गा अधिकतम भिरालो साथै कालो, बलौटे माटो केहि ठाउँमा रातो माटो पाईन्छ। उच्च पहाड, मध्य पहाडी वस्ती र समथर नदी किनारमा वसोवास रहेका यस नगरपालिकामा हाल केहि घरधुरीहरुले परम्परागत फलफूल, तरकारी र मौरीपालन तर्फ आकर्षित भएको देखिन्छ। नलगाड नगरपालिकामा परम्परागत मकै, धान, गहुँ, कोदो जस्ता अन्नवाली लगाउने गरेको पाईन्छ। यहाँका केहि समुदायहरुमा जिविकोपार्जनका लागि अमिलो, नासपती, अम्बा, ओखर, केरा जस्ता फलफूल खेतीको शुरुवात भएको देखिन्छ।

तालीका २ : नलगाड नगरपालिकाको भूउपयोग विवरण

क्रं सं.	विवरण	क्षेत्रफल (वर्ग कि. मि.)	प्रतिशत
१	वन क्षेत्र	१४५.१८८१५५३	३७.३३८२५१९९
२	कृषि क्षेत्र	१.०६०८०६	२.७२८०६०७
३	खुल्ला क्षेत्र	२४१.१९०३७३	६२.०२७२८३८८
४	अषिा	०.३६९१४९३५७	०.०९४९३४६८५
५	घाँसे क्षेत्र	१.४०७४०३९५४	०.३६१९४४१५
६	नदी	०.६१५०९४०३३	०.१५८१८४६३९
७	ढुगां तथा बालुवा	०.०५८७०३४६२	०.०१५०९६८५६
	बुट्यान क्षेत्र	०.०१६७३४०८५	०.००४३०३५२९
श्रोत : Karra, Kontgis, et al.			

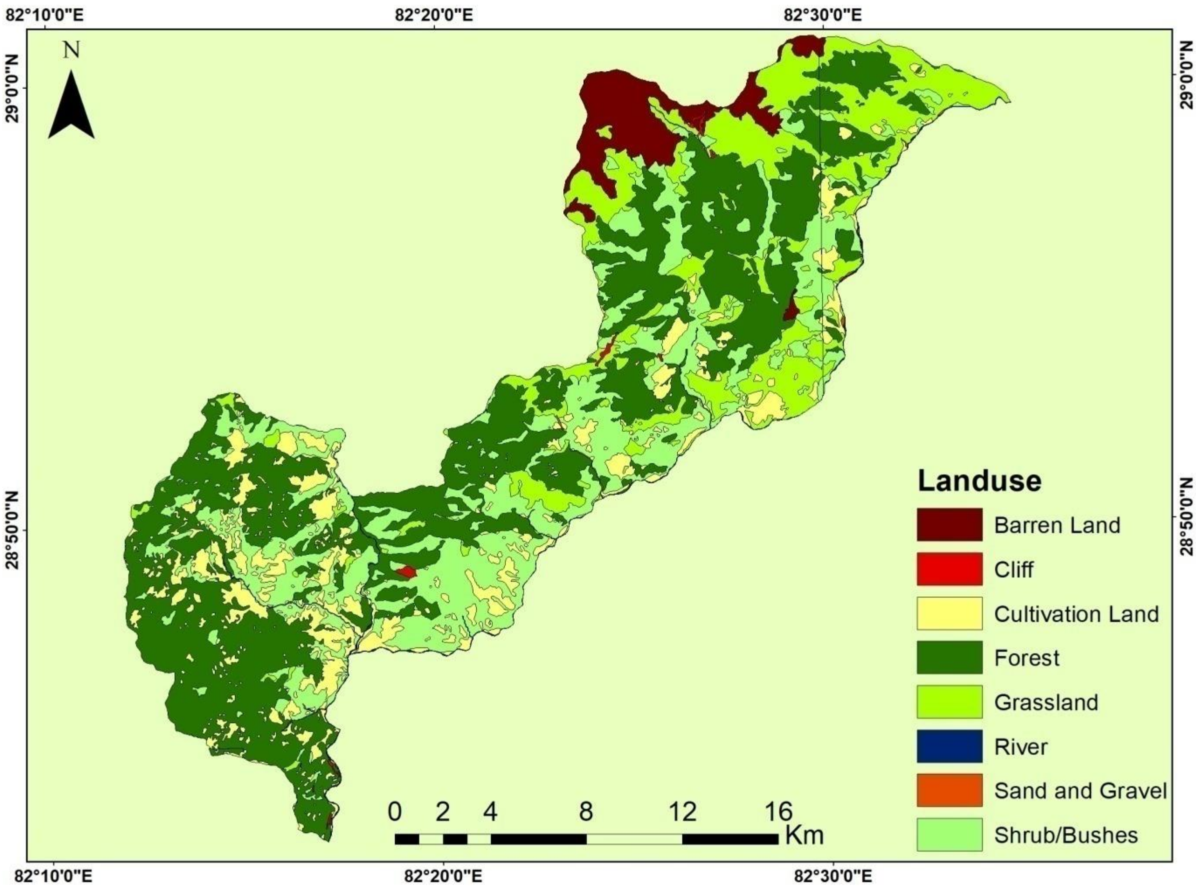

चित्र २ : नलगाड नगरपालीकाको भूउपयोग नक्सा

२.४ भौतिक पुर्वाधारको अवस्था

यस नगरपालिकाले आफ्नै सिमित स्रोत साधनको अभावमा प्रदेश र संघिय सरकारको सहयोगमा पनि सडकहरु बनाउने गरेको छ । सडकहरुले प्रायः वडा- वडालाई जोड्ने गरेको छ । डोल्पा हाइवेले यस पालीकाको ७ वटा

वडाहरु जोडेको छ। सिमित बजेटको कारण निर्माण कार्य अधुरो रहने र वर्षातको समयमा बाढि, पहिरोले बगाएर लैजाने गरेको छ। खासगरी दीर्घकालीन सोच र सो अनुसार योजनाको अभावले गर्दा नै यसो हुन गएको देखिन्छ। यस नगरपालिकामा ६२ वटा आधारभूत विद्यालय, ९ वटा मा.वि. र १ वटा क्याम्पस रहेको छ। ढलान घर जम्मा ४३ रहेको यस नगरपालिकामा ढुङ्गाको घर २६९३, खर वा फुसको घर २१९८ र जस्तापाता छाना भएका १६८ घर रहेका छन्।

२.५ नगरपालिकामा रहेको स्वास्थ्य संस्था

यस नगरपालीकामा ११ वटा आधारभुत स्वास्थ्य सेवा, १ वटा प्राथमिक अस्पताल र ६ वटा स्वास्थ्य चौकि रहेका छन्।

तालीका ३ : नगरपालिकामा भएका स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण

वडा नं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्वास्थ्य संस्था रहेको टोलको नाम
१	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	वडा नं १ अनापानी
२	स्वास्थ्य चौकी डाँडा गाउँ	वडा नै २ डाँडागाउँ
३	स्वास्थ्य चौकी कैना	वडा नं ३ कैना
४	आधारभुत सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	वडा नं ३ कट्के
५	स्वास्थ्य चौकी,लह	वडा नं ४ लह
६	आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र	वडा नं ५ सिर्के
७	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई केन्द्र रानिगाउँ	वडा नं ५ रानिगाउँ
८	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र भारगाउँ	वडा नं ६ भारगाउँ
९	प्राथमिक अस्पताल	वडा नं ७ दल्लि
१०	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	वडा नं ८ जिकुवा
११	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	वडा नं ९ ताँत्र
१२	आधारभुत सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	वडा नं १० रावतगाउँ
१३	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	वडा नं १० ध्यार गाउँ
१४	स्वास्थ्य चौंकी	वडा नं ११ रग्दा
१५	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	वडा नं १२ तल्लु बगर
१६	स्वास्थ्य चौंकी	वडा नं १२ भगवती
१७	आधारभुत सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	वडा नं १३ खातिगुर्ता
१८	आधारभुत सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	वडा नं १३ सिउँना

नगरपालिकामा उप्लब्ध यौन र प्रजनन स्वास्थ्य र अधिकार सेवा

नेपालको संविधानको धारा ३५ मा उल्लेखित स्वास्थ्य सम्बन्धी हकमा मानव यौन तथा प्रजनन अधिकार पनि उल्लेख भएको यस नगरपालिका मा १० हप्ता सम्मको सुरक्षित गर्भवतन सेवा २ वटा स्वास्थ्य संस्था (नगर अस्पताल र भगवती स्वास्थ्य चौंकी) ले दिँदै आएका छन्। जसले गर्दा पालिकामा महिलाहरुको अनिश्चित रुपमा रहेको गर्भपतनको लागि स्वास्थ्य सेवा कार्यालय जाजरकोट जानु पर्ने बाध्यता हटेको छ। अझ यो सेवालाई विस्तार गर्न सकेमा महिलाको यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा सुधारमा टेवा पुग्ने देखिन्छ।

२.६ नलगाड नगरपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरुको अवस्था तथा उपलब्ध सेवाहरु

यस नलगाड नगरपालिकामा जीविकोपार्जन सुधार र समुदाय विकासका लागि संस्थाहरुले आफ्नो वार्षिक कार्यक्रम मार्फत टेवा पुऱ्याएका छन्। कुनै पनि स्थानीय विकासमा सेवा प्रदायक संघ संस्था, निजि संस्था, सार्वजनिक संघ संस्था, नागरिक समाज एवं सञ्जाल सदस्यहरुको अहम भूमिका रहन्छ। जलवायु परिवर्तनका सवालमा आर्थिक,

प्राविधिक तथा सहजिकरण सहयोग गर्न सक्ने संघ, संस्था तथा निकायहरु पहिचान गरी सो संस्थाहरुको सम्भावित भुमिका र अपेक्षित सहयोगको बारेमा देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ । यस नगरपालिकाले जिल्ला तथा स्थानीय स्तरमा रहेका निम्न बमोजिमका सम्पुर्ण सरकारी तथा गैरसरकारी संघ सस्थाहरुमा सहयोगका लागि बेला बेला अन्तर्क्रिया गर्ने, पत्राचार गर्ने तथा निरन्तर सम्पर्क र समन्वय गरी अनुकूलन योजना कार्यन्वयन गर्नेछ ।

तालीका ४ : सेवा प्रदायक संस्थाहरुको विश्लेषण

	स्थान	सम्पर्क विवरण	संस्थाले प्रदान गर्ने सेवा	सम्भाव्य अनुकूलन
जि.स.स.	खलङ्गा	०८९४३०२४८	विकास निर्माण, मेलमिलाप, आर्थिक सहयोग	लापा कार्यन्वयन तथा अनुगमनमा सहयोग
वडा, नगरपालिका	नलगाड		दर्ता, सिफारिश, मालपोत आर्थिक सहयोग	लापा कार्यन्वयन
सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र		०८९४३०१३१	स्वास्थ्य सम्बन्धी उपचार, सल्लाह, सुझाव	जनचेतना, नयाँनयाँ रोगको बारेमा सचेतीकरण
पशु सेवा शाखा	खलङ्गा	०८९४३०००३०	भ्यमक्सीन सेवा, पशु चौपायालाई न्युन शुल्कमा उपचार गर्ने	पशु नश्ल सुधार, निशुल्क पशु सेवा, स्तर उन्नती
कृषि ज्ञान केन्द्र, जाजरकोट	खलङ्गा		सहुलियत दर वीउविजन वितरण	वीउ विजनको व्यवस्था, पुनःकृषि तथा पशु सम्बन्धी तालिम दिने, आर्गनिक औषधीको लागी सल्लाह सुझाव
जिल्ला प्रहरी कार्यलय	खलङ्गा	०८९४३०११५	शान्ती सुरक्षा कायम र खोज उद्दार कार्यमा सहयोग	वन संरक्षण तथा सरसफाइ अभियान
डिभिजन वन कार्यलय	खलङ्गा	०८९४३०२७२	उपभोत्ताको माग अनुसार वन पैदावर आपूर्तिको सहयोग, प्राविधिक सहयोग	वृक्षारोपण, वन व्यवस्थापनका कार्यमा सहयोग
मालपोत, नापि शाखा, भूमिसुधार	खलङ्गा	०८९४३०१२६	जग्गा रजिस्ट्रेसन, लालपुर्जा वितरण, रोक्का, फुकुवा	
शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाइ	खलङ्गा	०८९४३०११६	शैक्षिक सेवा केन्द्र	वतावरण शिक्षा प्रदान
विद्युत प्राधिकरण कार्यालय			विद्युत लाइन विस्तार	सस्तो सुलभ तरिकाले सिएफएल सहयोग
बैंक तथा बित्तिय संस्थाहरु			ऋण दिने बैकिङ्ग कारोवार, तालिम	सुलभ ब्याजमा ऋण प्रदान गर्ने, आयआर्जन सम्बन्धी तालिम

गैसस			निःशुल्क उपचार, अपाङ्गलाई भत्ता, अनाथलाई सहयोग, तरकारी बिऊ प्रदान , शुसासन सिकाई तथा कार्य केन्द्र, अनुकुलन योजना, आर्थिक र प्राविधिक रुपमा सहयोग गर्ने	जैविक विविधता संरक्षण, दिगो भू-परिथि व्यवस्थापन, वन संरक्षण क्षमतामा अभिवृद्धि, जिविकोपार्जन सम्बन्धी तालिम, अनुकुलनका कार्यक्रम संचालन
नेपाल रेडकस			राहात सामाग्री वितरण भाँडाकुडा/त्रिपाल /वाटरगार्ड/फिल्टर	जटिल किसिमको रोग लाग्दा स्वास्थ्य उपचारको लागी आर्थिक सहयोग गर्ने, नयाँनयाँ रोगको बारेमा
सामुदायिक वन उपभोत्ता समुह			काठ, दाउरा प्रदान, विपन्न वर्गमुखी कार्यक्रम संचालन गरेको, सुशासनका कामहरु गर्ने गरेको, वन हेरालुलाई तालिम गोष्ठी तथा चाहिने सामाग्री वितरण, चोरी शिकारी नियन्त्रण दल गठन र परिचालन, का.स.का पदाधिकारीलाई तालिम गोष्ठी दिने गरेको	सुलभ मुल्यमा काठ, दाउरा प्रदान, आयआर्जन सम्बन्धी तालिम, जिविकापार्जनमा सहयोग, विपन्नवर्गमुखी कार्यक्रम अझ बढाउने/सुशानको काम गर्ने
सहकारि संस्था लि.			बचत र कर्जा प्रवाह, ऋण उपलब्ध गराउने, आयआर्जन र वैकल्पीक उर्जा	वायोग्यास तथा गोबरग्यास सस्तो सुलभ मात्रामा बनाउन सहजिकरण
पाँचतारा युवा संरक्षण मञ्च	नलगाड	९८४८०३७२४५	शिक्षा स्वास्थ्य तथा क्षमता विकासका कार्यक्रम	
आवाज	नलगाड	९८५८०५०८०७	जोखिम तथा विपद्मा परेका बालबालिका तथा महिलाहरुको लागि शिक्षा तथा जिविकोपार्जन सहयोग	आय आर्जनमा वृद्धी हुने
सि यम सि नेपाल	नलगाड	९८४३६४९१०८	मनोसामाजिक परामर्स	
ओरेक नेपाल	नलगाड	९८५१२०८७७८	हिंसा प्रभावीत महिला तथा किशोरकिशोरीको न्यायमा पहुच	
बहुआयम विकास तथा अध्ययन मञ्च	नलगाड	९८६९५४०७२०	गर्भवती,सुत्केरी महिलाहरुको लागि स्वास्थ्य सेवा परामर्स तथा क्षमता विकास	
पहाडि क्षेत्र विकास अभियान	खलंगा	९८६४२१३२१	शिक्षा स्वास्थ्य सेवामा पंहुच तथा क्षमता विकास	

टि पि ओ नेपाल	नलगाड	९८४८६४५४१९	समस्या प्रभावित महिला, बालबालिका तथा पुरुष रुलाइ प्रत्यक्ष तथा टेलिफोन द्धारा परामर्स सेवा	
विश्व खाद्यय कार्यक्रम	नलगाड	९८५८०३६२१७	पेषण सम्बन्धी जनचेतना	
आइ पास नेपाल	नलगाड		यौंन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा अधिकारमा दिगो सवलीकरण तथा उत्थानशील स्वास्थ्य सेवा प्रणालीमा सुदृढिकरण	महिलाहरुको सचेतिकरणमा बृद्धि भइ सर्व सुलभ स्वस्थ्य सेवा पहुच हुने
सुक्षित मातृत्व संजाल महासंग नेपाल	नलगाड		यौंन तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा अधिकारमा दिगो सवलीकरण तथा उत्थानशील स्वास्थ्य सेवा प्रणालीमा सुदृढिकरण	महिलाहरुको सचेतिकरणमा बृद्धि भइ सर्व सुलभ स्वस्थ्य सेवा पहुच हुने

२.७ नगरपालिकाको सुशासनको अवस्था

यस नगरपालिकाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ तथा नीतिगत व्यवस्था भए अनुसार कार्य संचालन गरेको पाईन्छ । स्थानीय स्तरमा संचालन भएगरेका सम्पुर्ण साना तथा ठूला योजनाहरुको सार्वजनिक सुनुवाई तथा सार्वजनिक लेखापरिक्षण र स्वास्थ्य संस्थाहरुको सामाजिक परिक्षण कार्यहरुको निरन्तरता दिएको छ । नगरपालिका स्तरमा गुनासो सुनुवाई ईकाइ, हेल्पडेक्स र गुनासो पेटिका र कर्मचारी व्यवस्थापन पनि राम्रोसँग गरेको छ ।

परिच्छेद ३ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको विधि र प्रकिया

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७, परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमा दिग्दर्शन २०८१, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०, वातावरण नीति २०७६, HNAP (२०२३–२०३०) लाई आधार मानिएको छ । स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाका चार निर्देशक सिद्धान्तहरु (उर्ध्वगामी, तत्परता, लचकता र समावेशी) र छ चरण अन्तर्गत विभिन्न सहभागितामूलक विधिहरूको प्रयोग गरी यो कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ, जसको समग्र प्रक्रिया चित्र ३ मा देखाइएको छ ।

चित्र ३ : लापा खाकाको समग्र प्रकिया

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठि नलगाड नगरपालिकामा जनप्रतिनिधिहरु र पालिका स्तरिय सरोकारवालाहरुलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सचेतिकरण गरेर शुरुवात गरिएको थियो । सो गोष्ठिमा नगरपालिका क्षेत्रमा मुख्य मुख्य प्रकोपहरुको पहिचान साथै जोखिमहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । त्यसैगरी वडा स्तरमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतिकरण, प्रकोपको पहिचान र वस्तिहरु छनौट पश्चात् वस्तिहरुमा संकटासन्नता लेखाजोखा र अनुकूलनका कियाकलापहरुको पहिचान गरिएको थियो । वडामा संकटासन्ता लेखाजोखा, प्रकोप श्रोत नक्सांकन समेत तय गरी अनुकूलनका कियाकलापहरु पहिचान गरिएको थियो । प्रत्येक कियाकलापहरुलाई विभिन्न सुचकको आधारमा प्राथामिकिकरण गरिएको हो । प्रत्येक वडाबाट आएका सुचनाहरुलाई पुन नगरपालिकामा प्रस्तुत गरिएको थियो । वडाहरुको स्तरीकरण, श्रोत नक्सांकन, नगरपालिकाको जोखिम विश्लेषण, नगरपालिका स्तरिय अनुकूलनका कियाकलापहरु पहिचान साथै वर्गीकरण गरिएको हो ।

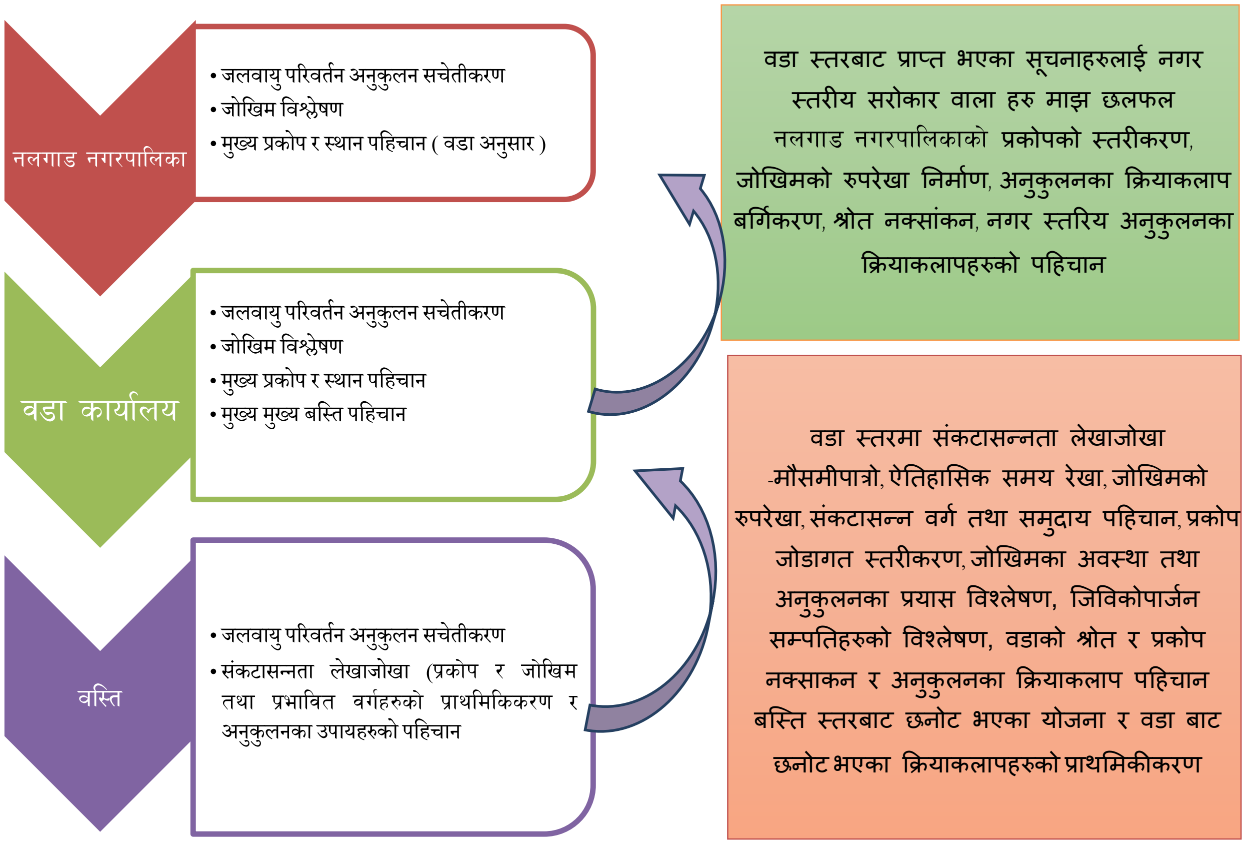

चित्र ४ : स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना विधि प्रक्रिया

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका तयारी गर्दा अपनाईएका चरण तथा तिनका नतिजाहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि

जलवायु परिवर्तन नविनतम विषयवस्तु भएकाले जलवायु परिवर्तनले पार्ने असर तथा प्रभावलाई सम्बोधन गर्नका लागि प्रभावकारी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न जलवायुले के कस्तो असर पारेको छ, के कस्तो प्रभाव पार्न सक्दछ, अनुकूलनका विद्यमान अवसर वा चुनौती के के छन् र त्यसको सामना गर्नका लागि आवश्यक स्रोत र साधन कसरी जुटाउने आदि सूचना स्थानिय स्तरमा जानकारी गराउन समुदाय, वडा तथा वस्ती स्तरमा १३ वटा संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण र नगरपालिका स्तरमा सचेतना तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम र योजना तर्जुमा तथा मस्यौदा छलफल गोष्ठि संचालन गरिएको थियो । सो कियाकलाप बाट ४८० व्यक्ति प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् ।

तालीका ५ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी कार्यक्रमको उपस्थिति विवरण

क्र.स.	मिति	कार्यक्रम	स्थान	उपस्थिति विवरण			जातिगत विवरण			
				म.	पु.	जम्मा	दलित	ज.जा	बा.क्षे.ठ.	जम्मा
१	२०७७ चैत्र २९	नगरपालिका स्तरिय अभिमुखिकरण कार्यक्रम	नगरपालिका को कार्यालय, दल्ली, जाजरकोट	६	२१	२७	५	३	१९	२७
२	२०७८ वैशाख ३	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.१, अनापानी	३	१९	२२	११	९	२	२२
३	२०७८ वैशाख ४	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.२, डाडागाउ	९	१६	२५	९	५	११	२५
४	२०७८ वैशाख ५	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.३, कैना	३	२२	२५	१	१६	८	२५
५	२०७८ वैशाख ६	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.४, खालचौर	३	२४	२७	२	०	२५	२७
६	२०७८ वैशाख ८	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.५, मुली गाउ	६१	४४	१०५	३४	२	६९	१०५
७	२०७८ वैशाख ९	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.६, भारगाउ	३	२०	२३	९	५	९	२३
८	२०७८ वैशाख ११	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.८, कायाखेत	१८	१६	३४	३	०	३१	३४
९	२०७८ वैशाख १२	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.९, तात्रगाउ	१४	१५	२९	१	०	२८	२९
१०	२०७८ वैशाख १३	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.१०, रावतगाउ	१०	१६	२६	१	५	२०	२६
११	२०७८ वैशाख १४	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.११, चौखा वजार	४	२६	३०	८	१	२१	३०
१२	२०७८ वैशाख १५	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.१२, तल्लुवगर	६	४०	४६	१	०	४५	४६
१३	२०७८ वैशाख १६	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.१३, औलगाउ	५	१९	२४	०	०	२४	२४
१४	२०७८ वैशाख २८	वडा स्तरिय संक्टासन्न तथा क्षमता विश्लेषण	वडा नं.७, दल्ली	१८	२०	३८	३	९	२६	३८
१५	२०७८ जेठ ३०	पालिका स्तरिय योजना तर्जुमा तथा मस्यौदा छलफल गोष्ठि	नगरपालिका कार्यालय, दल्ली, जाजरकोट	९	१९	२८	४	१	२३	२८
जम्मा				**१६६**	**३१४**	**४८०**	**८७**	**५३**	**३४०**	**४८०**

योजना तर्जुमा गोष्ठीमा सङ्कटासन्न समुदाय, स्थानीय निकाय, राजनीतिक दल, शैक्षिक एवं सेवा प्रदायक संघ-संस्था, विज्ञ, दलित, जनजाति, किसान, युवा र सर्वसाधारणलाई सहभागी गरिएको थियो । सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि पावरप्वाईन्टमा प्रस्तुति, फ्लेक्स चार्ट, सामुहिक छलफल, लघुप्रवचन, सामुहिक कार्य जस्ता प्रशिक्षण विधिको प्रयोग गरिएको थियो ।

त्यसै गरी पुनरावलोकन गर्ने समयमा पालिका स्तरीय छलफल, लक्षित वर्ग समुह छलफल र मस्यौदा छलफल गोष्ठी गरी १३० जना सहभागी भएका छन् ।

तालीका ६ : पुनरावलोकन कार्यक्रमको उपस्थिति विवरण

क्र.स.	मिति	कार्यक्रम	स्थान	उपस्थिति विवरण			जातिगत विवरण			
				म.	पु.	जम्मा	दलित	ज.जा	ब्राहमाण क्षेत्री	जम्मा
१	२०८१-७-२७	पुनरावलोकन गोष्ठी	नगरपालिकाको कार्यालय दल्लि	७	१६	२३	६	०	१७	२३
२	२०८१-७-३०	लक्षित वर्ग समुह छलफल – किशोरकिशोरी तथा बालबालिका	वडा नं ४	२७	१	२८	२७	०	१	२८
३	२०८१-८-२२	लक्षित वर्ग समुह छलफल – पहिरो नजिकको वस्ती	वडा नं १, चिउरी	१९	०	१९	१९	०	०	१९
४	२०८१-८-२३	लक्षित वर्ग समुह छलफल – भूकम्प प्रमावीत वस्ती	वडा नं १ चिउरी	१९	०	१९	१९	०	०	१९
५	२०८१-८-२४	लक्षित वर्ग समुह छलफल – खोला नजकको वस्ती	वडा नं ७, नयाँ वस्ती	१६	०	१६	१५	०	१	१६
६	२०८१-८-२५	मुख्य जानकारीकर्तासँगको अन्तर्वाता – अपांगता भएका व्यक्ति	वडा नं नयाँ ४ पिपलचौर	२	२	४	२	०	२	४
७	२०८१-८-२४	लक्षित वर्ग समुह छलफल – दलित समुदाय	वडा नं नयाँ १२ तल्लु बगर	८	११	१९	१९	०	०	१९
८	२०८१-८-२६	लक्षित वर्ग समुह छलफल – एकल महिला	वडा नं नयाँ ७ र १	२	०	२	२	०	०	२
९	२०८२-०२-१८	मस्यौदा छलफल गोष्ठी	पलिका कार्यलय	३	१२	१५	३	१	११	१५
		जम्मा		१०३	४२	१४५	११२	१	३२	१४५

३.२ संकटासन्नता, जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी

यस प्रकृया मार्फत संकटासन्न व्यक्ति तथा समुदायहरु र जीविकोपार्जन तथा पर्यावरणीय प्रणालीको विवरण तयार गरी सो बमोजिम अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरु तयार गर्न मद्दत पुगेको छ । संकटासन्नता तथा अनुकूलन मूल्याङ्कन तथा लेखाजोखाका लागि मौसमी पात्रो, बाली पात्रो, ऐतिहासिक समय रेखा, संकटासन्नता नक्सांकन, जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रगत प्रभाव, पारिस्थितिकीय प्रणालीमा पारेको प्रभाव, जीविकोपार्जनका स्रोत र प्रकोप विच अन्तर सम्वन्ध, जोखिम तथा अनुकूलनको विश्लेषण र अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण जस्ता सहभागितामूलक अभ्यास तथा विश्लेषण गरि सो बाट आएका नतिजाहरु तल उल्लेख गरिएको छ ।

३.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम

यस नलगाड नगरपालिका, जाजरकोटमा विगतमा भएका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपका घटनाक्रमहरुको प्रकृति र प्रभाव विश्लेषण गर्न बिगत ३० बर्ष भन्दा पहिले देखि हालसम्मको जलवायुजन्य प्रकोप, प्रभाव, प्रभावीत समुदाय र त्यससँग जुध्न समुहले गरेका प्रयासहरुका साथै सो प्रकोपको असरहरुको भविष्यको परिदृष्यको बारेमा नलगाड नगरपालिकाको बस्तिहरु, वडा र पालिका स्तरमा जनप्रतिनिधिहरु, जेष्ठ नागरिक, वुद्धिजिवी तथा जानकारहरुको उपस्थितीमा समग्र विश्लेषण गरी संकटासन्नताको समग्र अवस्था निम्न अनुसाको तालिका नं. ५ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालीका ७: नलगाड नगरपालिकाको प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
बाढी	२०७२	६८	वडा नं. १ को भुतेखोला	राम्री देखि काम्लेतरा सम्म एकहजार रोपनी खेतीयोग्य जग्गा क्षति भएको । ने.रा.प्रा.वि.पुर्ण क्षति । धर्मेन्द्र महर र रुद्र बहादुर चनारा को घर पुर्ण क्षति ।	वस्ती र समथर भूभाग नाश हुने संभावना, ११ घर उच्च जोखिममा रहेकाले भविष्यमा क्षती हुने सम्भावना	स्थानीयले खोजउद्दार साथै खाना र वासको व्यवस्थापन गरेको, स्थानीयको प्रयासमा नेपाल सरकारबाट जनहि ५० केजी चामल र २ हजार नगद अनुदान सहयोग प्राप्त गरेको
	२०७४		वडा नं. १ को धौलेखोला	२० रोपनी खेतीयोग्य जग्गा कटान गरेको, २ वटा काठ.पुल, १२ वटा पानीघट्ट पुर्ण क्षती भएको । भन्सारखोला, चिउरीगाउ, सिन्दुरेखेत चिरापरेको छ ।	आवादी क्षेत्र साघुरिँदै जानेछ, भोकमरी हुने	-
	२०२८, २०३९, २०४०, २०७५		वडा नं. २ को झम्रेखोला	२०७५ सालमा सिस्नेरी देखि कालिमाटि सम्म आवादि खेतीयोग्य जग्गा अनुमानित ३ बिगाहा, पानी घट्ट ३० वटा, पानी मिल १ वटा, शिव बहादुर रावल र भक्त बहादुर चनाराको घर पुर्ण क्षति भएको । राम बहादुर बिक को ४ भेडाबाखा, ३० कुखुरा, ५ मुरी तोरी र धन बहादुर ओलीको १० मुरी अन्नपात र सम्पुर्ण भाडाकुडा पुर्ण क्षति भएको ।	-	नलगाड नगरपालिका बाट प्रति घरधुरी ६० र ३० हजारको दरले राहत प्रदान गरेको । स्थानीयले पिडित परिवारलाई कपडा र भाडाकुडा सहयोग गरेको ।
	२०५७		वडा नं.२ को बहुलाखोला	स्यालचौर गाउँका ५ वटा घर भत्केका । वादी कामीका २ बर्षिया र १३ बर्षिया छोराहरुको मृत्यु भएको । वादी कामी को ३ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा पुर्णक्षति भएको । हाल स्यालचौरमा २ मिटर जमिन भासिएको र चिसापानी देखि चाईपाटा सम्मको जमिन चिरापरेको छ ।	-	स्थानीयले खोजउद्दार गरेको र मृतकाको परम्परागत दाहसंस्कार गरेको ।
	२०५७		वडा नं.२ को नलगाड	प्रशान्त ओलीको र निजको २ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा पुर्णक्षति भएको ।	घर उच्च जोखिममा रहेकाले भविष्यमा क्षती हुने सम्भावना	-

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	२०५५, २०५७		वडा नं.२ को ठूलीभेरी नदि	राम बहादुर बिक को १ रोपनी जग्गा उच्च जोखिममा रहेको ।	घर उच्च जोखिममा रहेकाले भविष्यमा क्षती हुने सम्भावना	-
	२०७७ असार र श्रावण		वडा नं.३	६३ घरपरिवार को ८४ रोपनी खेतीयोग्य जमिन पुर्णक्षति गरेको	-	-
	२००७, २०७५ श्रावण ३०		वडा नं.४, झुम्रेखोला	२०७५ श्रावण ३० गते ४८ वटा पानी घट्ट बगाएर पुर्ण क्षति, धानीखेतको ३ हेक्टर खेतीयोग्य आवादी जग्गा कटान गरेको । काली बहादुर रावल को १ भैसी, १ गोरु, हिरालाल पन्थको १ पानी मिल, कले कामकिो १ घट्ट र एक वटा टृष्टव्रिज पुर्ण क्षति	-	-
	२०५० असोज		वडा नं.४, झुम्रेखोला	बीर बहादुर सिहको मृत्यु	-	स्थानीयले खोजउद्दार गरेर परम्परागत दाहसंस्कार गरेको
	२०६२ श्रावण १३		वडा नं.४, झुम्रेखोला	कमारा सार्कि को १३ बर्षिया छोरीको बगाएर मृत्यु भएको	-	स्थानीयले खोजउद्दार गरेर परम्परागत दाहसंस्कार गरेको
	२०७७ असार		वडा नं.४, झुम्रेखोला	सान्त वीर नेपाली को मृत्यु । ७ वटा पानी घट्ट पुर्ण क्षति ।	-	स्थानीयले खोजउद्दार गरेर परम्परागत दाहसंस्कार गरेको
	२०७७ असार		वडा नं.४, पकानेखोला	ध्रुवराज गौतमको २ रोपनी खेतीयोग्य खेत कटान गरेर क्षति गरेको हाल ।	६ वटा घरहरु उच्च जोखिममा	स्थानीयले खोजउद्दार गरेर परम्परागत दाहसंस्कार गरेको
	२००७, २०५० असोज, २०७५ आषाढ		वडा नं.४ गाडेखोला	पिपलचौरमा आवादी १ हेक्टर खेतीयोग्य जग्गा कटान गरि पुर्ण क्षति गरेको	-	-

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	२०६६ असोज		वडा नं. ४, ग्रुसेखोला	माया वानीयाको बर्ष ८ को बगाएर मृत्यु भएको	-	स्थानीयले खोजउद्दार गर्दा मृत व्यक्ति फेला नपरेको
	२०६६ असोज		वडा नं. ४, ग्रुसेखोला	जनता प्रा.वि. को २ भवन बगाएर पुर्ण क्षति भएको	-	बिद्यालय भवन स्थानीयको श्रमदान र युनिसेफको आर्थिक सहयोगमा स्थानान्तर गरेर १ भवन निर्माण गरेको
	२०६६ असोज		वडा नं. ४, ग्रुसेखोला	वल बहादुर रावल र सर्वजित परियारको घर पुर्ण क्षति, मान बहादुर खड्का को २ गाई, ५ बाखा वेपत्ता, अन्दाजी ३५ रोपनी खेतीयोग्य जमिन कटान गरेको ।	-	-
	हरेक बर्ष २०७५		वडा नं. ४ तिपतिपेखोला	बागमारे लघुजलविद्युत आयोजनाको नहर पुर्णक्षति, बागमारेखेत १५ रोपनी पुर्णक्षती	-	बागमारे लघुजलविद्युत आयोजनाको नहर समुदायको श्रमदान र वडा कार्यालय, NCCSP-ii को सहयोगमा मर्मत
	हरेक वर्ष २०७५		वडा नं.४, नाउलीखोला, बासठानाखोला	५ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा, १५ मिटर लामो गोरेटो वाटो पुर्ण क्षति	-	स्थानीयको सहभागितामा गोरेटोवाटो पुनमर्मत गरेको
	हरेक वर्ष २०३२ २०७५		वडा नं. ४, नेउरेपानीखोला	२०३२ सालमा १५ बर्षिया हजारी रावल को मृत्यु, परिमल ओली गोठालो गएको समयमा २ खसि, २ गाई बगाएर वेपत्ता २०७५ सालमा ५ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा र माझखोलाको वन क्षेत्रको ५ हेक्टर वन क्षेत्र पुर्णक्षति ।	-	-
	हरेक वर्ष		वडा नं. ४ गोठखोला	माझगाउँ देखि आरुखोला सम्म दुवैतर्फको १२ रोपनी खेतीयोग्य आवादी जग्गा पुर्ण क्षति । ३ रोपनी जग्गा काटेको । माझगाउँ जाने गोरेटो बाटो र संगैको धन बहादुर रावलको २ रोपनी जग्गा पुर्ण क्षति ।	भानुभक्त मा.वि.को खेलमैदान उच्च जोखिममा	समुदायले वृक्षारोपण गरेको

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	हरेक वर्ष		वडा नं. ४ जुगरेखोला	फुलचौरी देखि जुगरेखोला सम्मको अन्दाजी १० रोपनी खेतीयोग्य जग्गा पुर्ण क्षति । हिमालय आधारभुत बिद्यालयको भवन भित्र बाढि पसेको ।	-	हिमालय आधारभुत विद्यालयको माटो र बालुवा स्थानीयको श्रमदानबाट सफा गरेको ।
	हरेक वर्ष		वडा नं. ४ गैराखोला	खोलाको दुवै तर्फको ५ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा पुर्ण क्षती । चतुरलाईना बाट बग्ने सुरेपानी खानेपानीको २ वटा मुहान र २ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा पुर्ण क्षती ।	-	स्थानीयले सुरेखोली खानेपानी मुहान मर्मत गरेको ।
	हरेक वर्ष		वडा नं. ४ तातापानीखोला	धन बहादुरको घर देखि रण बहादुर बोहराको घर सम्म अन्दाजी ५ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा क्षति । एउटा खानेपानी ईन्टेक र ३२ एमएम को १ क्वाईल पोलीपाईप पुर्ण क्षति ।	-	-
	हरेक वर्ष		वडा नं. ४ दारपाखाखोला	मुहान देखि तिपतिपेखोला सम्म ५ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा साथै खानेपानी ईन्टेक र सिचाई टंकि पुर्ण क्षति ।	-	-
	हरेक वर्ष		वडा नं. ४ दारेपानीखोला	धारेकटेरी देखि कालाचिउराखोला सम्म अन्दाजी २५ रोपनी जग्गा पुर्ण क्षति ।	तप्त बहादुर ओली र मान बहादुर खड्काको २ घरहरु उच्च जोखिममा	-
	हरेक बर्ष		वडा नं. ४ ठूलाखोला	मुहान देखि ग्रुस्याखोला सम्म ५ वटा पानीका मुहानहरु, ३ वटा पानीघट्टहरु र ६ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा पुर्ण क्षति भएको ।	-	-
	२०७७ भाद्र		वडा नं. ४ काफलखोली	कर्ण बहादुर ओली र लाल बहादुर ओलीको घरवास पुर्ण क्षति	-	ओली बन्धुहरुलाई हाल सावउसले वन क्षेत्र उपलब्ध गराएको र निजहरुले सामान्य घरहरु बनाएर बसोवास गर्दै आएको ।
	२००७, २०७५, २०७६		वडा नं.५ झुप्रेखोला	कालिमाटिको झोलुङ्गे पुल क्षति । डाराखेत देखि कालिमाटि सम्म २०० रोपनी खेतीयोग्य जग्गा कटान गरेर वगरमा	-	खिमलाल जैसि स्वयम्ले घर मर्मत गरेर पुन प्रयोग गरेको ।

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
				परिणत । ९ वटा पानीघट्ट पुर्ण क्षति । खिमलाल जैसिको एकतले पक्कि घर क्षति ।		
	२०७५		वडा नं.५, कैचीखोला	६ वटा पानी घट्ट बगाएर क्षति । सागवारी देखि खाराखेत सम्म अन्दाजि १२ रोपनी खतीयोग्य जग्गा कटान गरेको ।	-	-
	२०७५		वडा नं.५, वगरखोला	६ वटा पानी घट्ट पुर्ण क्षति । लम्ली देखि तल्नातरी सम्म अन्दाजी २०० रोपनी खेतीयोग्य जग्गा कटान ।	-	-
	२००७, २०७५		वडा नं.५, सिकेखोला	२००७ सालमा खोलाले दिशा परिवर्तन गर्दा अन्दाजी २५० रोपनी जग्गा वगरमा परिणत गरेको ।	२०७५ को बाढिले जनक बहादुर शाहिको घर उच्च जोखिममा	बगरमा परिणत गरेको जग्गा हाल पुन प्रयोगमा रहेको
	२०७५		वडा नं.६ ओरख्यालखोला	गोकर्ण चन्दको १ घर, १ बाखाखोर, खाद्यान्न, कपडालत्ता, भाडाकुडा क्षति । दल बहादुर रावलको २२ बाखा सहित खोर नष्ट । कृष्ण खड्काको घर र सुदाम गौतमको २ रोपनी खेत कटान । गोकर्ण चन्दको घरदेखि छरिखोला सम्मको अन्दाजी ७ रोपनी खेतीयोग्य जमिन कटान गरेको ।	-	-
	हरेक बर्ष		वडा नं. ७, भेरीनदी	घट्टेखोला देखि त्रिवेणी सम्मको १ किमि सम्मको दुरीमा १२० रोपनी खेतीयोग्य जमिन कटान गरेको ।	-	-
	२०६५ साल देखि हरेक वर्ष		वडा नं. ७ का खहरे खोलाहरु	छरछरेखोलाले १५ रोपनी खेतीयोग्य जमिनमा माटो थुपारेको र भलखोलाले ३ रोपनी कटान गरेको । छरिखोलाले ५ घरधुरीको ७ रोपनी क्षति गरेको ।	३ घरधुरी उच्च जोखिमा	-
	२०६५ बैशाख १९		वडा नं.७, सौरायखोला	कुलानन्द जैसि का ४ गाई, ४ बाखा र १ भैसी बगाएर क्षति भएको । साथै ३ घरधुरीको १७ रोपनी खेतीयोग्य जग्गामा माटोले पुरेको ।	-	जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट रु.१ हजार पाँच सय र जि.रेडक्रस सोसाईटी बाट भाडाकुडा र कपडा अनुदान सहयोग प्राप्त

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	२०७५ असार २९		वडा नं.७, मुलाखोला	३५ बर्षिया ओमे शाहीको बगेर मृत्यु भएको । स्थानीयको २० रोपनी खेतीयोग्य जग्गामा माटो थुपारेको ।	-	मृतकको परिवारलाई जिविस जाजरकोट बाट रु.१ लाख राहत अनुदान प्राप्त ।
	२०२९ भाद्र १२		वडा नं.८, खुमाउरे खोला	भागरते बिष्टको ३२ बर्षिया श्रीमतीलाई खालाले बगाएर मृत्यु भएको	-	स्थानीयको खोज उद्दार पछि परम्परागत दाहसस्कार गरेको ।
	२०२९ भाद्र १२		वडा नं.८, खुमाउरे खोला	कुसेनी देखि मैदे सम्म अन्दाजी २० रोपनी खेतीयोग्य जग्गा र ३ वटा पानीघट्ट पुर्णक्षति ।	-	सो २० रोपनी जग्गा हाल बगरमा परिणत र मिचाहा प्रजाति देखापरेको ।
	२०७५ जेठ २६, हरेक बर्ष		वडा नं.८, फूलौरेखोला	कायाखेतको २२ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा पुरिएको । जमुना शाही, नेव बहादुर खत्री, हिरालाल खत्री, ध्रुव सिह, धन बहादुर शाही, माल बहादुर शाही, प्रकाश शाही, हरिमाया शाही, गिता शाह र खड्क शाहीका २ वटा घर सहित ११ वटा घरहरु उच्च जोखिममा रहेका ।	११ घरधुरी उच्च जोखिमा रहेकाले भविष्यमा क्षती हुने सम्भावना	कायाखेत बगरमा परिणत भएको
	२०५८ भाद्र		वडा नं.८, पाटापानीखोला	बीरु रोकायको घर भत्कीदा भाडाकुडा, अन्नपात र लत्ताकपडा पुर्ण क्षति ।	-	-
	२०७५, २०७६		वडा नं.८, पाटापानी खोला	वगारा देखि मन्मै सम्म अन्दाजी ६० रोपनी खेतीयोग्य जग्गामा माटो, ढुंगाले पुरिएको । पुर्ण बहादुर खत्रकिो घर र घरमा भएका भाँडाकुडा, खाद्यान्न र लत्ताकपडा पुर्ण क्षति । पर्से दमाई, अशोक बटाला, पदम बहादुर खत्री, रुद्र रोकाय, नारायण सिह, बहादुर खत्री, मन बहादुर सिह, टिकाराम खत्री, नेत्र विसि, कृष्ण बहादुर शाही, ललित खत्री, तिलक खत्री, घनश्याम खत्री, भुपेन्द्र शाह, ध्रुव खत्री, प्रकाश खत्री, मोति प्रसाद खत्री का १७ घरधुरी उच्च जोखिममा रहेका ।	१७ घरधुरी उच्च जोखिमा रहेकाले भविष्यमा क्षती हुने सम्भावना	खेतीयोग्य जग्गा वगरमा परिणत भएको ।
	हरेक बर्ष		वडा नं.८, सिस्नेरी खोला	अन्दाजी ४० रोपनी खेतीयोग्य जग्गा क्षति भएको । हरि बहादुर सिह, हरि बहादुर शाही, गोपाल शाही, शुशिला शाहीका २ घर, धिरेन्द्र शाही, गोविन्द शाही, कर्ण बहादुर शाह बा ८ घरहरु उच्च जोखिममा रहेका ।	१० घरधुरी उच्च जोखिमा	-

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	हरेक बर्ष		वडा नं.९, ठूलीभेरी नदि	तात्रागाड देखि खोलेखेत सम्म २०० रोपनी कटान गरेको ।	-	कटान गरिएको जग्गामा नदि बग्ने गरेको ।
	हरेक बर्ष		वडा नं.९, छेवाखोला, माझखोला, भुजाखोला, घरङाखोला	स्कुले विद्यार्थि, कृषक तथा अन्यहरुलाई आवागमन अवरुद्द हुने गरेको ।	-	-
	हरेक वर्ष, २०६४		वडा नं.९, ठूलीभेरी नदि	गुहेओढार देखि लामातरा सम्मको १५० रोपनी आवादी क्षेत्र कटान गरेको ।	-	-
	२०७३ श्रावण		वडा नं.९, तात्र खोला	रावतगाउँका दामुदर बिकको छोरा र १ घोडा बगाएर मृत्यु भएको ।	-	स्थानीयले खोजउद्दार गरेको र परम्परागत दाहसस्कार गरेको ।
	२०७७ आषाढ २७		वडा नं.९, तात्रखोला	छित्रेनी देखि तात्रगाड सम्मको १५० रोपनी खेतीयोग्य आवादी जग्गा पुर्ण क्षति । १६ वटा पानी घट्ट र २ वटा घोडा वगाएको ।	-	-
	हरेक वर्ष		वडा नं.१०, तासु खोला	रग्दाखेत को ४० रोपनी आवादी जग्गा पुर्णक्षति ।	-	-
	हरेक वर्ष, २०७२ श्रावण र भाद्र		वडा नं.११, रायो खोला	३ वटा काठेपुल पुर्ण क्षति । २५ वटा पानी घट्ट पुर्ण क्षति ।	-	-
	हरेक वर्ष, २०४५, २०४६		वडा नं.११, तासु खोला	२० रोपनी खेतीयोग्य जमिन वगरमा परिणत भएको ।	-	-
	हरेक वर्ष		वडा नं.११, तासु खोला	हालसम्म ; २५ बर्षिया खड्क बहादुर ध्यार, ३२ बर्षिया बिर्ख बहादुर ध्यार, अतिथे कामीको १५ बर्षिया छोरी, पुने कामीको १५ बर्षिया छोरा, ग्वामे बोहराको १६ बर्षिया छोरी, धनरुप ध्यारको १४ बर्षिया छोरी, बुद्धे रावलको १०	-	स्थानीयले खोज उद्दार गरि परम्परागत दाहसंस्कार गरेको ।

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
				बर्षिया छोरी, नरसिङ्ग पुनको १४ बर्षिया छोरी, नौले ध्यारको १५ बर्षिया छोरी, प्रेम बहादुरको १३ बर्षिया बहिनी, तस्वीर बुढाको ११ बर्षिया छोरीको मृत्यु		
	२०४८, २०४९		वडा नं.११, दह खोला	३५ बर्षिया गोरख बहादुर वानीया को बगेर मृत्यु । एउटा पानी घट्ट पूर्णक्षति ।	-	मृतकको खोज उद्दार पछि परम्परागत दाहसंस्कार गरेको ।
	२०५२, २०५३		वडा नं.११, गरानी खोला	एउटा काठेपुल, ६ वटा पानी घट्ट पुर्ण क्षति भएको ।	-	स्थानीयले खोज उद्दार गरि परम्परागत दाहसंस्कार गरेको ।
	२०५८		वडा नं.११, गरानी खोला	धर्म बहादुर वानीया र निजका २ गोरु बेपत्ता भएको ।	-	स्थानीयले खोजी गर्दा फेला नपरेको
	२०६५		वडा नं.११, गरानी खोला	३२ बर्षिया दल बहादुर वानीयाको मृत्यु ।	-	-
	२०७५ श्रावण २८		वडा नं.११ ठूलीभेरी नदि	राम बहादुर बस्नेतको १ घर र ३ रोपनी खेतीयोग्य जमिन पुर्ण क्षति भएको	-	जिल्ला प्रशासन कार्यालय जाजरकोट बाट रु.१० हजार र नलगाड नगरपालिका बाट रु.२० हजार नगद राहत अनुदान प्राप्त गरेको ।
	२०७५ श्रावण		वडा नं.१२, ठूलीभेरी नदि	११ वटा पानी घट्ट वगाएको । कक बहादुर बस्नेत, भविन्द बस्नेतका २ घर पुर्ण क्षति । १५ घरधुरी उच्चजोखिममा रहेका	-	उच्च जोखिममा रहेका १५ घरधुरी नजिकैको समुदायमा विस्थापित भएका छन् ।
	२०७७ असार २५-२८ सम्म		वडा नं.१२, कोलगाडेखोला	डम्मर बस्नेत र कर्ण बहादुर बस्नेत को १/१ वटा घर र अन्नपात, भाडाकुडा, लत्ताकपडाहरु पुरै नष्ट । २३ घरधुरीको १५ रोपनी खेतीयोग्य जग्गामा माटोढुंगा थुपारेको र १५ रोपनी कटान गरेको ।	-	पिडित बस्नेतहरुले प्रति घरपरिवार २५ केजी चामल र ८ हजारका दरले राहत सहयोग प्राप्त गरेको ।
	हरेक वर्ष		वडा नं.१२, ठूलीभेरी नदि	हालसम्म २५ जना सम्मको बगेर मृत्यु भएको । दुर्कमा देखि तल्लुवगरको तलावगर सम्मको ५ किमि लामो दुरीमा ६ विगाहा खेती योग्य जग्गा कटान गरेको ।	-	-

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	२०६३ असार		वडा नं.१३, जारेखोला	२६ वटा पानी घट्ट वगाएर पुर्ण क्षति भएको । अन्दाजी १५० रोपनी खेतीयोग्य जग्गा कटान गरेको । औल गाउँको पुरै खेतीयोग्य जग्गा माटोढुंगाले पुरेको ।	-	स्वयम् जग्गाधनीले औल गाउँको क्षति भएको जग्गा पुन प्रयोगमा ल्याएको
	२०६६ भाद्र		वडा नं.१३, जारेखोला	धन बहादुर शाहीको १ गाई, हरि बहादुर शाहीको ४ गाई र गोरु वगाएर मरेको ।	-	-
	हरेक वर्ष		वडा नं.१३, जारेखोला	नरसिहगाड लघु जलविद्युतको नहर उच्च जोखिममा रहेको ।	भविष्यमा क्षती हुने सम्भावना	स्थानीय वासिले नरसिहगाड लघु जलविद्युतको नहर मर्मत गरेको ।
	२०७५		वडा नं.१३, कालापानी खोला	दह गाउको मकैवाली पुर्ण क्षति, ४० रोपनी खेतीयोग्य जग्गामा माटोले पुरेको ।	-	-
	प्रत्येक वर्ष		वडा नं.१३, भेरीखोला, रुपघाट	भेरीखोलाका २० वटा, रुपघाटका १५ वटा पानी घट्ट पुर्ण क्षति, ३१ रोपनी खेतीयोग्य जमिनमा माटो थुपारेको । भेरीखोला लघु जलविद्युत आयोजनाको नहर क्षति भएको ।	-	स्थानीयले ३१ रोपनी जग्गा पुन प्रयोगमा ल्याएको । स्थानीयले भेरीखोला लघु जलविद्युत को नहर मर्मत गर्नेगरेको ।
	२०७७, श्रावण		वडा नं.१३, भेरीखोला	सिउन गाउका डम्बर बोहराको ७ बर्षिया नाती सहित ३ जनाको वगेर मृत्यु भएको ।	-	स्थानीले खोजउद्दार गरेर परम्परागत दाहसंस्कार गरेको ।
	२०७४		वडा नं.१३, डउटेखोला	हस्ते कामी र कर्णे कामीका १/१ घर पुर्ण क्षति । ५ बिगाहा खेतीयोग्य जमिनमा वालुवा थुपारेर क्षति गरेको ।	लक्ष्मी आधारभुत विद्यालय उच्च जोखिममा	-
	हरेक वर्ष २०७४	हरेक बर्ष	वडा नं.१३, अराखोला	१३ वटा पानी घट्ट पुर्ण क्षति गरेको ।	-	-
पहिरो	१९८६ देखि हाल सम्म	३०	वडा नं. १ को पाते पहिरो	गोगनचौर, स्यालाखेत, कोर्काखेतका ३० घरधुरी विस्थापित भएका	पानी पर्ने तरिकामा फेरवदल आउनुका साथै अवैज्ञानिक तरिकाले वाटो घाटो निर्माण, भिरालो क्षेत्रमा भइरहेको	सावउस को प्रयासमा वृक्षारोपण गरेको र केहि स्थानमा पुनउत्पादन भएको
	२०७७ श्रावण २२		वडा नं.२, भङसा	बिर्ख बहादुर बिक र ओम बहादुर सुनार को घरवास पुर्णक्षति ।		-

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	२०७४ भाद्र १२ गते राती		वडा नं.२ को पाखाखेत पहिरो	शिला ओलीको घरवास सहित १ रोपनी वारी पुर्ण क्षति । बहादुर सुनार र सालघारी कान्छाको १/१ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा क्षति भएको ।	खनजोत पुर्वाधार विकास, र भुउपयोगितामा आएको परितर्वन जस्ता कियाकलापहरुले गर्दा भविष्यमा अस्वभाविक स्थानहरुमा अस्वभाविक हिसाबको पहिरोका घटनाहरु बढ्ने देखिन्छ, बिस्थापित हुने संख्या बढ्ने, मानवीय क्षती, भौतीक पूर्वाधारमा क्षती बढ्ने । वडा ९ को आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र, त्रिभुवन मावि बिद्यालयको भवन, वडा १० को कालापानीका १४ घरधुरी र रोली गाउँका ९ घरधुरी उच्च जोखिममा, अधेरीखोला देखि रोली जिउला सम्मका ४ घरधुरी रहेकाले भविष्यमा क्षती हुने सम्भावना	-
	२०७७ आषाढ र श्रावण		वडा नं.३	५१ घरधुरी भन्दा बढिको २० बिगाहा भन्दा बढि खेतीयोग्य खेत कटान गरि पुर्णक्षति भएको ।		-
	२०७२ श्रावण १२		वडा नं.५, ठाडोकोईराला पहिरो	मन बहादुर ओलीको १ हल गोरु, १ गाई पहिरोले पुरेर मृत्यु । बीर बहादुर खत्री र मन बहादुर ओलीको १२ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा पुर्णक्षति ।		चौपायहरुको उद्दार गर्न नसकेको
	२०४८, २०४९		वडा नं.६, बाङ्गेसल्ला	स्थानीय ६ घर भत्किएका, ९ घरधुरी विस्थापित भएका र तल्नाथादुला देखि गरालीखोला सम्मको अनुमानित ५०० रोपनी खेती योग्य जमिन क्षति भएको ।		पहिरोले क्षति भएको स्थानमा केहि उत्तिसका विरुवाहरु पुनउत्पादन भएका ।
	२०७५		वडा ६, गरालीखेत पहिरो	१ घर, १ गोठ पुर्ण क्षति, ५० घरधुरीका आवादी क्षेत्रको खेती योग्य भुभाग भाँसिएर पिउरीखोलामा मिसिएको ।		-
	२०७५		वडा६, रयाजाखोला, ठुलाखोला	रातो कामीको खेतवारी भाँसिएको, घर फुटेको ।		रातो कामीले घर मर्मत गरेर सोहि ठाउँमा बसेको ।
	२०७४		वडा६, रयाजाखोला, ठुलाखोला	मगदुल बिकको एक गोठ क्षति, एकहल गोरु, १ गाई मरेका ।		-
	२०७५		वडा नं.६, पिउली	जनप्रिय प्रा.वि.को नवनिर्मित १६ लाख बराबरको भवन पुर्ण क्षति ।		-
	२०७६ श्रावण		वडा नं.६, गर्छिना	कालिका आ.वि. को उत्तर तर्फको १६ मिटर भुभाग पहिरोले क्षति हुँदा २ कोठे भवन र चर्पि पूर्ण क्षति ।		स्थानीयको श्रमदानबाट अस्थायी रुपमा संचालनमा रहेको

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	२०६५ देखि लगातार		वडा नं.७, चामखेत	शिव बहादुर चन्द, लोकेन्द्र केसि, चन्द्र बहादुर कामीको ७ रोपनी खेती योग्य जमिन कटान गरेको ।		-
	२०७३ देखि लगातार		वडा नं.७, नुनेपहिरो	गजगजे देखि दल्ली खानेपानीको १ हजार मिटर पाईप क्षति हुने गरेको ।		स्थानीयको प्रयासमा मर्मतसम्भार गर्ने गरेको ।
	२०३१ देखि हरेक वर्ष		वडा नं.८, हलचौर पहिरो	सामुदायिक वनको ८० हेक्टर र १५ रोपनी खेतीयोग्य जग्गा कटान गरेको ।		तारजालि तटबन्धको लागि नगरपालिका बाट २ लाख सहयोग
	२०६४, २०७७		वडा नं.९, तात्रगाउ सिमखोला पहिरो	१६ रोपनी खेतीयोग्य जमिन कटान गरेको । २० मिटर लामो चिरा परेको ।		-
	२०६४, २०७७		वडा नं.९, लादेपाटि खाङग्राको विट	२० रोपनी खेतीयोग्य जमिन कटान गरेको ।		-
	२०६४, २०७७		वडा नं.९, त्रिभुवन मावि को पश्चिम भाग	गोरेटो वाटो र विद्यार्थि आवतजावतमा अवरुद्द भएको ।		-
	२०७७ असार २५		वडा नं.१०, कालापानी पहिरो	चौर देखि कालापानी हुँदै रोली जिउला सम्म ८० रोपनी खेतीयोग्य जग्गा पुर्णक्षति ।		-
	२०५९ देखि हरेक वर्ष		वडा नं.१०, अधेरीखोला पहिरो	अधेरीखोला देखि रोली जिउला सम्मका ४ घरधुरी उच्च जोखिममा ।		-
	२०५३, २०७७		वडा नं.१०, रावतगाउँ पहिरो	लाल बहादुर सिहको घर पुर्णक्षति ।		नलगाड नगरपालिका बाट रु. ८ हजार राहत सहयोग । पुनर्निर्माण गरेको घर उच्चजोखिममा ।
	२०६६ असार २९		वडा नं.११, काल्डाडाभिर	सेते बिक को ८ बर्षिया छोरा र १० बर्षिया छोरकिो मृत्यु भएको ।		मृतकहरुको परम्परागत दाहसंस्कार गरेको ।

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविष्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	२०७७		वडा नं.११, ठूलीभेरी नदि	रत्न बहादुर बस्नेत को घर पुर्णक्षति		न.पा. बाट रु.६०००० नगद र खाद्यान्न सहयोग
	२०६८ भाद्र ६		वडा नं.१२, अवलगुर्ता पहिरो	कागपानी बाट आएको पहिरोले वेद बहादुर दमाईको २२ छोरा र निजको आमा गरि जम्मा ३ जनाको मृत्यु भएको । हालसम्म ५ विगाहा खेतीयोग्य जग्गा कटान गरेको र १५ घर क्षति भएको ।		अवलगुर्ताका १५ घरपरिवारहरु बर्षातको समयमा बस्ती छोड्ने गरेको ।
	२०६४ असार		वडा नं.१३, स्यालासिङ	महेन्द्र शाहीको १३ बर्षिया छोरी, बीर बहादुर बोहराको १४ वर्षिया छोरा, भक्त बहादुर बस्नेत को १२ बर्षिया छोराको मृत्यु भएको ।		स्थानीयहरुले मृतकहरको खोज उद्दार गरि परम्परागत दाहसंस्कार गरेको
	२०८१ अषाढ १६		वडा २	अस्थायी आवास, जग्गा जमिन, मानविय क्षती (३ जनाको मृत्यु)		खोज उद्दार, न.पा, जिल्ला प्रशासन कार्यलय, पास नेपालको सहयोग
चट्याङ्ग	हरेक बर्ष	१९	माथिल्नो बस्ती स्तरमा	बालबालिका र समुदायलाई मनोवैज्ञानिक असर गरेको	माथिल्नो वस्ती स्तरमा भविष्यमा पनि चट्याङ्गको जोखिम रहेको छ, अर्थिङ सहितको ग्रामिण विद्युतीकरण र चट्याङ्ग सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरुले चट्याङ्गको जोखिम कम गर्ने छ साथै नयाँ घरमा अर्थिङ जडानले पनी यसको असर कम गर्नेछ	-
	२०७५ वैशाख		वडा नं.३, भदाले	लक्ष्मी बुढा, अमृता बुढा, तप्त बहादुर पुन घाईते ।		
			वडा नं.३, बाङ्गेडाडा	राम बहादुर थापाको ४ जना परिवार घाईते र २ वटा भैंसी मरेको ।		चौरजहारीमा उपचार । मरेका चौपाया माटोमुनी गाडेको ।
	२०४३		वडा नं. ४, मायोडाडा	जय बहादुर रावत लगायत ३ घरधुरीको १ हल गोरु, १ भैसी, १ राँगा र ८ वटा बाखाहरु मरेका ।		मरेका चौपायाहरुलाई समुदायले माटोमुनी गाडेको ।
	२०७३ बैशाख		वडा नं. ४, बाउसेखोला	दल बहादुर खत्री को १ भैसी, २ गाई मरेका र निजको घर भत्कीएको		-
	२०५४		वडा नं. ५, ऐरारी	धन बहादुर सिह र टंक बहादुर शाहिको घरमा चट्याङ्गले आगलागि हुँदा खाद्यान्न, कपडा, लत्ता र भाँडाकुडा पुर्ण रुपमा नष्ट ।		स्थानीयले सामान्य सहयोग गरेको

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	२०५८ वैशाख १२		वडा नं. ५ गणेश आवि, लविसागाउ र खनटाकुरा	दिउँसो पठनपाठन भैरहेको समयमा शिक्षक सन्तोष कुमार शाहि र विद्यार्थि लाल बहादुर परियारको मृत्यु । विद्यालय क्षतिग्रस्त । खनटाकुरा गाउँका लाहुरेका साईलाको ३ वटा बाखा मरेका र निजको घर पुर्ण क्षति भएको ।		हाल गणेश आविलाई स्थानान्तर
	२०५८ वैशाख १२		वडा नं. ५, खनटाकुरा	लाहुरेका साईलाको ३ वटा बाखा मरेका र निजको घर क्षति भएको		मरेका बाखाहरु माटोमुनी गाडेको । घर पुनममृत गरेको
	२०७२		वडा नं. ५, पोखरागाँउ र कैचुगाँउ	पोखरागाउँमा दिल बहादुर ओलीको घर क्षति । कैचुगाँउमा हरि बहादुर पुनको १ गोरु, २ बाखा मरेको ।		ओलीले घर पुननिर्माण गरेको । पुनले चौपायहरु माटोमुनी गाडेको ।
	२०७४ श्रावण		वडा नं. ६, थाप्लागाँउ	हजारी बिष्ट घाईते		जाजरकोट खलंगामा उपचार, हाल कानको समस्या र मानसिक समस्या
	२०५८		वडा नं. ८, धुपगैरा लेक	६ घरधुरीका ९ वटा गाई र गोरु, ९ वटा भैंसी मरेका		स्थानीयले माटोमुनी गाडेको ।
	२०७४		वडा नं. ८, वयाल्या गाउँ	धनसुरे कामीको २ भैसि मरेका		स्वयम् ले माटोमुनि गाडेको
	२०७४		वडा नं.८, तासे गाउँ	गणेश खत्रीको ६ बर्षिया छोरी घाईते । कालो खत्रिको ८ वर्षिया छोरीको मृत्यु भएको ।		रुकुम पश्चिमको आठविसकोटको राडिमा घाईतेको उपचार । मृतकको परम्परागत दाहसंसकार गरेको ।
	२०७४		वडा नं.८, गमराख गाउँ	डम्बर शाही लगायत २ जना घाईते		रुकुम पश्चिमको आठविसकोटको राडिमा घाईतेको उपचार ।
	२०७६ भाद्र		वडा नं.८ लुपाना गाउँ	नैन बहादुर खत्रिको १ राँगा मरेको		स्वयम्ले माटोमुनि गाडेको

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	२०७४ जेठ		वडा नं.९, तात्रा गाउँ	मान बहादुर सिंहको १ गोरु मरेको, घर चर्केको, सोलार पुर्ण क्षति		-
	२०५७		वडा नं. १०, पाटन	भर्ने बिकको २ भैसि, को कामीको ५ भेँडा मरेका ।		स्वयम् ले माटोमुनी गाडेको ।
	२०७५		वडा नं. १३, फन्दा गाउँ	जय बहादुर शाहकि श्रीमति घाईते । फन्दा गाउँको नवल देवताको मन्दिर क्षति ।		शाहीको श्रीमतीको उपचार र हाल कानको समस्या रहेको ।
	२०७१		वडा नं. ११, छापरागाउ	काली बहादुर बसनेतको १ भैँसि मरेको		स्वयम्ले मृत भैसिलाई माटोमुनी गाडेको ।
असिना	२०७२ हरेक वर्ष	३	पुरै समुदाय	स्थानिय गोरेटो बाटो भत्किएको, धान, कोदो र तरकारी, दलहन खेती पुर्ण नष्ट, वन क्षेत्रमा रहेका डालेघाँस र अन्य बोट विरुवाको बोक्रा खुइलिएको र पात झरेको	अल्पवृष्टि अनावृष्टि, अतिवृष्टि जस्ता जलवायुजन्य परिवर्तन र असिना पानीको बारम्बारतालाई हेर्दा भविष्यमा असिना पानीको समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ ।	समुदायले समय अगाडि वाली लगाउने र भित्र्याउने गरेको
	२०२९ वैशाख		वडा नं.५ खनटाकुरा	असिनाको भेलमा परेर मनलाल रोकाया, लाल बहादुर बुढाका ६ वटा भेडा र बाखाहरु मरेका, अनन्त बहादुर कुसारी १ गोरु, १ गाई मरेका ।		-
	२०६१ असोज		वडा नं.१०, सेरागाउँ	मन बहादुर रोकाको ३ गाई मरेका		-
आगलागि	हरेक वर्ष	९	सबै वन क्षेत्रहरु	पानीका मुहानमा पानीको मात्रा घट्दो रहेको । जडिवुटि लोप हुँदै गएको, चराचुरुङ्गि तथा वन्यजन्तुको वासस्थान नाश भएको । चराचुरुङ्गि मृत अवस्थामा देखिएका ।	पानीका मुहान सुक्ने, पहिरो बढ्ने, जडिवुटि नाश हुने, वन्यजन्तु लोप हुने	स्थानीय समुदायले स्याउलाले र माटो खनेर नियन्त्रणमा लिने गरेको
	२०७६ चैत्र		वडा नं.६ को सामुदायिक वन क्षेत्र	बिसौनाका भद्र बहादुर पुनको घर जलेर कपडा, लत्ता, अन्नपात पुर्ण क्षति, ७ वटा माहुरीको घार क्षति ।		नगरपालिकाबाट जस्तापाता अनुदान, फूलवारी सावउस बाट काठ र घर निर्माणमा स्थानीयको सहयोग
	२०७७ चैत्र देखि २०७८		वडा नं.७, सावउस र राष्ट्रिय वन क्षेत्र	३ वटा सामुदायिक वन र राष्ट्रिय वनको सम्पुर्ण क्षेत्र नष्ट, चराचुरुङ्गि र अन्य वन्यजन्तुहरुको वासस्थान नास भएको । चराचुङ्गि र सर्प, छेपारो मृत अवस्थामा देखिएका ।		-

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	वैशाख सम्म					
	२०७७ चैत्र २८		वडा नं.७, छरछरे	छरछरे वगर खानेपानीको १ सय मिटर पाईप जलेर नष्ट भएको ।		-
	२०७८ बैशाख ७		वडा नं.७, चामखेत	वन क्षेत्रको डढेलोले किशोर शाहीको १ घर, खाद्यान्न, कपडा, लत्ता, भाडाँकुडा पुर्ण नष्ट भएको ।		वैरागेपानी सान्जला सावउस ले आवश्यकता अनुसारको काठ दिएको ।
	२०७८ बैशाख ७ गते		वडा नं.७ का खानेपानीका पाईप लाईनहरु	कालिकाथान खानेपानीको ८ सय मिटर । पाखेपानी खानेपानी को ३० मिटर । वफेलगाउ, साल्धारा, गुनावीर, भल्खारी ४ वटा खानेपानी को ३ हजार मिटर । पधेराखोला काडा खानेपानीको १ हजार मिटर । मल्लाता जेठाचिउरा खानेपानी को ८ सय मिटर । छरिखोला चामखेत खानेपानीको १ हजार मिटर जुगेपानी चामखेत खानेपानीको ५ सय मिटर । खोप्टेओढार वफेलगाउ ९ सय मिटर जलेर नष्ट भएको ।		-
	२०७८ बैशाख ८ गते		वडा नं.७, सौरायखोला	सौरायखोला चामखेत खानेपानीको ५ सय मिटर पाईप जलेर नष्ट भएको ।		-
	२०७४		वडा नं.१०, ध्यारगाउ	बादेवाझाको जंगलमा लागेको आगोले ध्यारगाउका लालमति थापाको घर पुर्णक्षति, २ बाखा र १ कुकूरको मृत्यु । खोज उद्दार गर्दा जनक बहादुर बोहरा घाईते हुदा उपचार पछि मृत्यु ।		-
	२०७४ मंसीर		वडा नं.१३, देउतीथली	स्याउला सोत्तर लिन गएकी यज्ञ बहादुर मल्लको २६ बर्षिया छोरी र तप बहादुर शाहीको २१ बर्षिया छोरीको जलेर मृत्यु भएको		स्थानीयले मृतकको उद्दार पछि परम्परागत दाहसंस्कार गरेको ।
	२०८१		नगरपालिका का सबै वडाहरु	वन जंगल नष्ट, अस्थायी आवास, पशुपंछीमा असर		

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
खडेरी	१९९०, २००७, २०१७, २०२७-२९, २०३२, २०३६, २०४०, २०४२, २०५५, २०६२	१०	पुरै समुदाय	स्थानीय समुदाय र वन क्षेत्रका डाले घाँस, आवादी क्षेत्रका फलफूल र तरकारी सुकेको, पानीका मुहान सुकेका, पानीको हाहाकार भएको । भोकमरी परेको । वडा नं. १ का भक्त महर सहित २ जनाको मृत्यु भएको । २०६२ सालमा सल्ली वजारबाट चामल लिएर फर्कदा वडा नं.६ का जोखे पुनको बाटो मै मृत्यु भएको । वडा नं. ११ वानीयागाउ का चौरजहारी बाट खाद्यान्न ल्याएर फर्कदा वानीयागाउँका काले खत्रीको छोरा को बिच बाटोमा मृत्यु भएको ।	पानीका थप मुहानहरु सुकेको, आगलागीका घटनाहरु वृद्धिले गर्दा भविष्यमा खडेरीका घटनाहरु अझै बढ्ने, स्वस्च्छ पिउने पानीको अभाव, नयाँ खालका रोगहरु देखा पर्ने	भोकमरकिो कारण कन्दमुल, सिस्नुको जरा, त्यागिनो, बाँसको तामा खाएको । घरमा भएका गरगहना, भाडाकुडा र चौपायहरु बेचेको । सुर्खेत, चौरजहारी बाट अधियामा चामल ल्याएको । बारेकोट बाट जौ, चौरजहारी बाट गहु ल्याएको । सल्यानको सितलपाटि बाट चामल ल्याएर दुई तिहाई प्राप्त गरेको । रिपि बिफ्यगौरा को गोरेटो बाटो निर्माण गरेर हाजिरिको आधारमा नेपाल सरकारको तर्फबाट मकै ल्याएको ।
मानव रोग	हरेक वर्ष	३	सबै समुदाय	–	दूषित खाद्य पदार्थको उपभोगबाट उत्पन्न हुने रोगहरूको फैलावट बढ्नेछ, सुनौला हजार दिनका आमाहरु सुरक्षीत पोषण	स्थानिय स्वास्थ्य चौकी र स्थानीय जटिवुटिको प्रयोग गरि उपचार गर्ने गरेको
	२०७५		वडा नं.५	झाडापखालाको कारण भाटगाउँमा १ जना, भण्डारी गाउँमा १ जना र रघुनाथ गाउँमा २ जना गरि जम्मा ४ जनाको मृत्यु ।		-

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
	२०३९		वडा नं.११	हैजा महामारीको कारण गाउँका १४ जनाको मृत्यु भएको	नपाएर कमजोर हुने, गर्भमै बच्चा मर्ने, रक्तअल्पता हुने जस्ता समस्याबाट ग्रसित हुनेछन्, बच्चाहरु कुपोषित हुन सक्नेछन् । प्रदुषणजन्य रोग बढ्नेछ, स्वास्थ्य सेवाको पनि बिस्तार हुनेछ, स्वास्थ्य सेवामा मानिसहरुको पहुँच वृद्धि	स्थानीयले परम्परागत दाहसस्कार गरेको ।
प्रजनन स्वास्थ्यमा समस्या	२०८०		वडाहरु	आङ् खस्ने समस्या विकारल हुँदै क्यान्सरको समस्या बढेको, गर्भ तुहिने, लैंगिक हिंसाका घटना प्रत्येक वर्ष हुने जसले मनसिक रुपमा कम्जोर, स्वास्थ्यमा असर गरेको, अनिश्चित गर्भ		पालीकाले स्कृन क्याम्प गरेर सुर्खेत सिफारिस गरिएको, प्रत्येक वडामा भेला तथा प्रशिक्षण संचालन गरेका, विभिन्न साझेदार संस्थाले लैंगिक हिंसा सम्बन्धी प्रशिक्षण तालिम र सुरक्षित गर्भपतन सेवा सम्बन्धी जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गरेको
तुषारो, हिउ	हरेक वर्ष	हरेक वर्ष	सबै वडाका माथिल्नो भेगहरुका वस्तीहरु	वडा नं.६ का भारगाउँ, मुल्यानथला, गर्छेना, वडा नं.८ का मंसीरि, भरगाँउ, बुराउसे, वयात्या, मेघाचौर, गराला, हलचौर गाउहरुमा बेमौसमि हिउ र तुषारोले जौ, गहुँ, तोरी र आलु वालि क्षति हुने गरेको ।	-	-
पशु रोग	२०३८, २०३९, हरेक वर्ष	हरेक वर्ष	पुरै समुदाय	गाई, भैंसि, बाखा, गोरुमा खोरेत रोग। कुखुरामा आँखा पाक्ने, सेतो र हरियो छेर्ने ।	पशुमा रोग बढ्दै जाने देखिन्छ, पशुपालनमा मानिसको चाहना हराउन	मृत पशुहरुलाई माटोमुनी गाडेको ।

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
					सक्ने । पशु स्वास्थ्य सेवाको पनि विस्तार हुनेछ, र मानिसहरुको पहुँच वृद्धि	प्राविधिकको सहयोग र स्थानीय जडिवुटिको प्रयोग गर्ने गरेको ।
	२०७९	लम्पी स्कीन	नगरपालिकाका सबै वडाहरु	६०० पशु चौंपायाको मृत्यु	बढ्ने	पलिकाबाट पशु चौंपायका उपचारको लागि सहयोग ।
कृषिमा रोग	हरेक वर्ष	हरेक वर्ष	पुरै समुदाय	गहुँमा सिन्दुरे, कालिपोके, डरुवा । मकैमा कालिपोके, खुम्ले, रातोकमिला । कोदोमा खुम्ले र गभारो, वालामरुवा । धानमा डढुवा, बेरुवा । आलुमा रातो कमिला, डरुवा, खुम्ले । सिमिमा पोका र रातोकमिला ।	कृषिमा रोगहरु बढ्दै जाने, रसायनिक पदार्थको प्रयोग बढी हुने, उर्जाशिल जनशक्ति पलायन बाहिरी स्रोतबाट खाद्यान्नको आपुक्ति बढ्ने, नौमुले, रापट, सातटार, बाटारका ठुलाठुला कृषियोग्य जमिनहरु घडेरीमा परिणत हुने र सहरको विकास हुने	केहि घरधुरीले कृषि प्राविधिकको सल्लाह लिने गरेको र बिषादी प्रयोग गर्ने गरेको
वन्यजन्तु आतंक	२०७५ मंसिर	हरेक वर्ष	वडा नं.६, पिउली	जयादेवी बिकलाई निजको मकैवारीमा भालुले आक्रमण गर्दा घाईते		निज जयादेवी अपाङ्ग रहेको
	हरेक मौसममा		सबै समुदायहरुमा	सिजन अनुसारका अन्नबाली, तरकारी र फलफूल खेतीवाली क्षति हुने गरेको । बाँदरले मकै, केरा, मेवा, आलु, दुम्सीले मकै, आलु, पिडालु, फर्सि, कोकले र सुगा ले मकै, स्याल ले मकै, कुखुरा र चिल र वनबिरालोले कुखुरा क्षति गर्ने गरेको		स्थानीयले कराउने र जस्तापाता बजाउने गरेको ।

प्रकोप	साल र महिना	बारम्बारता (पटक)	स्थान (वडा र समुदाय)	असर तथा प्रभाव	भविश्यको हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति, असर तथा प्रभावहरु	समुदायको प्रयास
भुकम्प	२०८०		नगरपालिकाका सबै वडाहरु	५६ जनाको मृत्यु, ८५ जना घाइते, ८०० निजि आवास, १७ वठा स्वास्थ्य संस्थामा क्षती, ७१ विद्यालय, खानेपानि तथा सडक लगायतका संरचनामा क्षती		खोज तथा उद्दार, संघ संस्था दातृ निकाय, पालीका, सेना प्रहरी र राजनैतिक दलबाट सहयोग
पनिका मुहान सुक्नु	२०८०/८१		वडाहरुमा	कृषिको लागी सिंचाइमा समस्या		तथ्यांक संकलन
हावाहुरी	हरेक वर्ष	६	सबै समुदाय	वर्षेनी स्थानीय विद्यालय, मठमन्दिर र कच्ची घरहरुका छानाहरु क्षति हुने गरेको	विद्यालयहरुका छानाका पूर्वाधारहरुलाई थप मजबुत पारिएन भने पठनपाठन प्रभावित हुने र थप जोखिमको सृजना हुने देखिन्छ । भविष्यमा हावाहुरीका घटनाहरु वृद्धि भई कृषि क्षेत्रमा हुने क्षति बढे तापनि भौतिक पूर्वाधारमा कम क्षति पार्ने देखिन्छ ।	स्थानीयले आआफनो घरगोठ र सार्वजनिक भौतिक संरचनाहरु मर्मत सम्भार गर्ने गरेको
	२०७८ वैशाख ८ गते राती		वडा नं.६, भारगाउँ	वीरेन्द्र आ.वि., कोठे १ भवनको छाना पुर्णक्षति		स्थानीयको श्रमदानमा मर्मत सम्भार गरेको
	२०७८ वैशाख ८ गते राती		वडा नं.६, थाप्लागाउँ	मष्टथानको छाना पुर्ण क्षति		स्थानीयको श्रमदानमा मर्मत सम्भार गरेको
	२०७८ वैशाख ४		वडा नं.६, मुल्यालथला	एनटिसिको टावर र ईन्टरनेटको टावर पुर्णक्षति		सम्बन्धित निकायहरुले मर्मत गरेको
	२०७८ वैशाख १०		वडा नं.९, घरङ्गा	महादेव आवि, घरङ्गा को १ भवनको जस्तापाताको छाना क्षति । पठनपाठन अवरुद्द भएको ।		स्थानीय श्रमदानबाट पुनमर्मत गरेको
	२०८०		नगरपालिकाका सबै वडाहरु	विद्यालय, अस्थायी आवास तथा भौतीक संरचनामा क्षती, मानिस घाइते		
	२०८०/८१		वडाहरु	विद्यालय/अस्थायी आवासमा क्षती, केही मानिस तथा पशुपञ्छी घाइत		पालिका तथा विभिन्न संघ संस्थाले राहात वितरण गरेको

यस नगरपालिकामा परापूर्वकालदेखि नै विभिन्न प्रकोपहरु रहेको पाइएको छ जस्तै बाढि, पहिरो, आगलागि, असिना, वन्यजन्तुको आतंक, कृषिमा रोग, पशुरोग, मानवरोग, चट्याङ, खडेरी आदि । विगत ५० वर्षको प्रकोपको अवस्था हेर्दा बाढी सबै भन्दा धेरै पटक दोहोरीएको पाइयो र यसले पार्ने जोखिम पनी उच्च रहेको देखियो । त्यसपछि पहिरो, चट्याङ र खडेरी रहेको छ । यी प्रकोपहरुले मानवीय, धनजन, पशुचौपाया, भौतीक पूर्वाधारमा ठूलो क्षती गरेको छ । यी बाहेक वन्यजन्तुको आतंक, कृषिमा रोग, पशु रोग, हिउँ तुषारो जस्ता प्रकोपहरु प्रत्येक वर्ष दोहोरीरहेको तथा हरेक साल धेरै थोरै क्षति पनि गरेको पाइन्छ । विगतमा खडेरीको कारण मकै, गँहु, जौ, धान तथा फलफूल र तरकारी खेतीमा क्षति, पानीको स्रोतहरु सुकेको, भोकमरी सृजना हुँदा धनजन नाश भएको इतिहास छ । विगत १० वर्ष देखि बल्ल पिडकहरुले सरकारबाट क्षतीपूर्ती पाएका छन् । त्यो भन्दा पहिले पिडक स्वयम आफैंले अथवा छरछिमेकीले सहयोग गरेको देखिन्छ । हालका दिनहरुमा प्रकोपको यस्ता घटनाहरुमा तिव्रता आएको छ । विभिन्न खालका प्रकोपहरु पटकपटक दोहोरिएको र खानेपानी तथा सिंचाइको समस्या बढीरहेको, पानीको मुहानहरु सुकिरहेको र झै सुक्न सक्ने भएका कारण यसको रोकथाम तथा अनुकूलित वातावरण सृजना गर्न अति आवश्यक देखिन्छ । पछिल्लो समयमा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्याहरु खुलेर आउने देखिएको छ तर पालीकाले अझै पहल गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

३.२.२ परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

स्थानिय मौसम र मौसमी अवस्था, बाली तथा प्रकोपमा आएको परिवर्तन बारे जानकारी हासिल गर्न परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । समुदायको ज्येष्ठ नागरीक, बुद्धिजीविसंगको छलफलबाट भएको जलवायु सम्बन्धि जानकारी विवरणका आधारमा तापक्रम, वर्षाको स्वरुप, बिरुवाको व्यवहार, प्रकोपको स्वरुप आदिमा आधारित यो पात्रो तयार गरिएको थियो । मौसमी पात्रो सम्बन्धि जानकारी हासिल गर्न विगतको करिब ३० वर्ष पहिले र हालको बारे तुलनात्मक अध्ययन गरी प्रकोप, तापक्रम, बाली आदि हुने समयमा परिवर्तन आएको वा नआएको प्रस्ट समुदायमा देखिएको थियो । नलगाड नगरपालिकामा तयार पारिएको परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालीका ८ : परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

सम्मुखता	सूचकहरु	समय	बैशाख	जेठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
तापक्रम	गर्मीको दिन	पहिले	१	२	४	४	३								गर्मि हुने समय १ महिनाले बढेको र अत्याधिक गर्मि हुने समय उस्तै रहेको
		अहिले	२	३	४	४	३							१	
	जाडोको दिन	पहिले						१	२	३	४	४	३	१	जाडोका दिन २ महिनाले घटेको साथै अत्याधिक जाडो हुने समय पनि १ महिनाले घटेको
		अहिले							१	२	४	४	१		
वर्षा तथा यसको स्वरुप	मौसमी वर्षा	पहिले		१	४	४	१								वर्खे बर्षा १ महिनाले घटेर, १ महिनाले पछाडी सरेको साथै पहिलेको जस्तो अत्याधिक वर्षा हुने नगरेको
		अहिले			१	२	२	१							
	हिउँदे वर्षा	पहिले													पहिले हिउँदमा वर्षा नहुने तर हाल हिउ पर्न कमी भई वर्षा हुने गरेको
		अहिले									१	१	१		

	हिमपात	पहिले							१	१	४	४	४	१	अहिले हिउ कम पर्न थालेको साथै हिउ पर्ने समयमा पनि २ महिनाले कमी आएको र अत्याधिक हिउ पर्ने समय पनि १ महिनाले घटेको ।
		अहिले									३	३	१	१	
	तुसारो	पहिले						१	२	२					पहिलेको भन्दा अहिले तुषारो पर्ने समय १ महिनाले घटेको
		अहिले							१	१					
बिरुवाको व्यवहार	फूल फुल्ने	पहिले	३												रैथाने स्याउको बिरुवाको व्यवहार हेरिएको, जस अनुसार फुल लाग्ने समय १ महिनाले अघि सरेको
		अहिले												३	
	फल फल्ने	पहिले		३											रैथाने स्याउको बिरुवाको व्यवहार हेरिएको, जस अनुसार फल फल्ने समय १ महिनाले अघि सरेको
		अहिले	३												
प्रकोपको स्वरुप	खडेरीको घटना	पहिले													पहिले खडेरीको समस्या थिएन तर हाल आएर खडेरीको प्रभाव देखिएको छ
		अहिले	३	४									१	२	
	बाढी र पहिरोको	पहिले			१	१									वर्षा हुने समयको परिवर्तन सँगै बाढी पहिरोको घटनाक्रम पनि पछि सरेको
		अहिले				३	४								
जीविकोपार्जनका	गहुँ (छर्ने र भित्र्याउने)	पहिले		४					४						पहिले जेष्ठमा गहुँ छर्ने र कार्तिकमा भित्र्याउने गरेकोमा हाल असारमा छर्ने र असोजमा भित्र्याउने गरेको
		अहिले			४			४							
	जौ (छर्ने र भित्र्याउने)	पहिले		४						४					जौ पहिले मंसिरमा छर्ने जेष्ठमा भित्र्याइन्थ्यो भने हाल कार्तिक मंसिर तिर छर्ने जेष्ठमा भित्र्याउने गरेको
		अहिले		४					४	३					
भौतिक जानकारी	पानीको मूल फुट्ने	पहिले		१	२	३									पहिले हिउँ प्रशस्त मात्रामा पर्ने भएकोले हिउँदे मुलहरु चैत्र र बैशाखमा फुट्ने र वर्खे मुलहरु असार र श्रावणमा फुट्ने गरेकोमा हाल हिउ कम पर्ने कारण हिउँदे मुल नफुट्ने र वर्खे मुल मात्र फुट्ने गरेको
		अहिले				३									
	पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा माथि र अहिले भन्नाले विगत ५ देखि यताको समय सम्झनु पर्छ														

नोट : अति उच्च प्रभाव परेको भए ४, उच्च प्रभाव ३ मध्यम प्रभाव परेको भए २ र न्यून प्रभाव परेको भए १ अंक

बाली पात्रो											
बैशाष	जेष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पसु	माघ	फगुन	चैत्र
चना काट्ने, गहूँ काट्ने, खेतिबारिमा मल बोक्ने	मकै रोप्ने	धानको बिउँ राख्ने, मकै गोड्ने, कोदो रोप्ने	धान रोप्ने, कोदो गोड्ने	धान गोड्ने	मकै भाँच्ने, स्याउ टिप्ने, टिमुर टिप्ने	धान काट्ने, गोदो काट्ने	गहुँ छरने	दाउरा काट्ने	घाँस काट्छन	खेत जोत्ने	चैते धान रोप्ने

जलवायु परीवर्तनका कारण हाल गर्मीका दिनहरु बढेका छन् भने जाडोका दिनहरु घट्ने क्रममा छन् । हिउँ कम पर्न थालेको छ जसले गर्दा हिउँदे वर्षा हुने गरेको छ । यस्ता मौसमी परिवर्तनले गर्दा बाढी पहिरोको घटना झन बढ्ने क्रममा छ र यसले पार्ने जोखिम पनी उच्च रहेको छ । वर्खे वर्षा पर्ने समयमा नी कमी सँगसँगै यसको मात्रामा पनी कमी आएको छ जसले गर्दा पहिले खडेरीको प्रभाव थिएन भने अहिले यसको प्रभाव उच्च पाइएको छ । यस्ता फेरबदलले गर्दा बाली लगाउने तथा भित्र्याउने समयमा फरक आएको छ र अनिश्चीतता रहेको छ ।

३.२.३ तापक्रम र वर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण (Climate profile)

विगत (सन् १९७१ देखि २०१४ सम्म) को तापक्रम र वर्षाको मात्रालाई आधार मानेर नेपाल सरकार जल तथा मौसम विज्ञान विभागले २०७४ सालमा गरेको एक अध्ययन अनुसार नेपालको वार्षिक तापक्रम वृद्धि दर ०.०५६ ^{o} सेन्टिग्रेड रहेको छ । जाजरकोट जिल्लामा वार्षिक अधिकतम तापक्रम ०.०७ देखि ०.०९^{o} सेन्टिग्रेडले बढ्दै गइरहेको सो अध्ययनले देखाउँदछ । त्यसैगरी ताता दिनहरु एवम् रातहरु पनि बढ्दै गइरहेको साथै जाजरकोट लगायतका उत्तर पश्चिमी जिल्लाहरुमा वर्षा हुने दिनहरु बढ्दै गएको अध्ययनले देखाउँदछ । नलगाड नगरपालिकाको नजिकमा रहेको तापक्रम तथा वर्षा मापन केन्द्रको उपलब्ध तापक्रम तथा वर्षाको अध्ययन गर्दा औषत बार्षिक तापक्रम बृद्धि ०.०३२ डिग्री सेल्सीयस तथा औषत बार्षिक बर्षा वृद्दिदर -१.०८ मिलिमिटर रहेको छ । समग्र वार्षिक वर्षा दर घटेता पनि वर्षायामको वर्षादर भने केहि मात्रामा (०.३३ मिमिप्रति वर्ष) वढेको देखिन्छ । यसरी हेर्दा वर्खामा पानी पर्ने मात्रामा बढोत्तरी भएको देखिन्छ जसले गर्दा बाढी र पहिरोको घटनामा तिव्रता आउन सक्ने आँकलन गर्न सकिन्छ । जलवायु परिवर्तनको संकटासन्नताको सवालमा संकटासन्न तथा जोखिम विशलेषण २०२१ (VRA) अनुसार समग्र जाजरकोट जिल्ला उच्च जोखिममा रहेको देखाउँछ । यस अर्थमा नलगाड नगरपालिका पनि जलवायु संकटासन्नताका आधारमा जोखिममा रहेको भन्न सकिन्छ । उपलब्ध तथ्यांकलाई हेर्दा वार्षिक औसत न्युनतम तापक्रम घट्दो क्रममा रहेको देखिन्छ भने वार्षिक औसत अधिकतम तापक्रम भने उच्च दरले (०.०७^{o}) सेन्टिग्रेडले बढेको देखिन्छ ।

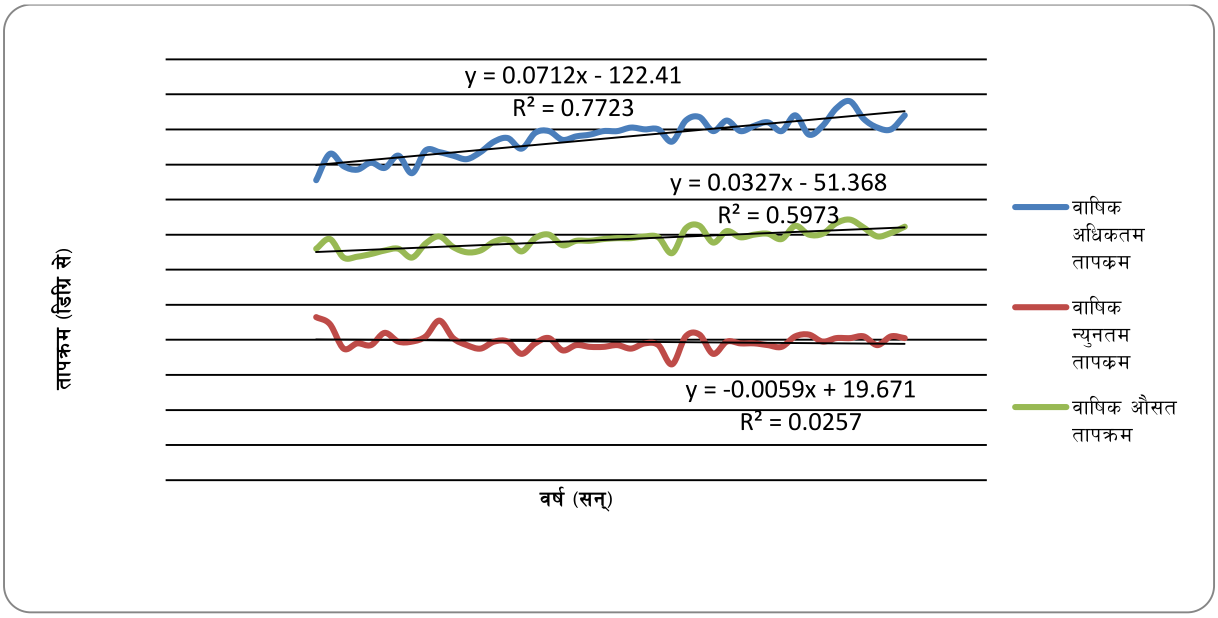

चित्र ५ : अधिकतम, न्युनतम र औसत तापक्रमको अवस्था

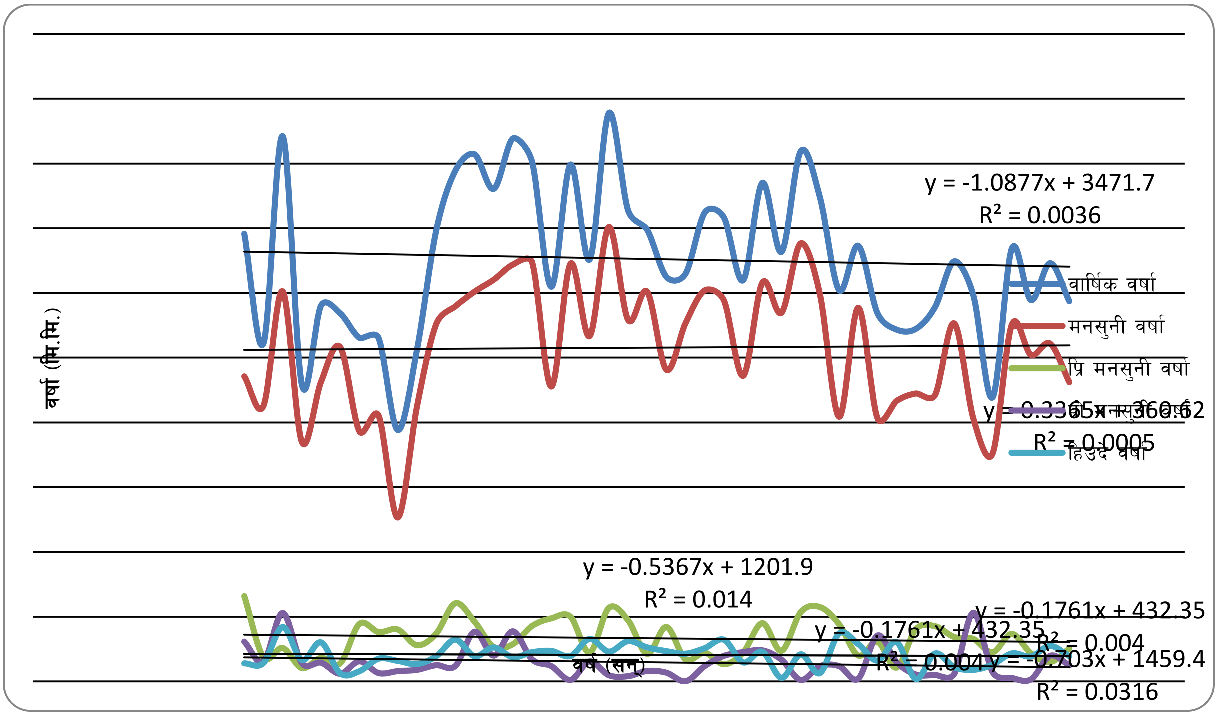

चित्र ६ : वार्षिक वर्षा र रितुअनुसार वर्षाको विवरण

३.२.४ सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन

माथि उल्लेखित मौसमी पात्रो, ऐतिहासिक घटनाक्रमको समय रेखा विश्लेषणको माध्यमबाट एकिन गरिएका प्रमुख प्रकोपहरुले प्रभावित पारेका क्षेत्रलाई नलगाड नगरपालिका प्रत्येक वडाको नक्सामा चित्रित गरिएको छ र अनुसूची २ मा दिएको छ ।

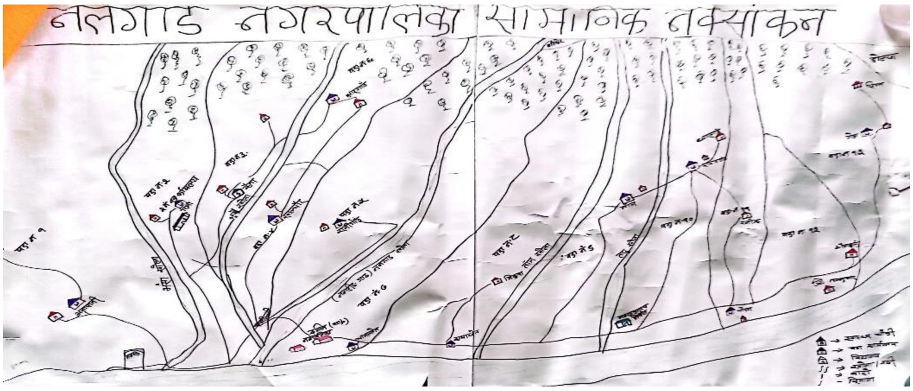

सहभागितामूलक तरिका साथै जी.आइ.एस. द्वारा तयार गरिएको तल उल्लेखित नक्सामा बाढी र पहिरोको दोहोरिन सक्ने स्थान र प्रभावित हुन सक्ने वस्ती तथा समुदाय देखाइएको छ ।

पहिरो

गत २० बर्षमा यस नलगाड नगरपालिकामा कूल १३७ वटा पहिरो गएको पाईन्छ । यी पहिरोहरु ०.५८ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएका छन भने नगरपालिका का १३ वटा वडाहरु मध्ये वडा नं.३ मा सबैभन्दा कम रहेका छन् । प्रस्तुत चित्रमा नलगाड नगरपालिकाको वडागत पहिरो र जोखिम वस्तीको विवरण दिईएको छ ।

चित्र ७ : नलगाड नगरपालिकामा पहिरोको अवस्था

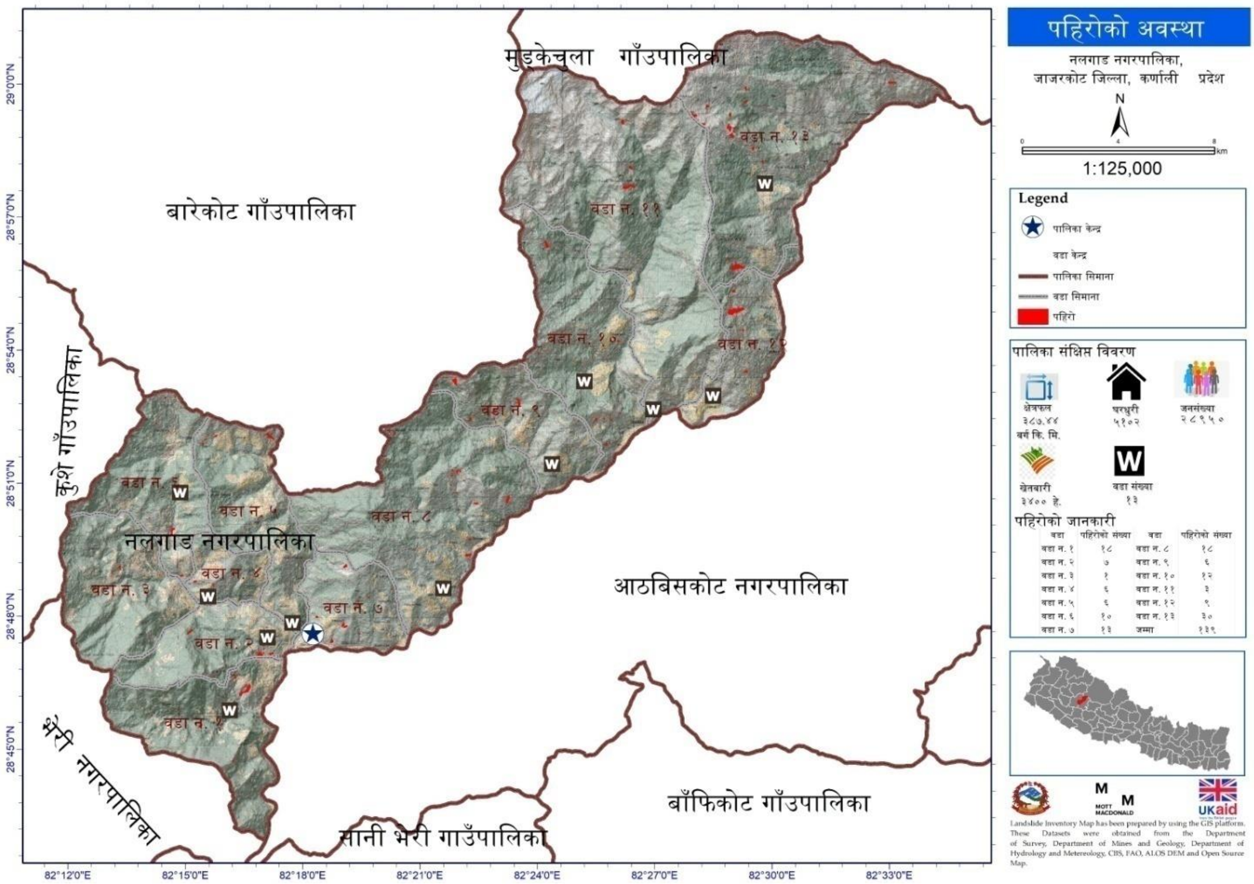

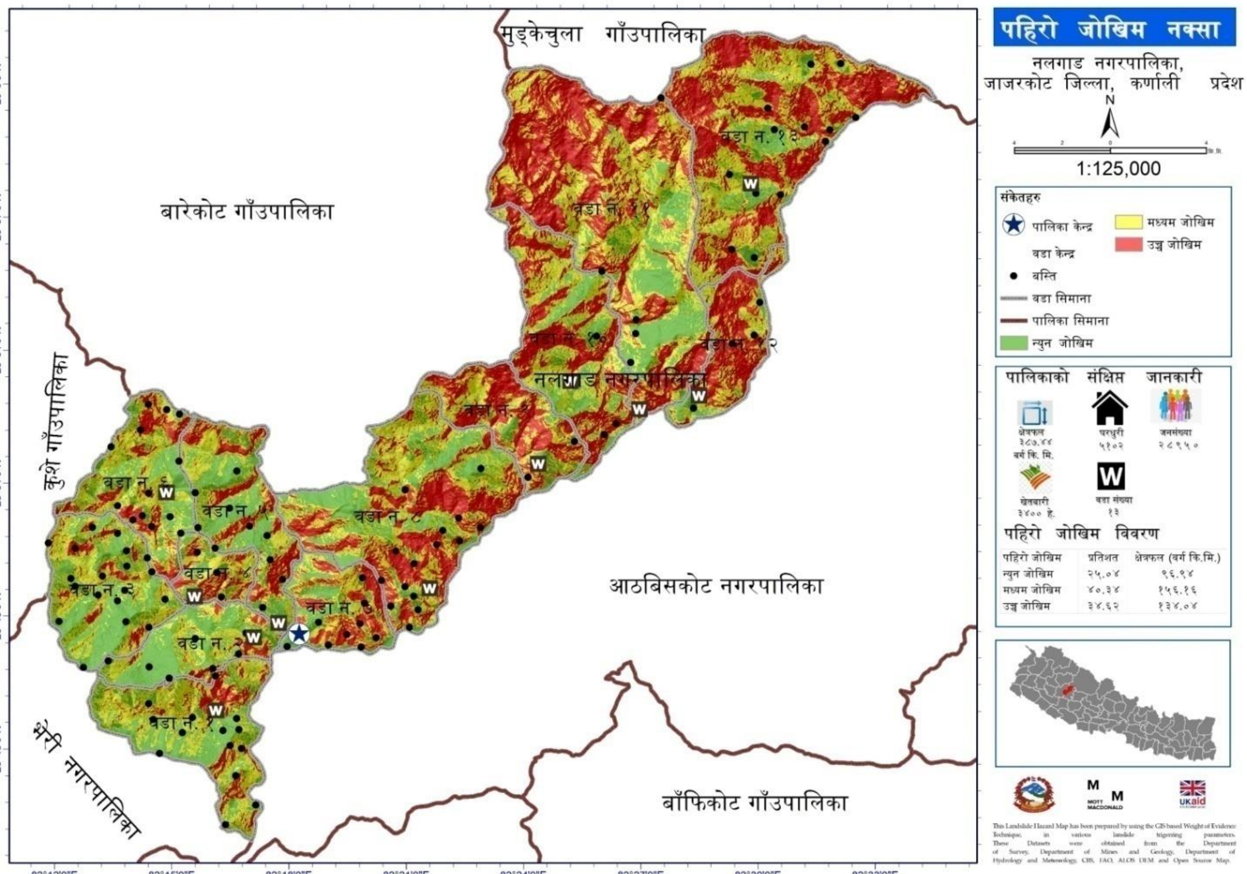

चित्र ८ : नलगाड नगरपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा

बाढी

कुनैपनि नदि वा खोलाको जलस्तर सामान्य भन्दा बढि हुँदाको अवस्थालाई बाढिको रुपमा लिईन्छ । नलगाड नगरपालिकाको लागि बाढि प्रकोप नक्साङ्कन तयार पारिएको छ । यस नगरपालिकाको नदि तथा खोला क्षेत्र वरपर ७०.८% कम जोखिम २४.९ % मध्यम जोखिम र ४.३ % उच्च जोखिममा रहेका छन । भेरी तथा नलगनड नदि तथा यिनका सहायक खोला वरपर र यसको जलाधार क्षेत्रमा रहेका खहरे खोलाहरुमा बाढिको ठूलो समस्या छ । नदि वरपर रहेका वडा नं. १२, ११, १०, ९, ८, ७, ५, २, १ को डूलो भु.भाग बाढिले क्षति गरेको देखिन्छ । उल्लेखित क्षतिको अवस्था चित्रमा देखाईएको छ ।

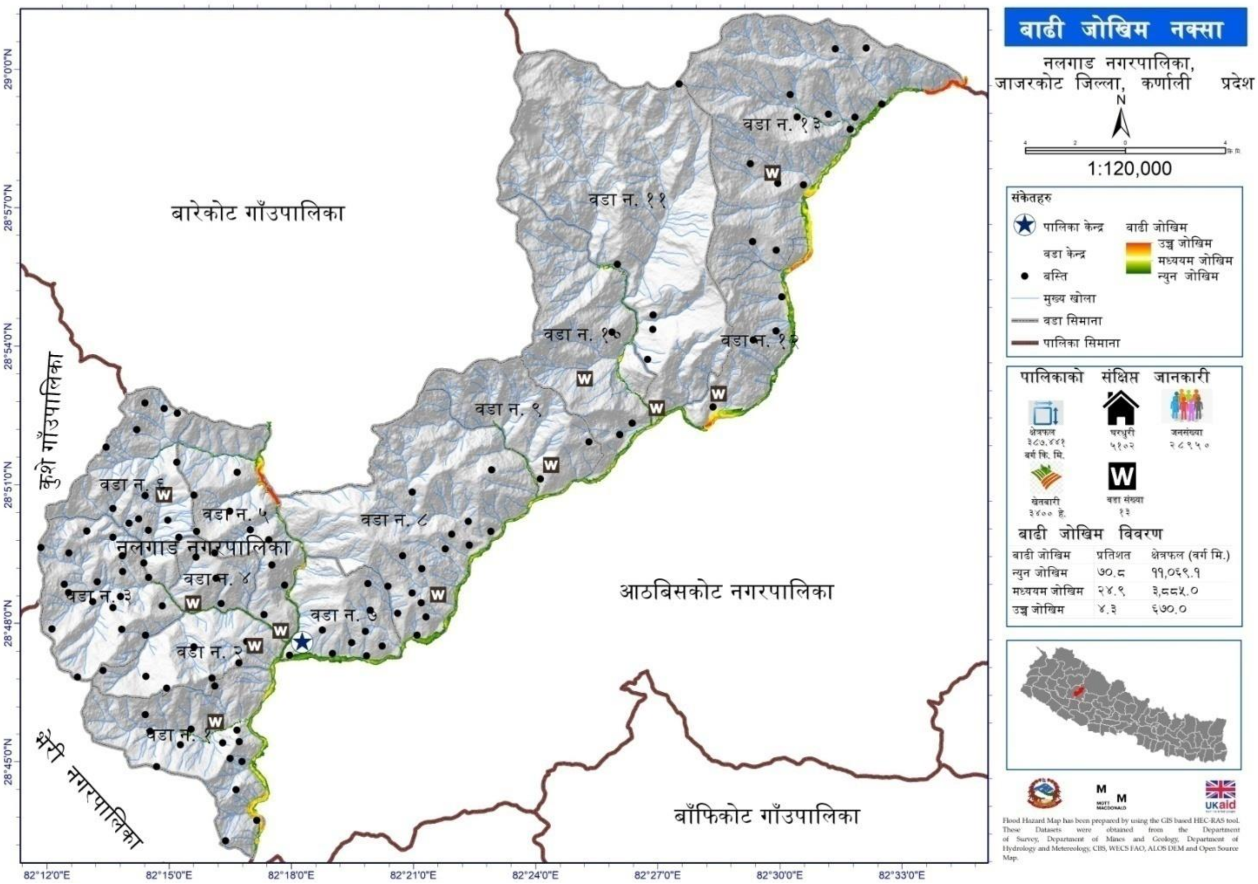

चित्र ९ : नलगाड नगरपालिकाको बाढी पोखिम नक्सा

३.२.५ प्रकोपको प्राथमिकिकरण

यस विधिको प्रयोगबाट ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नंक्शाकनबाट पहिचान गरिएका नलगाड नगरपालिका अर्न्तगतका १३ वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरु मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनी स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो ।

यस नलगाड नगरपालिका ऐतिहासिक समयरेखा र छलफलको आधारमा देखिएको विभिन्न प्रकारका जलवायुजन्य तथा गैह्रजलवायुजन्य प्रकोपहरुले सबै भन्दा बढी जिविकोपार्जनमा पारेको असर र प्रकोपको बारम्बारता साथै त्यसको असरको लेखाजोखा गरी जोखिम तथा प्रकोपको विश्लेषण गर्न तालिका नं. ९ मा जोडा विधीको प्रयोग गरि प्रकोप स्तरिकरण गरिएको छ ।

तालीका ९ : प्रकोपका स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	पहिरो	आगलागी	चट्याङ	हावाहुरी	असिना	खडेरी	वन्यजन्तु आतंक	पशुरोग	मिचाह झार
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
पहीरो			पहीरो	पहिरो	पहिरो	पहीरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
आगलागी				आगलागी	आगलागी	आगलागी	खडेरी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
चट्याङ					चट्याङ	असीना	खडेरी	चट्याङ	पशरोग	मिचाह झार
हावाहुरी						असिना	खडेरी	वन्यजन्तु आतंक	पशूरोग	हावाहुरि
असिना							डढेलो	आगालागि	डढेलो	असिना
खडेरी								वन्यजन्तु आतंक	खडेरी	खडेरी
वन्यजन्तु आतंक									वन्यजन्तु आतंक	वन्यजन्तु आतंक
पशुरोग										पशुरोग
मिचाह झार										
जम्मा अंक	९	८	६	२	१	३	३	४	२	१
स्तर	१	२	३	६	७	५	५	४	६	८

समुदाय र नगरपालिका स्तरिय कार्यक्रममा भएको व्यापक सहभागितामूलक छलफलबाट माथि उल्लेखित तालिका अनुसार यस नगरपालिकामा मुख्य गरी क्रमस बाढि, पहिरो, आगलागि, वन्यजन्तु आतंक, खडेरी, , असिना, पशुमा रोग, चटयाङ्ग, हावाहुरीको प्रभाव देखिन्छ । नलगाड नगरपालिका को कमजोर भुवनावट, अग्ला तथा ठूलाठूला पहाड, भौगोलिक विकटता रहेको र अनियमित वर्षाका कारण पहिरो र बाढिले वर्षेनी खेतीयोग्य जग्गाजमिन र मानविय क्षति हुने गरेको पाईन्छ। मौसमि तथा बेमौसमि तरकारी खेती र अन्नबालीलाई सुख्खा खडेरीले अधिकतम असर गर्ने गरेको छ ।

३.२.६ जोखिमको रुपरेखा

यस विधिको प्रयोगबाट नलगाड नगरपालिका क्षेत्रमा हाल विद्यमान प्रकोपहरु, ती प्रकोपहरुबाट भईरहेका र भविष्यमा हुन सक्ने समस्याको अवस्था तथा प्रकोप बाट प्रभावित र प्रभावित हुन सक्ने संकटासन्न समुदायहरुको विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका १०: नलगाड नगरपालिकाको जोखिमको रुपरेखा

प्रकोप	अहिलेको अवस्था	भविश्यमा हुनसक्ने अनुमान
बाढि, पहिरो	वर्षै पिच्छे खेतियोग्य जमिनको कटान, घर वस्तिहरु विस्थापित, धनजनको साथसाथै खाद्यान्न र पशुपंक्षिको क्षति, विद्यालय, घर आदि जोखिममा	मानवीय क्षती, आर्थिक क्षति, पशु चौपायहरुको मृत्यु, घर तथा वस्ति जोखिममा, वनजंगलको क्षति, विद्यालय जोखिममा, स्थानिय सडकले पहिरोको जोखिम बढेको, बस्ती विस्थापित हुने सम्भावना, अनुकूलनका उपायहरु तत्काल नभएकोले भविश्यमा पहिरोको प्रकोप अझ बढ्न सक्ने
सुख्खा, खडेरी	पानीका मुहान सुकेको, खेतीपाति समयमा नलाग्नु, उत्पादन घट्नु, रुख बिरुवा र खेती सुक्ने गरेका, पशुपालनमा असर	उत्पादनमा कमी, खाद्यन्न संकट, भोकमरी, महामारी, जैविक विविधतामा ह्रास, मरुभुमिकरण हुन सक्ने, कुनै पनी अनुकूलनका उपायहरु नअपनाईएकाले भविष्यमा जोखिम बढ्ने संभावना रहेको छ, पशुपालन व्यवसाय संकटमा पर्न सक्ने, जडीबुटीहरु लोप हुन सक्ने तथा फलफुल उत्पादनमा कमी हुने

आगलागि	विभिन्न समयको आगलागीले बार्षिक १५० भन्दा बढि घरगोठहरु जलेर क्षति भएको, मानविय क्षति, चोटपटक लाग्नु, वनका साना बिरुवा र किरा फट्याङग्राको नास, जिवजन्तुको वासस्थानको विनाश भएको	वन जंगल विनास, पशु पंक्षी तथा वन्यजन्तुको मृत्यु तथा लोप, घाँसपातमा कमि, काठ पैदावरको समस्या
असिना	खेतिको फूल र परागसेचन प्रकियामा असर, फलिसकेको अन्नलाई हानी भई उत्पादनमा कमि आएको, घरपालुवा पशुपंक्षीलाई असर गरेको ।	अन्न बालि तथा फलफुलमा क्षति, बोटबिरुवामा क्षति, घाँसपातमा क्षति ।
कृषिमा रोग	कृषिजन्य उत्पादन घटेको, उत्पादन भएको अन्न बचाएर राख्न नसकेको, बिषादी प्रयोग गर्नुपर्दा लगानि र खर्च बढेको, बिषाधिको प्रयोग गरिएको ।	भविष्यमा कृषिमा रोगहरु बढ्दै जाने, रसायनिक पदार्थको प्रयोग बढी हुने, उर्जाशिल जनशक्ति पलायन बाहिरी स्रोतबाट खाद्यान्नको आपुर्ति बढ्ने, ठुलाठुला कृषियोग्य जमिनहरु घडेरीमा परिणत हुने र शहरको विकास हुने ।
पशु रोग	पशुधनको क्षति, आम्दानीको श्रोत घट्दै गएको	पशुहरुमा तथा खेति बालिमा नयाँनयाँ अज्ञात रोग, किराहरु देखा पर्न सक्ने ।
चट्याङ्ग	मानवीय र भौतिक संरचनाको क्षति हुनु, मनोवैज्ञानीक असर	गोठ राख्ने चलन क्रमश हट्दै जाने, पशुचौपाया उन्नत जातको बधुवा पाल्ने कम बढ्ने छ, अत उच्च क्षेत्रमा चट्याङ्गसँगको पशुचौपाया र गोठालाको सम्मुखता घट्ने छ, ग्रामिण विद्युतीकरणसँगै अर्थिकको व्यवस्थाले घरमा चट्याङ्गको प्रभाव कम पर्ने छ ।
हावाहुरी	मकै, धान खेती नष्ट गरिदिने र उत्यादनमा कमी हुने, घर गोठ, विद्यालयहरु छानाको उडाएको, पठनपाठन बन्द भएको, मानसिक बिचलन पैदा भएको, ममर्तका लागि थप रकमको व्यवस्थापन गर्नुपरेको, फलफुलको बोटहरु भाँचिदिएको	भविष्यमा हावाहुरीका घटनाहरु वृद्धि भई कृषि क्षेत्रमा हुने क्षति बढे तापनि भौतिक पूर्बाधारमा कम क्षति पर्ने देखिन्छ ।
वन्यजन्तु आतंक	बाँदर, दुम्सी, स्यालको ंख्यामा बृद्दि भएको, अन्नवाली, तरकारी बाली र फलफूल खेती नोक्सान गर्ने गरेको । घरपालुवा जनावरहरु गोठालो गएको अवस्थामा बाघ, चितुवाले बाखाहरु खाइदिएको, स्थानीयहरुलाई मनोवैज्ञानिक असर परेको ।	बाँदर, दुम्सी, स्यालको संख्यामा बृद्दि हुनेक्रम बढदै गएमा बस्ती स्थानान्तर हुनसक्ने देखिन्छ ।
मानव रोग	आँउ, झाडापखाला, टाईफाईड, निमोनिया, आँखा पाक्ने रोग आदीको संक्रमणमा वृद्धि, गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक, जडीबुटी संकलक, मजदुर, पशुपालकले क्षमता अनुसारको कार्य सम्पादन गर्न नसक्ने, मानसिक बिचलन पैदा हुनु, औषधीको खरिदमा रकम बाहिरिनु, दक्ष स्वास्थ्य जनशक्तिको माग बढ्नु, स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरुमा भीड हुनु, खर्चमा वृद्धि हुनु, घरभित्र हुने वायु प्रदुषणका कारणले खाना बनाउने समयमा घरभित्र धेरै समय बिताउने गृहिणी महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), विद्यार्थीलाई	चाउचाउ, फ्रुटी, चिसो पियपदार्थहरुको प्रयोगले सबै स्थानियहरु, विशेष गरी महिला तथा बालबालिकामा नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्छ । दूषित खाद्य पदार्थको उपभोगबाट उत्पन्न हुने रोगहरूको फैलावट बढ्नेछ, सुनौला हजार दिनका आमाहरु सुरक्षीत पोषण नपाएर कमजोर हुने, गर्भमै बच्चा मर्ने, रक्तअल्पता हुने जस्ता समस्याबाट ग्रसित हुनेछन्, बच्चाहरु कुपोषित हुन सक्नेछन् । प्रदुषणजन्य रोग बढ्नेछ, स्वास्थ्य सेवाको पनि विस्तार हुनेछ, स्वास्थ्य सेवामा मानिसहरुको पहुँच वृद्धि हुनेछ, खर्च वृद्धि हुनेछ । महिलाहरुलाई पाठेघर सम्बन्धिको समस्या बढदै जाने देखिन्छ ।

	श्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्या बढ्दै गएको छ ।	
हिउ, तुषारो	बेमौसमी हिमपात र तुषारोले गर्दा हिमाली तथा उच्चपहाडी भेगको अन्नवाली र आलुखेती को उत्पादनमा कमी आएको ।	अनियमित हिमपात र तुषारो को कारण हिमाली तथा उच्चपहाडी क्षेत्रको वसाई बिस्थापित हुने देखिन्छ ।

३.२.७ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान

प्रकोपले सिर्जना गरेका असरहरु विश्लेषण गरी उमेर समुह, लिंग, सामाजिक स्तर, वर्ग र जातजाती अनुसार पर्ने र पारेको प्रभावहरुमा छलफल गरियो । प्रकोपका असरहरुले समुदायका वर्ग, जातजातिमा के कस्ता प्रभाव पारेका छन् र ति प्रभावहरु कुन समुहमा बढि असर गर्दछन् भन्ने सवालहरुमा छलफल गरि सबै भन्दा उच्च असर पार्ने लाई ३, मध्यमलाई २ र न्युन असर गर्नेलाइ १ अंक दिएको थियो ।

तालीका ११ : संकटासन्नवर्ग तथा सामाजिक समुहहरुको पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असरहरु	संकटासन्नटा वर्ग														जम्मा
		उमेर समूह				लिंग		वर्ग			सामाजिक स्तर		जातजाती			
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	विपन्न	मध्यम	सम्पन्न	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाति	बा.क्षेठ.	
बाढि	आवतजावतमा अवरुद्द, उत्पादनशिल जग्गा क्षति, घर र खेतीयोग्य जग्गा क्षति ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
पहिरो	आवतजावतमा अवरुद्द, उत्पादनशिल जग्गा क्षति, घर र खेतीयोग्य जग्गा क्षति, सामाजिक संरचना क्षति ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
सुख्खा खडेरी	उत्पादनमा कमी हुनु । भोकमरी सृजना हुनु । पानीका मुहान सुक्नु । वन पैदावार सुक्नु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
आगलागि	वन्यजन्तु को वासस्थान नाश हुनु । महत्वपूर्ण तथा लोपोन्मुख जडिवुटि नाश हुनु । पानीका मुहान सुक्नु । वन पैदावारको पुनउत्पादनमा कमी हुँदै जानु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
असिना	वन्यजन्तुको वासस्थान नाश हुनु । फलफूल, अन्नवाली, तरकारी खेती नष्ट हुनु । पशुपालनको चरिचरणमा अवरोध हुनु । घरका छाना भत्किनु	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
कृषिमा रोग	उत्पादनमा कमी हुनु । भोकमरी पर्नु । स्थानीय वीउविजन लोप हुनु	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
पशुरोग	पशुधनको क्षति हुनु । आम्दानीको श्रोत घट्दै जानु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८

प्रकोप	प्रकोपका असरहरु	संकटासन्नटा वर्ग														जम्मा
		उमेर समूह				लिंग		वर्ग			सामाजिक स्तर		जातजाती			
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	विपन्न	मध्यम	सम्पन्न	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाति	बा.क्षेठ.	
चट्याङ्ग	मानवीय र भौतिक संरचनाको क्षति हुनु । मानसिक त्रास बढदै जानु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
वन्यजन्तु आतंक	मानवीय र कुखुरा, पशुचौपाहरु क्षति हुनु । मानसिक त्रास बढ्दै जानु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
मानव रोग	बर्षेनी आँउ, पखाला, निमोनिया, आँखा पाक्ने रोग आउनु । महिलाहरुको पाठेघर सम्बन्धिको समस्या बढदै जानु	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
हिउ, तुषारो	अन्नवाली र तरकारी खेती नष्ट हुनु आवतजावतमा समसया हुनु, पशुपालनमा समस्या हुनु, जिविकोपार्जमा समस्या हुनु ।	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
हावाहुरी	घर, गोठको छाना क्षति हुनु, बिद्यालयको छाना क्षति अनु, बिद्यार्थि, कर्मचारीहरुर्लां आवतजावतमा कठिन हुनु, मनोवैज्ञानीक असर पर्नु	३	१	१	३	२	१	३	२	१	३	२	३	२	१	२८
जम्मा		३६	१२	१२	३६	२४	१२	३६	२४	१२	३६	२४	३६	२४	१२	
	नोट : १ - न्यून, २ - मध्यम, ३ - उच्च															

माथि उल्लेखित संकटासन्न वर्ग तथा सामाजिक समुहहरुको तालिकाबाट यो स्पष्ट हुन्छ की स्थानीय स्तरमा देखापरेका तथा महसुश गरेका विभिन्न खालका प्रकोपहरुले स्थानीय स्तरका वालवालिका, बृद्दबृद्दाहरु, विपन्न, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु र दलित समुदायहरुलाई अधिकतम असर पार्ने गरेको देखिन्छ । यस्ता प्रकोपको असर उमेर समुहमा बालबालीका र बृद्दबृद्दाहरुमा उच्च, त्यस्तै लिंगको आधारमा महिलामा उच्च, वर्गको आधारमा विपन्नमा उच्च, सामाजीक स्तरको आधारमा अपांगता भएका व्यक्तिमा उच्च र जातजातीको आधारमा दलितमा उच्च रहेको छ । नगरपालिकाका वडा तथा समुदायमा देखापरेका सबैखालका प्रकोपहरुले स्थानीय जनजिवन, जिविकोपार्जन लाई प्रत्यक्ष प्रभाव पारेको छ र सो को विवरण तालीका मा प्रकाश पारिएको छ ।

तालीका १२ : संकटासन्न वर्ग तथा समुदायसमा परेको यौन तथा प्रजनन स्वास्थयको असरको विवरण

संकटासन्न समूह	फरक असर	यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्यमा पर्ने असर	फरक असरलाई सम्बोधन गर्ने अनुकूलन उपाय	यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्यमा आवश्यक पर्ने अनुकूलन उपाय
किशोरकिशोरी तथा बालबालिका	मानसिक तनाव विद्यालय जाना नपाउने, बसाइको व्यवस्थापन नभएको, आफुलाई असुरक्षित महसुस भएको, यौन हिंसा हुने सम्भावना बढ्ने	महिनावारी भएको समयमा सरसफाइको लागि साबुनपानीको अभाव, स्यानीटरी प्याडको अभाव भएको तथा पाए पनी कम मात्रा पाइने, औषधी नियमित खाने व्यक्तिको लागि औषधीको अभाव	किशोरकिशोरीहरुको लागि सरसफाईका सामाग्रीको व्यवस्था गर्ने, यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी चेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने, किशोरकिशोरीहरुको लागि विपद्को अवस्थामा सुरक्षित बस्ने ठाउँको व्यवस्था गर्ने	जाडो समयमा तातो कपडाको व्यवस्था गर्ने, पढाइको लागि वैकल्पिक शिक्षाको व्यवस्था गर्ने, स्थानीय स्तरका स्यानीटरी प्याड उत्पादन लाई प्रोत्साहन गर्ने, महिनावारीको समयमा पानी छुन नदिने, दुध खाना नदिने र भान्सा कोठामा जान नदिने परम्परा भएकोले चेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
पहिरो नजिकको बस्ती	भुकम्प समयमा बनाएका अस्थाइ टहरमा क्षती भएको, घरहरु पुरीएको र खेतियोग्य जमिन चिरा चिरा परेको, जिविकोपार्जनमा नकारात्मक असर परेको ।	पहिरोले गर्दा बाटो बन्द हुँदा स्वास्थ्य सेवा लिन बाट बञ्चित भएको, पहिरोले अस्थाइ टहरा बगाउँदा खाद्यन र लत्ता कपडा बगाउँदा सुत्केरी र गर्भवती महिला बढी मारमा पर्ने ।	पहिरो जोखिमका घर टहराहरु लाइ सुरक्षि स्थानमा स्थानतरण गर्ने, वृक्षा रोपन गर्ने, मोटर बाटो संचालन गर्दा पहिरोको जोखिमलाई ध्यानमा राखी बाटो संचालन गर्ने, पहिरो सम्बन्धी जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	विपद्मा काम गर्ने सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरु पूर्व तयारी अवस्था रहने, राहातका सामाग्रीमा गर्भनिरोधक साधनहरुको अनिवार्य समावेस गर्ने, जलवायु उत्थानशिल स्वास्थ्य संस्था निर्माण तथा संचालनको लागि तयारी गर्ने, स्थानिय स्तरमा स्यानिटरी प्याड बनाउने तालिम दिने, पहिरो प्रभावित क्षेत्रमा स्वास्थ शिविर संचालन गर्ने ।
भुकम्प	घरहरु भत्कीएका, खानेपानीका मुहान पुरीएका, परिवारका सदस्य घाइते मृत्यु भएको । २) चारी डकैती नगत पैसा को चारी हुने	सुत्केरी गर्भपती महिलाहरुको नियमित चेक जाँचका समस्या हुने, सुत्केरी महिलाहरुको बासको समस्या हुँदा चिसोले गर्दा निमोनियाको समस्या हुने, महिनावारी भएको समयमा स्यानीटरी प्याडको प्रयाप्त मात्रामा प्रयोग तथा सरसफाईमा समस्या हुने गरेको, महिलाहरु पुरुष सँगै बस्दा असुरक्षि भएको महसुस हुने, सुत्केरी र गर्भवती महिलाहरुको लागि सन्तुलित भोजनको कमी हुने ।	तत्काल खोज तथा उद्दार गरिएको, पालिका तथा अन्य संघ सस्थाले राहात सामाग्री वितरणाको कार्यमा सहयोग गरेको, विद्यालय तथा सार्वजनीक स्थललाई वास स्थानको रुपमा प्रयोग गरिएको, भुकम्प पिडितहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरण गरिएको	स्थानीय तह बाट यौन तथा प्रजनन् स्वस्थ्यमा बजेट छुट्याउने, प्रजनन् स्वास्थ्य शिविर संचालन गर्ने, प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धित परामर्श बैठक संचालन गर्ने, महिला शसक्तिकरणलाई अगाडी बढाउने, यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य तथा अधिकारका मुद्दाहरुलाई समेटेर जलवायु उत्थानशील कार्ययोजनाहरु निति निमार्ण गर्ने, स्वास्थ्य संस्थामा विपद्को बेलामा आउन सक्ने समस्या समाधानको लागि पूर्व तयारी रहन जस्तै EOP कार्यन्वयन गर्ने, र्स्टेचरहरु र ऐम्बुलेन्स प्रयाप्त मात्रामा राख्ने ।

खोला नजिकको बस्ती	वर्षाको समयमा खोला थुनिएर बगाउने सम्भावन भएकोले त्यस नजिकका मानिसहरु त्रासीत अवस्थामा बस्ने परेको, खोला नजिकका पानि खेत घट्ट बागाएको, वर्षामा खोला बढ्दा बाटो बन्द हुने भएकोले आवातजावतमा समस्या हुने गरेको ।	वर्खायाममा बाटो बन्द हुँदा स्वास्थ्य संस्थामा सेवा लिन नपाउनु जस्तै नियमित औंषधी सेवन गर्ने, सुत्केरी र गर्भवती महिलामा असर परेको, खेतिबारि कटान भएकोले उत्पादनमा समस्या भएको जसको असर महिलाको यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्यमा असर पर्ने गरेको छ, वस्तिमा बाढी पस्ने डर त्रास मनमा रहिरहने र बाढी आउँदा पानिका मुहान दुषित हुने भएकोले मानिसको स्वास्थ्यमा प्रतक्ष असर पर्ने गरेको, अन्न बाली भित्रयाउने समयमा बाढि पस्दा महिलाको कार्यबोझ बढेको ।	खोलाले कटान गर्ने स्थानमा तार जालि लगाउने, सुरक्षित आश्रय स्थल बनाउने, वृक्षारोपण तथा घाँस रोपन जस्तै निगालो, बाँस, बाढी सम्बन्धि सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने,. खोला नजिक तटबन्धन गर्नको लागि स्थानिय तहले बजेटको व्यवस्था गर्ने, विपद्का सम्बन्धि काम गर्ने सरकारी तथा गैरसरकारी संघ सस्थालाई पूर्व तयारि अवस्थामा राख्ने, स्थानिय तहले स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना बनाएर कार्यन्वयनमा ल्याउने, Early Warning Sysytem को व्यवस्था गर्ने, जोखिम वस्तिको पहिचान गर्ने, पालिका तथा वडा स्तरमा Rapid Response Team गठन गर्ने	विपद्को समयमा खोला नजिकको वस्तीहरुका सुत्केरी तथा गर्भवती महिलाहरुलाई प्राथमिकतामा राखि राहत वितरण गर्ने, जस्तै Hygiene kit and Dignity kit को व्यवस्था गर्ने, विपद्को अवस्थामा स्वास्थ्य शिविरको व्यवस्थापन गर्ने ।
अपांगता भएका व्यक्ति	बाढी आउँदा अपांगता भएका व्यक्तिलाई हिँडडुल गर्न समस्या, भुकम्पको समयमा सुरक्षित स्थानमा जाँदा अरुको सहारा लिनु पर्ने, विपद्को समयमा आत्मबल कम्जोर हुने, विपद्को समयमा यौंन हिंसा जस्ता घटना घट्ने, विपद्को समयमा राहात साम्रागी प्राप्त गर्न पहुँच नहुनु ।	विपद्को समयमा घरको सदस्यहरु व्यस्त हुने भएकोले अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई खानापिन र सरसफाईमा समय दिन नसक्नु, विपद्को समयमा अपांगता भएका महिलाहरुलाई यौंन हिंसा र असुरक्षित भएको महसुर गर्ने, नियमित औंषधी सेवन गर्ने व्यक्तिहरुलाई औषधी पाउन कठिनाइ हुने, गर्भपतन जस्ता समस्या हुने, राहात वितरणमा प्राथमिकता नपाउनु ।	अपांगता भएका व्यक्तिलाई विपद्मा हुन सक्ने असरहरु ध्यानमा राखेर अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई शसक्तिकरण गर्ने क्रियापलाप संचालन गर्ने, अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई भेला बैठकमा अर्थ पुर्ण रुपमा सहभागिता गराउने, अपांगता मैत्री आश्रय स्थलको व्यवस्था गर्ने, अपांगता मैत्री विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, शौंचालय, खाने पानी लगायत भौतिक संरचना निमार्ण गर्ने, पालिकाले स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनामा अपांगतालाई सम्बोधन गरि कार्ययोजना बनाउने ।	विपद्का् समयमा अपांगता भएका व्यत्तीहरुलाई राहात वितरण गर्दा प्राथमिकतामा राखेर वितरण गर्ने जस्तै Wheel chair, परिवार नियोजनका साधनहरु वितरण गर्ने , अपांगता भएका व्यक्तिहरुका लागि स्थानिय स्तरमा स्यानीटरी प्याड बनाउने तालिमको व्यवस्था गर्ने, स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना बनाउँदा प्रजनन् स्वास्थ्य लाई मध्यनजर गरेर कार्ययोजना बनाउने ।
दलित समुदाय	विपद्को समयमा जातिय भेदभाव गर्ने, विपद्को समयमा राहात सामाग्री वितरणमा पहुँच कम हुनु, बाढी पहिरो र भुकम्पका कारण घर स्थान्तरण गर्नले उत्पादन गर्ने जमिन कमी हुने, खडेरीले गर्दा पानिको मुहान सुक्नु र उत्पादनमा कमी आउने, विपद्को समयमा कामको जिम्मेवारी वढ्ने, विपद्को समयमा किशोरकिशोरीहरु पढाइ छोड्न बाध्य हुनु ।	खडेरीका कारण पानिका मुहान सुख्खा हुँदा महिलाहरु पानी लिन टाडा जानु पर्ने बाध्यता, वन डढेलो, खडेरी, वन फडानीले गर्दा महिलाहरु लाई दाउरा, घाँसको लागि धेरै समय खर्चनु परेकोले कार्यबोझ बढेको । अन्न उत्पादन कमी हुँदा सूत्केरी तथा गर्भवती महिलाहरुलाई पौष्टिक आहारको कमी भएको । महिनावारी हुँदा सरसफाई गर्न आवश्यक मात्रामा पानि उपलब्ध नहुनु जसले गर्दा महिलाको प्रजनन् स्वास्थ्यमा असर पर्ने । जलवायु परिवर्तनले कृषि क्षेत्रमा नयाँ नयाँ झार आउँदा महिलाले गोड मेल	पानिको मुहानलाई संरक्षण गर्ने । उत्पादन वृद्धी गर्न आकाशे पानि संकलनको व्यवस्था गर्ने तथा Water lifting योजना । धुँवा रहित सुधारीएको चुल्होको वितरण गर्ने तथा सुधारीएको चुल्हो निर्माण सम्बन्धि तालिमको व्यवस्था गर्ने । विभिन्न बैठक तालिम र योजना छनौंट प्रक्रियामा दलित समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता गराउने । कृषि तथा खाद्य सुरक्षाको लागि माटो परिक्षण उन्नत जातका बिउ बिजन बितरण गर्ने, दलित समुदायहरुलाई स्वरोजगार जिविकोपार्जन जस्ता क्षेत्रमा समावेस गर्ने	विपद्को समयमा दलित समुदाय सुत्केरी र गर्भवती महिलाहरुलाई राहात साम्रागी वितरणमा सहभागी गराउने । यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यका मुद्दाहरुलाई समेटेर जलवायु उत्थानशील कार्ययोजना बनाउने । विपद् सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने । दलित समुदायका महिलाहरुलाई सुधारीएको चुल्हो वितरण गर्ने । दलित समुदायका मानिसहरुलाई विपद् पूर्व तायारी सम्वन्धी तालिको व्यवस्था गर्ने । जलवायु उत्थानशील पालिका निमार्ण गर्ने ।

		गर्नु पर्ने भएकोले थप कार्यबोझ बढेको । अनिछित गर्भ रहनु, लौगिक हिंसा बढ्नु ।		
एकल महिला	विपद्को समयमा जातिय भेदभाव गर्ने । विपद्को समयमा राहात सामाग्री वितरणमा पहुँच कम हुनु । विपद्को समयमा कामको जिम्मेवारी बढ्ने ।	विपद्को समयमा यौन हिंसामा पर्ने, सरसफाई कमी, एकल महिलालाई परिवार नियोजनका साधन प्रयोग गर्न चाहाँदा भिन्न व्यवहार गर्ने । आफुलाई परेको कुरा अरुलाई भन्न नसक्ने, आत्म बल कम्जोर हुने । आर्थिक अवस्था कम्जोर हुने ।	एकल महिलाको अधिकारको बारेमा जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने, विपद्मा राहात सामाग्रीमा प्राथमिकता दिने ।	सरसफाइका सामाग्रीको व्यवस्था गर्ने, सिपमुलक तालिमको व्यवस्था गर्ने, विपद्को समयमा एकल महिला हिंसामा पर्ने भएकोले सुरक्षित स्थानको व्यवस्था गर्ने ।

कार्यबोझ विश्लेषण

यो विधि र औजारले महिला र पुरुषले घरमा गरिने विभिन्न क्रियाकलापहरू र त्यसमा लाग्ने समयको लेखाजोखा गर्दछ र यस लेखाजोखाको आधारमा महिला र पुरुष बीच हुने कार्यवोझको विश्लेषण गर्दछ । त्यसैले यस नलगाड नगरपालिका गरिब तथा अति गरिब समुदायमा महिलाहरुलाई लक्षित समुह छलफलको माध्यम बाट बिहान देखि साँझ सम्ममा महिला र पुरुषको कामको समय तालिका निम्नानुसार रहेको छ ।

तालीका १३ : कार्यबोझ विश्लेषण

समय	महिलाले गर्ने कामहरूको सूची	पुरुषले गर्ने कामको सूची
बिहान ६ देखि ७ बजे सम्म	गहुँ पिस्ने	तरकारी खेतिमा सिँचाई गर्ने
८ देखि १० बजे सम्म	खान पकाउने, बच्चालाई विद्यालय पठाउने	जंगल जाने
११ देखि १ बजे सम्म	घाँस काट्ने, खाएको भाँडा माज्ने, गाई वस्तु चराउन जाने	ज्याला मज्दुरी
२ बजे देख ८ बजे सम्म	खाना पकाउने, छोरा छोरीहरुलाई खाना खुवाउने सुताउने, पधँरी जाने, गाई वस्तुलाइ घाँस दिने	गाईगोठ सफा गर्ने

माथिको तालीका एउटा घरको उदाहरण हो जसबाट महिला र पुरुषको कामको विश्लेषण गर्दा घर भित्रको काममा महिला सबै भन्दा बढि जिम्मेवारी रहेको पाइएको छ । भने समुदायमा सामाजिक कार्य काममा सहयोग गर्न गएको देखिन्छ भने वडा तथा पालिकामा उनिहरुको पहुँच कम भएको देखिएको छ । स्थानिय तहको योजना छनौट, सामुदायिक बैठक र निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता नै नभएको देखिएको छ । अति विपन्न परिवारमा जिल्ला बाहिर नगएको वा पहुँच नभएको पाइन्छ भने सम्पन्न परिवारका महिलाहरु विदेश सम्म घुम्नको लागि गएको देखिन्छ । समाजमा भएको संरचना, महिलाको भुमका, पुरुषहरु विदेश पलायनले गर्दा महिलाहरुको कार्यबोझ बढेको छ र विपदको समय झन जिम्मेवारी बढेको छ ।

३.२.८ वडाको जोडागत जोखिम स्तरीकरण

यस नलगाड नगरपालिकाका हरेक वडाहरुमा प्राकृतिक तथा गैह्रप्राकृतिक रुपले सिर्जित प्रकोपहरुले सङ्कटासन्न वर्ग तथा समुदायहरुलाई पारेको असर पहिचान गरी विश्लेषण गर्दा मुख्यतया आर्थिक रूपले विपन्न, सामाजिक रूपमा पिछडिएका समुदायहरु र वालवालिकाहरु बढी सङ्कटासन्न रहेको पाईएको छ । यस क्रममा

सङ्कटासन्नतायुक्त र सुरक्षित स्थान, भौगोलिक, सामाजिक संरचना, प्रकोपका घटनाबाट विगतमा भएको क्षतिको आँकलन, विपद् जोखिम व्यवस्थापनका अवसर र चुनौती जस्ता विषयको अध्ययन गरिएको छ। उक्त विधिको नतिजालाई (तालिका नं. १४) मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालीका १४ : वडाहरुको जोडागत जोखिम स्तरिकरण

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१		१	१	४	५	६	१	८	९	१०	११	१२	१३
२			२	४	५	६	२	८	९	१०	११	१२	१३
३				४	५	६	३	८	९	१०	११	१२	१३
४					५	६	४	८	९	१०	११	१२	१३
५						६	५	८	९	१०	११	१२	१३
६							६	६	६	६	६	६	१३
७								८	९	१०	११	१२	१३
८									९	१०	११	१२	१३
९										९	९	९	१३
१०											१०	१०	१३
११												११	१३
१२													१३
१३													
प्राप्त अंक	३	२	१	४	५	११	०	६	१०	९	८	७	१२
स्तर	१०	११	१२	९	८	२	१३	७	३	४	५	६	१

माथि उल्लेखित तालिका अनुसार उच्च जोखिमका वडाहरु क्रमस पहिलो वडा नं.१३ दोश्रो वडा नं. ६ तेश्रो वडा नं.९ , चौथोमा वडा नं.१० पाँचौमा वडा नं. ११, छैठौमा वडा नं. १२, सातौमा वडा नं. ८, आठौमा वडा नं. ५, नवौमा वडा नं. ४, दशौ वडा नं. १, एघारौ मा वडा नं. २, बाह्रौ मा वडा नं. ३ र वडा नं.७ पर्दछन्।

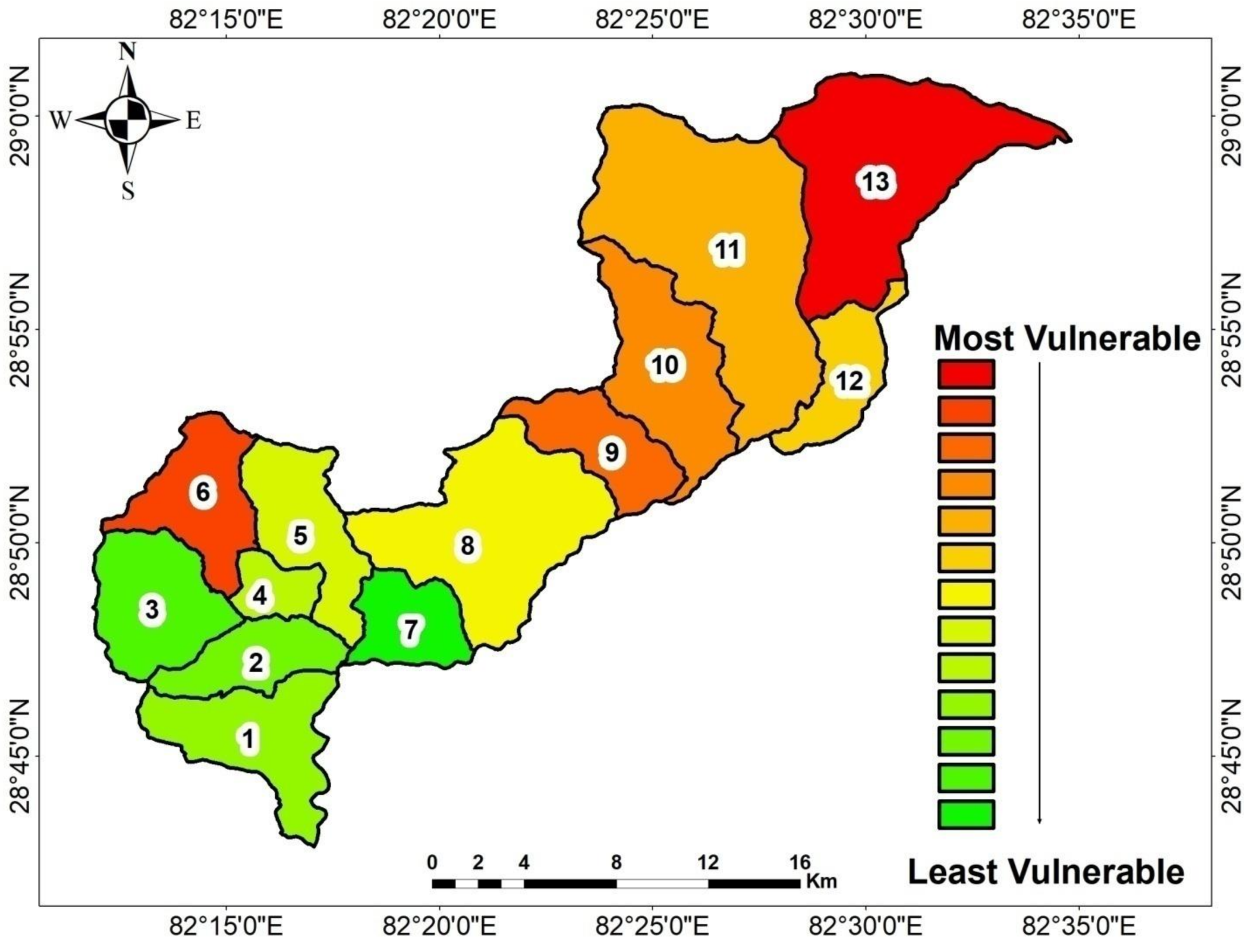

चित्र १० : वडागत संकटासन्न नक्सा

तालीका १५ : वडा प्राथमिकिकरणको पुस्ट्याई

वडा	प्राथीमीकीकरण	पुष्ट्याइँका आधार
१३	१	भौगोलिक विकटता, अग्लाअग्ला पहाड, भिरालो वस्ती, उत्पादनशिल भुभाग कमी, वन क्षेत्रसँग जोडिएको वस्ती, अग्ला पहाडहरुमा हिँउ पर्ने गरेको । सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । खहरेखोलाहरु सँगै जोडिएका पातलो वस्तीहरु, पहिरो, आगलागि असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिँउ, तुषारो, चट्याङ्गको उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँचमा कमी । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी
६	२	भिरालो वस्ती, भौगोलिक विकटता, उत्पादनशिल भुभागको कमी । वन क्षेत्र सँग जोडिएको वस्ती । सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । पहिरो, आगलागि असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिँउ, तुषारो, चट्याङ्गको उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँचमा कमी । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी
९	३	भौगोलिक विकटता, भिरालो वस्ती । उत्पादनशिल भुभागको कमी, वन क्षेत्रसँग जोडिएको वस्ती, अग्ला पहाडहरुमा हिँउ पर्ने गरेको । सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । पहिरो, आगलागि असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिउ, तुषारो, चट्याङ्गको उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँचमा कमी । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी ।
१०	४	भौगोलिक विकटता, भिरालो वस्ती, उत्पादनशिल भुभाग कमी । वन क्षेत्रसँग जोडिएको वस्ती, थोरै समथर भुभाग । सबै गाँउ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । पहिरो, आगलागि, असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिँउ, तुषारो, चट्याङ्गको उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँचमा कमी । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी ।

११	५	भौगोलिक विकटता, भिरालो वस्ती, उत्पादनशिल भुभाग कमी । वन क्षेत्रसँग जोडिएको वस्ती, अग्ला पहाडहरुमा हिँउ पर्ने गरेको । सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । पहिरो, आगलागि, असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिँउ, तुषारो, चट्याङ्गको उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँच । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी
१२	६	भौगोलिक विकटता, भिरालो वस्ती, उत्पादनशिल भुभाग कमी । वन क्षेत्रसंग जोडिएको वस्ती, अग्ला पहाडहरुमा हिँउ पर्ने गरेको । सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । पहिरो, आगलागि असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिँउ, तुषारो, चट्याङ्गको उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँच । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी ।
८	७	भौगोलिक विकटता, भिरालो वस्ती, उत्पादनशिल भुभाग कमी । वन क्षेत्रसँग जोडिएको वस्ती, सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । पहिरो, आगलागि, असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिँउ, तुषारो, चट्याङ्गको उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँचमा कमी । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी ।
५	८	भौगोलिक विकठता, भिरालो बस्ती, उत्पादनशिल भुभाग कमी । वन क्षेत्रसंग जोडिएको बस्ती, अग्ला पहाडहरुमा हिउ पर्ने गरेको । सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । पहिरो, आगलागि असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिउ, तुषारो, चट्याङ्ग को उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुचमा कमी । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी । नरसिहगाड हाईड्रोपावर क्षेत्र संग जोडिएको ।
४	९	भौगोलिक विकटता, भिरालो बस्ती, उत्पादनशिल भुभाग कमी । वन क्षेत्रसंग जोडिएको बस्ती, सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । पहिरो, आगलागि असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिउ, तुषारो, चट्याङ्ग को उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुचमा कमी । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी
१	१०	भौगोलिक विकठता, भिरालो बस्ती, उत्पादनशिल भुभाग कमी । वन क्षेत्रसंग जोडिएको बस्ती, सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । पहिरो, आगलागि असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिउ, तुषारो, चट्याङ्ग को उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँचमा कमी । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी
२	११	भौगोलिक विकटता, भिरालो बस्ती, उत्पादनशिल भुभाग कमी । वन क्षेत्रसंग जोडिएको बस्ती, सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । पहिरो, आगलागि असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिउ, तुषारो, चट्याङ्ग को उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँचमा कमी । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी
३	१२	भौगोलिक विकठता, अग्लाअग्ला पहाड, भिरालो बस्ती, उत्पादनशिल भुभाग कमी । वन क्षेत्रसंग जोडिएको बस्ती, सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । बाढि, पहिरो, आगलागि असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिउ, तुषारो, चट्याङ्ग को उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँचमा कमी । सेवाप्रदायक संस्थामा पहुँचमा कमी
७	१३	भौगोलिक विकटता, भिरालो वस्ती । वन क्षेत्रसँग जोडिएको वस्ती, सबै गाउँ समुदायहरु पहिरोले प्रभावित । बाढि, पहिरो, आगलागि असिना, वन्यजन्तु, हुरीवतास, हिँउ, तुषारो, चट्याङ्गको उच्च जोखिम, यातायात र संचारको पहुँच । सेवा प्रदायक संस्थामा पहुँच । मुख्य केन्द्र तथा बजार । नगरपालिकाको कार्यालय तथा अन्य कार्यलय रहेको ।

तालीका १६ : नलगाड नगरपालीकाको जोखिम वस्तीको विवरण

वडा	जोखिम वस्ती	जोखिमको कारण
१	चिउरी, पालि, कल्पत, तुलाबगर, ज्ञानेचौर, जाले र जुरेली	आगलागी, पहिरो र बाढी
२	ठुलडाँडा, चैतेकाफल, स्यालाचौर छेप्का, सल्लीघारी वस्ती, लौका भुने, जल्लीगोठ, चिउदारा गुडुले र अयर डाँडी	बढि मात्रामा पहिरो कम भाग बाढीबाट
३	बाँसकोटी, सानाबन, बागेडाँडा, पारीकरुवा र टटा	पहिरो र बाढी
४	पिपलच्यूर लचौर, माथिल्लो औल, पाटा र दारपाखा	पहिरो, बाढी र आगलागीबाट
५	कालीमाटी,रानीखेत, ढाड सिंके र खारा गरेनी	बाढी र पहिरो
६	नराग्ली, फर्शा र नाउला	बाढी र पहिरो
७	खेतगैरी	बाढी
८	मनमइ, कायखेत, मैदे, बगरा, तात्रेगाड	बाढी र पहिरो
९	बाँसकोट टोल, तत्र टोल, घरंगा र तल्लोटोल, दारीमा पाटा, तात्रा गाड टोल	पहिरो, बाढी र चटायाङ
१०	रोल्ली रग्दा, होर्का कालापानि, कोटी सल्ल र ध्यारगाउँ	बाढी, पहिरो र नदि कटान
११	चौखा, राजीका, दम्का, पदु र तल्लु हितन गाउँ	पहिरो, बाढी, हावाहुरी, असिना पानि
१२	दानछिना, औलागुर्ता, वयाँकाडा र राममेला	बाढी, पहिरो र आगलागी
१३	खाली, दुवाली, दहपगां, सिउना, खार्तीगुता र चौरी	बाडी, पहिरो, नदि कटान

३.२.९ प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण

समग्र नगरपालीकामा रहेको प्रकोपको प्रभाव, प्रकोपको प्रभावित क्षेत्रहरु विश्लेषण गर्नुका साथै भविष्यमा प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रकोपले पार्न सक्ने जोखिमको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरुको स्तर लाई १ देखी ४ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा १ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ४ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ । यसरी प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने जोखिम र प्रभाव पार्न सक्ने जोखिमहरुको अंक भारलाई गुणाकं गरी प्रकोपको जोखिमको स्तर तय गरिएको थियो ।

तालीका १७ : प्रकोपको अवस्था तथा जोखिम हरुको विश्लेषण

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
बाढि, पहिरो	खेतीयोग्य जमिन कटान हुनु	३	३	३	२७
	घर, गोठ क्षति हुनु	२		२	१२
	मानवीय क्षति हुनु	३		३	१८
	चौपायाहरको क्षति हुनु	३		३	२७
	झोलुङ्गे र काठेपुल क्षति हुनु	२		२	१२
	पानी घट्ट वगाएर क्षति हुनु	३		३	२७
	आवातजावात अवरुद्द	२		३	१८
सुख्खा, खडेरी	उत्पादनमा कमी हुनु	३	२	३	१८
	पानीका मुहान सुक्नु	२		२	८
	पुर्नउत्पादनमा कमी	२		२	८
	खाद्यान्न अभाव तथा भोकमरी हुनु	२		२	८
	मानव रोग, पशुरोग र कृषिमा रोग तथा महामारी बढनु ।	२		२	८

प्रकोप	असर तथा प्रभावहरु	असरको गम्भिरता	प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना	असरको सम्भावना	स्कोर
आगलागि	वोटविरुवा नष्ट हुनु	२	२	२	८
	महत्वपूर्ण जटिवुडि नष्ट हुनु तथा लोप हुनु	२		२	८
	वन विनास हुनु	३		३	१८
	भु.क्षय हुनु	३		३	१८
	पहिरो आउनु	३		३	१८
	वन्यजन्तुहरुको बासस्थान नास हुनु	३		३	१८
	अग्ला पहाडहरु बाट ढुंगा खस्नु	१		१	२
असिना	अन्नवाली, तरकारीखेती र फलफूल नष्ट हुनु	३	१	३	९
	अन्नपातको अभाव हुनु	३		३	९
	स्थानीय वीउविजन लोप हुनु	२		२	४
	वन्यजन्तुहरुको बासस्थान नास हुनु	२		२	४
कृषिमा रोग	जिविकोपार्जनमा समस्या हुनु	२	२	२	८
	अन्नको अभाव हुनु	२		२	८
	स्थानीय तथा रैथाने वीउविजन लोप हुनु	१		१	२
	भोकमरी सृजना हुनु	२		२	६
पशुमा रोग	ख्याउटे तथा रोगि पशुहरुको जन्मिनु	१	१	१	१
	स्थानीय तथा रैथाने जातका पशुहरु लोप हुनु	२		२	४
चट्याङ्ग	मनोवैज्ञानिक असर हुनु	२	१	२	४
	भौतिक संरचनाको क्षति हुनु	१		१	१
	चौपायाहरुको क्षति हुनु	१		१	१
	मानविय क्षति हुनु	३		३	९
वन्यजन्तु आतंक	मानविय क्षति हुनु	३	१	३	९
	त्राहित्राहि बस्नु	२		२	४
	घरपालुवा चौपाय र कुखुराहरु नोक्सान हुनु	२		२	४
	स्वतन्त्रपूर्वक हिडडुल गर्न कठिन हुनु	१		१	१
	अन्नवाली, तरकारीवाली र फलफूलहरु क्षति हुनु	२		२	४
हावाहुरी	अन्नवाली, तरकारी खेती र फलफूल खेती नष्ट हुनु	२	१	२	४
	स्थानीय समुदायका घरका छानाहरु क्षति हुनु	१		१	१
	बिद्यालयका छाना क्षति हुनु	१		१	१
	रुखहरु ढलेर बाटो अवरुद्द हुनु	१		१	१
मानव रोग	मानीस अस्वस्थ हुनु	१	१	१	१
	खर्च बढनु, जिविकोपार्जमा समस्या हुनु	१		१	१
हिँउ, तुषारो	अन्नवाली र तरकारी खेती क्षति हुनु	१	१	१	१
	आवत जावत तथा हिडडुल अवरुद्द हुनु	१		१	१

माथि उल्लेखित प्रकोपको अवस्था र अनुकूलनका प्रयासको अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा भौगोलिक विकटता र अनियमित वर्षाको कारण खहरेखोलाहरुले धनजन र सामाजिक भौतिक संरचनाहरुलाई क्षति गर्ने गरेकोले अन्य प्रकोपहरुको तुलनामा बाढि, पहिरो, खडेरी, आगलागि र असिनाले मानविय जिवनयापनमा अधिकतम असर पारेको देखिन्छ तसर्थ स्थानीय तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग र समन्वयमा अनुकूलनका कृयाकलापहरु तत्काल कार्यान्वयन गर्न नगरपालिका र वडा तथा स्थानीय समुदायले प्रयास गर्नुपर्ने देखिन्छ।

३.२.१० जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण

प्राथमिकिकरणमा परेका जोखिमहरुलाई एकातर्फ र जीवीकोपार्जनका स्रोतहरुलाई अर्कोतर्फ राखि सहभागिमूलक विधीद्वारा प्रत्येक जीविकोपार्जनका स्रोतहरुलाई प्रत्येक प्रकोपले पारेको प्रभावसँग तुलना गरि क्षति पुऱ्याउदैन, थोरै क्षति, केही क्षति र धेरै क्षतिको आधारमा ०, १, २, र ३ अंक क्रमश: प्रदान गरि सोही बमोजिम तलको तालिका मा विश्लेषण गरिएको छ।

तालीका १८ : जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमा प्रभाव विश्लेषण

क्र.सं.	प्रकोपहरु / जीविकोपार्जनका स्रोतहरू	बाढि	पहिरो	सुख्खा खडेरी	आगलागि	असिना	कृषिमा रोग	पशुमा रोग	चट्याङ्ग	वन्यजन्तु आतंक	**कुल अङ्क**
१	**प्राकृतीक श्रोतहरु**										
१.१	जमीन	२	३	३	३	०	१	१	०	०	**१३**
१.२	पानीको स्रोत	३	३	३	२	०	२	२	०	०	**१५**
१.३	वन जङ्गल	३	३	३	३	१	०	०	१	०	**१४**
१.४	वन्यजन्तु	१	२	३	३	२	१	०	१	०	**१३**
१.५	जडीबुटी	३	३	३	३	१	०	०	०	०	**१३**
२	**भौतीक श्रोतहरु**										
२.१	सडक, बाटो	३	३	१	१	२	०	०	०	०	**१०**
२.२	खानेपानी	३	३	३	३	१	०	०	०	०	**१३**
२.३	विद्युत	३	३	३	१	१	०	०	१	०	**१२**
२.४	सिँचाइ	३	३	३	१	१	०	०	०	०	**११**
३	**आर्थिक सम्पत्ती**										
३.१	कृषि	२	२	३	१	२	३	०	०	१	**१४**
३.२	पशु पालन	१	१	३	२	१	१	२	०	१	**१२**
३.३	रोजगार	१	१	१	१	०	१	१	०	०	**६**
३.४	व्यापार तथा उद्यम	१	१	१	१	०	१	१	०	०	**६**
४	**सामाजिक स्रोतहरू**										
४.१	सामुदायिक भवन	२	२	१	१	१	०	०	१	०	**८**
४.२	विद्यालय र स्वास्थ्य चौकी	२	२	१	१	१	०	०	१	०	**८**
४.३	आमा समुह, बाल क्लब, कृषि समुह	२	२	१	१	१	०	०	१	१	**९**
५	**मानविय सम्पत्ती**										
५.१	कर्मचारी	२	२	१	१	१	०	०	१	०	**८**

जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमाथीको प्रभाव विश्लेषण गर्दा सबै भन्दा बढी असर वनमा परेको देखिन्छ र क्रमशः पानीका मुलहरु, मानवीय तथा सिँचाइमा परेको देखियो । जोखिमहरुको विश्लेषण गर्दा बाढी र कटान/पटानले सबै भन्दा बढी असर गरेको देखिन्छ । अग्लाअग्ला पहाडहरुमा हिउपर्ने र स्थानीय बसोवास, रहनसहनमा प्रत्यक्ष असर पारेको छ । यसबाट जलवायु परिवर्तनका कारण बाढी, खोला र नदी कटान, खोला र नदिले बालुवा माटो थुपार्ने, र खडेरीले सबै स्रोतमा बढि असर पारेको देखिन्छ ।

३.२.११ विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव

परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको खाका २०७६ ले दस वटा विषयगत क्षेत्र र यस विधिबाट नलगाड नगरपालिकामा विगत ३० वर्ष पहिले देखि हालसम्म जलवायुमा देखिएको परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रगत प्रभाव तथा हालको अवस्था र भविष्यको अनुमान प्रस्तुत गरिएको छ। पहिलेको अवस्थाबाट वर्तमान अवस्थामा भएको परिवर्तन र भविष्यमा पार्न सक्ने नकारात्मक असरको चित्रण गरिएको छ। जसले जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक असरबाट अनुकूलित हुन गर्नुपर्ने कामहरूको प्राथमिकीकरण र लेखाजोखा गर्न मद्दत भएको छ ।

तालीका १९: विषयगत क्षेत्रमा पारेको प्रभाव

३० वर्ष भन्दा अगाडीको अवस्था	हाल महसुस गरिएको प्रभाव	भविष्यको अनुमान
	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	
प्रयाप्त पानी र परम्परागत सिँचाईको अवस्था अव्यवस्थित थियो । खेतबारी उर्वराशक्ति राम्रो थियो, अधिकतम प्रांगारिक र गोठे मलको प्रयोग गरिन्थ्यो । स्थानीय जातको वीउको प्रयोग । धान, गँहु, मकै, कोदो, आलु राम्रो फल्थ्यो, पानी धेरै तथा समयमा पर्थ्यो । वातावरण स्वच्छ थियो । स्थानीय जातका पशुपालन गरिन्थ्यो । चौपायहरु धेरै पाल्ने चलन थियो ।	कुलो सिँचाईको व्यवस्था व्यवस्थित हुँदै गरेको । खेतबारीमा रासायनिक मलको अत्याधिक प्रयोग हुने गरेको । उन्नत खेती र वीउविजनको प्रयोग । अन्न वालीमा आधुनिकता तिर उन्मुख भएको । पानी समयमा नपर्ने, बाढि पहिरोले खेत बगाउने, मिचाहा प्रजाती देखा परेको । मिचाहा प्रजाति नियन्त्रणको लागी औषधिको प्रयोग । उन्नत जातको पशुपालन शुरु गरिएको । गाइवस्तु पाल्ने चलन कम हुदैँ गएको छ ।	पक्की तथा व्यवस्थित सिचाई कुलो निर्माण । पानीका मुहानहरु सुक्ने संभावना । प्रांगारिक मलको प्रयोग घट्ने तथा रासायनिक मलको प्रयोग बढ्ने र किटनाशक विषाधिहरुको अत्यधिक प्रयोग हुने । स्थानीय वीउविजनको लोप हुने । खाद्यान्न अभाव तथा भोकमरी हुन सक्ने । बाढि, पहिरोले खेतियोग्य जमिनमा धेरै क्षति गर्न सक्ने, पानीको समस्या झन् बढ्दै जानसक्छ जस्ले गर्दा कृषि उत्पादनमा कमि आउनेछ । स्थानीय प्रजातिको पशुचौपाय लोप हुन सक्ने । उन्नत जातका पशुपालनमा वृद्धि हुने ।
	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण	
९० प्रतिसत भु-भाग वनले ओगटेको, घना जंगल थियो जंगली जनावर र चराचुरुङ्गीहरु प्रसस्त देख्न पाईन्थ्यो । प्रयाप्त मात्रामा जनावर र चराचुरुङ्गि देख्न पाईन्थ्यो । जडीबुटीमा हर्रो, बर्रो, अमला, सिन्कौले, चिराईतो आदि प्रयाप्त पाईन्थ्यो ।	वनको घनत्वमा कमी तथा पातलो हुँदै गएको वन्यजन्तुहरु लोप भैसकेको छिटफुट स्याल, मृग, घोरल देखिने गरेको र बाँदर, दुम्सिको संख्यामा वृद्धि भएको देखिन्छ । स्याल, मृग र बाँदर बाहेक सबै वन्यजन्तु लोप हुँदै गएको । हर्रो, बर्रो, अमला, दालचिनी, लोक्ता बाहेक सबै लोप भएको ।	वन पातलो हुँदै जाने क्रम नरोकिए जैविक विविधतामा कमि आउन सक्नेछ । जनावर र चराचुरुङ्गिहरु लोप भएर देख्न नपाईने । जनावरहरु पूर्ण रुपमा लोप हुने, पशुपंक्षी सकिने, जडीवुटी पनि पूर्ण रुपमा लोप हुने र बाँदरको संख्यामा वृद्धि हुने । सबै खालका जडिवुटिहरु लोप भएका हुनेछन् ।

जलस्रोत तथा उर्जा		
पानीका मूल तथा मुहानहरु प्रयाप्त थिए र पानकिो श्रोत राम्रो । आकाशे पानी समय समयमा पर्दथ्यो । घना जंगल थियो, दाउरा, घाँस नजिकै पाईन्थ्यो । दाउरा र टुकी वत्तीको प्रयोग गरिन्थ्यो । पानी धेरै पर्ने गर्थो । पानी घट्टको प्रयोग ।	वन पातलो तथा भुकमपको कारण पानीको मुहानहरु चाँडै सुक्ने गरेको । हाल ऊर्जाको रुपमा सोलार वत्ती, छिटफुट एल.पी.ग्याँस को बढी प्रयोग गरिन्छ । जंगल माँसिदै तथा पातलो हुँदै गएकोले घाँस दाउरा पाउन धेरै टाढा जानुपरेको । सामुदायिक वन संरक्षणमा वृद्धि भएको । सोलार वत्ती र विद्युतको प्रयोग हुने गरेको । पानी घट्टको प्रयोग कम हुँदै गएको र सेलर मिलको प्रयोग बढेको ।	वनको चापमा वृद्धि भईरहेकोले सुख्खा खडेरी, खण्डवृष्टि, अतिवृष्टि हुने अवस्था आउन सक्छ । पानीको मुहानहरु सुक्दै जान्छन, भविष्यमा जमिन मुनिको पानी सुक्न सक्ने सम्भावना । वन जंगल इतिहासमा मात्रै सिमित रहने, जंगल सखापै हुने, दाउरा घाँस नपाउने, खडेरी तथा मरुभुमी हुन सक्ने । सोलार र बिजुलीको अधिकतम प्रयोग भई नयाँ नयाँ ऊर्जाको अविष्कार हुनेछन् । लघु विद्युत आयोजना र राष्ट्रिय प्रसारण निर्माण हुन सक्ने र प्रयाप्त विद्युतिय सुविधा हुने ।
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई		
विषादी रहित पोषणयुक्त भोजन हुन्थ्यो । ताजाताजा फलफुल, माछा, मासु, दुध, दही, घ्यू, मह, आदि प्रयाप्त पाईन्थ्यो । मानव रोग कमी, स्वास्थ्य चौकी थिएन । प्राकृतिक उपचार, जडीवुटी, धामीझाँको व्यापक प्रयोग गरिन्थ्यो । औंलो, झाडा पखाला जस्ता रोगहरु घेरै देखिन्थ्यो । धामी, झाँक्री तथा आयुर्वेदिक औषधीको अत्याधिक प्रयोग ।	अधिकतम रासायनिक तथा खाद्यमलको प्रयोग, नयाँ नयाँ रोगहरु देखा परेको, मानव स्वास्थ्यमा असर । स्वास्थ्य चौकी तथा उपचार गर्ने ठाउँको व्यवस्था बढ्दै गएकोले मान्छेको स्वास्थयमा सुधार हुँदै गएको । हाल स्वास्थ्यकर्मीको संख्यामा वृद्धि, चेतनामा वृद्धि भईरहेको छ । प्रेसर, सुगर, हाड जोर्नि, मृगौला जस्ता रोगहरु घेरै मानिसमा देखा परेको, धामी झाँक्रीहरु द्वारा उपचारमा कमि साथै अस्पताल र स्वास्थ्य चौकिमा उपचार गर्नेको सङ्ख्यामा वृद्धि ।	रासायनिक विषाधिको प्रयोग भएको खाद्यान्नले नयाँ नयाँ रोगहरु देखा पर्नेछ । मानीस ख्याउटे, पुडका, अपाङ्ग हुने र महिलाको पाठेघर समस्या साथै गर्भ तुहिने हुन सक्छ । ठुलाठुला स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्थापना हुन सक्ने । अस्पतालको पहुँचमा वृद्धि सँगै वडा स्तरमा अस्पतालको व्यवस्था हुन सक्ने । एम्वुलेन्स सुविधा उपलव्ध हुन सक्ने । नयाँनयाँ रोगहरु देखा पर्ने । समुदायहरुमा व्यवस्थित गाउँघर क्लिनिक स्थापना हुनेछन् ।
जलवायु जन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद जोखिम व्यवस्थापन		
समयमा वर्षा हुन्थ्यो, तापकम समय अनुकूलन थियो, उर्वराशक्ति प्रसस्त थियो, पानीको स्रोतहरु प्रसस्त थियो, हावापानीको प्रभावका कारण उत्पन्न रोगहरु कम थियो । वन विनास थिएन, बाढी कम हुन्थ्यो । वन्यजन्तु प्रसस्त थिए, जडीबुटी प्रचुर मात्रामा पाईन्थ्यो, समयमा पानी पर्ने तर पहिरोको जोखिम कम थियो ।	वर्षा ढिलो हुने गरेको छ । तापकम वृद्धि, उर्वराशक्ति घट्दै गएको, पानीका स्रोतहरु सुक्दै गएको, रोगको मात्रा बढेको, वन विनासमा वृद्धिका कारण बाढी तथा पहिरोको प्रकोप रहेको, वन्यजन्तुको संख्यामा कमि, पानी कम पर्ने हुँदा बाढि र पहिरोले क्षति पुऱ्याएको ।	अतिवृष्टि तथा अनावृष्टि हुन सक्ने । प्रतिकुल तापकम, उत्पादनको सम्भावनामा कमि, पानीका स्रोतहरु कहाँ थिए भनेर खोज्नु पर्ने अवस्था झन बढने सम्भावना, सबै मानव रोगि हुने सम्भावना । वन सम्पदाको अस्तित्व खतरामा, वन्यजन्तु लोप हुने सम्भावना, जडीबुटी नरहने सम्भावना, अग्ला पहाड तथा हिमश्रृखलाहरुमा व्यापक रुपमा पहिरोले क्षति गरेको हुनेछ ।

स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी वस्ती		
जनसंख्या कम थियो । पातलो वस्ती थियो । सरकारी कार्यालयहरु टाढा थिए । सामान्य गोरेटो बाटोको व्यवस्था थियो । सामान्य माटोढुंगा र काठले बनेका घरहरु थिए, खानेपानी योजना तथा विद्ययालयहरु थिएन ।	पक्की घरहरु निर्माणका कामहरु बढिरहेको । सरकारी कार्यालय र गैससहरुको कार्यालय स्थापनाको क्रम बढ्दो रहेको, गाँउ तथा वस्ती स्तरसम्म मोटरबाटो विस्तारको कार्य भैरहेको । छरपस्ट रुपमा रहेका वस्तीहरुमा स्रोत साधनको कमीले गर्दा सडक यातायातको सुविधा पुऱ्याउन केहि कठिन भएको छ । कुन सडकलाई प्राथमिकता दिई पहिले निर्माण गर्ने भन्ने कुरा खासगरी नगरपालिका स्तरमा निश्चित नभएको कारणले गर्दा सीमितमा रहेको स्रोत साधनलाई हचुवाको भरमा अवैज्ञानिक ढंगले प्रयोग गर्ने र योजना सम्पन्न गर्ने गरेको पाईन्छ । घरको सङ्ख्यामा वृद्धि भएको छ । खानेपानी योजना सञ्चालनमा छन् । सामान्य मोटर बाटोको निर्माण भएको छ । विद्यालय भवनको निमार्ण भएको छ ।	बढदो शहरिकरणले खेतीयोग्य जग्गा कम हुदै जानेछ । समुदायको पायक पर्ने गरि सरकारी तथा गैसस हरु नजिक रहने र भौतिक संरचनामा व्यापकता रहने । गाउँ तथा समुदायमा पक्की बाटो हुने । प्रयाप्त यातायात सुविधा रहने छ । पक्की घर, पक्की बाटो, विद्यालयको पूर्वाधारमा वृद्धि, खानेपानी तथा सिँचाइको राम्रो व्यवस्था हुन सक्ने छ ।
उद्योग यातायात तथा भौतीक पूर्वाधार		
परम्परागत जिवन शैली थियो । कुनै पनी उद्योग स्थापना भएका थिएनन् । सडक तथा यातायातका साधनहरु नभएकाले हिडेँर नै आवतजावत गरिन्थ्यो ।	स्थानीय स्तरमा वडा तथा समुदायहरु सम्म कच्ची सडकहरुको ट्याक खोलिएको, सामान्य ससाना उद्योगहरु स्थापना हुन थालेका छन् ।	गाउँगाउँ तथा वस्ती स्तरसम्मका सबै बाटोहरुमा कालोपत्रे गरिएको हुनेछ । ठूलाठूला उद्योगहरु स्थापना भई रोजगार सृजना हुनेछन् ।
पर्यटन एवं प्राकृतिक एवं सास्कृतिक सम्पदा		
पर्यापर्यटनको पहिचान थिएन	पर्यापर्यटनका लागि ओझेलमा परेका सांस्कृतिक सम्पदाहरुको खोजी भैरहेको छ ।	नगरपालिका स्तरका प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण तथा संवर्धन हुँदा आन्तरिक र बाह्य पर्यटकहरुको गन्तव्य हुनेछ ।
लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशिकता, जिविकोपार्जन र शुसासन		
सरल जिवन शैली थियो । सामाजिक कार्यका अधिकतम जनश्रमदान गरिन्थ्यो । सर्वसम्मत र सामाजिक सम्मान तथा मर्यादाको विश्वास हुन्थ्यो ।	मानव अधिकारको प्रत्याभुतिका लागि आवाज उठिरहेका छन् । सामाजिक श्रमदानमा कमि हुँदै गएको छ । सामाजिक शुशासन हुने गरेको छ ।	लोकतान्त्रिक पद्दति र लोकतन्त्रको प्रत्याभुति हुनेछ । सामाजिक श्रमदान हुनेछैन् र सबै परनिर्भर हुनेछन् । भ्रष्टाचार र अनियमितता गर्ने गराउने दुवै पक्षलाई कारवाहीको कडा कानुनी राज्यको प्रत्याभुति हुनेछ ।

जनचेतना अभिवृद्दि तथा क्षमता विकास तथा अनुगमन		
सामाजिक सम्मान प्रदान गरिन्थ्यो । सामाजिक कार्यमा सर्वसम्मत निर्णय तथा सहमतिमा कार्य संचालन गर्ने गरिन्थ्यो ।	सामाजिक शुशासन हुने गरेको छ । सामाजिक कार्यमा केहि सचेत नागरिकहरुको चासो बढेको छ ।	शुशासन युक्त समाजको निर्माण हुनेछ ।

३.२.१२ पारिस्थितिकीय प्रणालीको संकटासन्नता चित्रण तथा विश्लेषण

यस नलगाड नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरु तथा संभावित जोखिम र तिनहरुले वन जङ्गल/जैविक विविधतामा, कृषि र जल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउनु यस विश्लेषणको उद्देश्य रहेको छ ।

३.२.१२.१ वन जङ्गल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

यस नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरु तथा संभावित जोखिमहरुले वनको अवस्थामा तथा जैविक विविधतामा के कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउन यस विधिको प्रयोग गरीएको थियो । समुहमा छलफल र अर्न्तक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरुलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी वन प्रजातीमा परिवर्तन, जीवजन्तुका प्रजातीमा परिवर्तन, वनको अवस्था, यसका संयोजन तथा पारिस्थितिकिय प्रणलीको सेवामा कस्तो परिवर्तन आएको छ भनी विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका २० : वन जङ्गल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क.सं.	जोखिमहरु	वन प्रजातीमा परिवर्तन	जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	वनको अवस्था/गुणस्तर	संयोजन	वनको पारिस्थितिकिय प्रणाली सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	बाढि	२	२	१	२	२	९
२	पहिरो	२	२	१	१	२	८
३	सुख्खा खडेरी	३	२	२	१	२	१०
४	आगलागि	३	३	३	२	३	१४
५	असिना	२	३	२	३	१	११
६	कृषिमा रोग	२	२	३	१	३	११
७	पशुरोग	१	२	१	१	१	६
८	चट्याङ्ग	१	१	१	१	१	५
९	वन्यजन्तु आतंक	१	१	१	१	१	५
१०	हिउ, तुषारो	१	१	१	१	१	५
११	हावाहुरी	१	१	१	१	१	५
	औसत	**१.७२७**	**१.९०९**	**१.५४५**	**१.३६३**	**१.६३६**	

यस नगरपालिकाको वन पारिस्थितिकीय प्रणालीको विश्लेषण गरी हेर्दा सबैभन्दा बढी असर आगलागि, कृषिमा रोग तथा असिनाले पारेको छ । आगलागि र असिनाले वनपैदावारको पुर्नउत्पादन हुन नदिने र रुखलाई सुकाउने भएकाले वन तथा जैविक विविधतामा ह्रास आएको साथै वनले ढाकेको क्षेत्रफल घट्ने र हैसियत बिग्रने गरेको छ ।

३.२.१२.२ कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनका प्रकोपहरुले कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा पारेको प्रभाव विश्लेषण गर्नलाई यो विधि प्रयोग गरिएको थियो । समुहमा छलफल र अर्न्तक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरुलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी प्रमुख बालीहरुलाई आधारमानि विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका २१ : कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क.सं.	जोखिमहरु	खेती प्रणालीमा परिवर्तन	कृषि भूमिमा बसोबास गर्ने जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	कृषिजन्य उत्पादन गुणस्तर	कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	बाढि	३	२	३	३	११
२	पहिरो	३	२	२	२	९
३	सुख्खा खडेरी	३	२	२	२	९
४	आगलागि	१	२	१	१	५
५	असिना	२	२	२	२	८
६	कृषिमा रोग	३	३	२	२	१०
७	पशुरोग	१	१	१	१	४
८	चट्याङ्ग	१	१	१	१	४
९	वन्यजन्तु आतंक	१	१	१	१	४
१०	हिउ, तुषारो	२	१	२	२	७
११	हावाहुरी	१	१	१	१	४
	औसत	**१.९०९**	**१.६३६**	**१.६३६**	**१.६३६**	

यस नगरपालिकाको कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीको विश्लेषण गरी हेर्दा सबैभन्दा बढी असर बाढि र कृषिमा रोगले पारेको छ । बाढिले उत्पादनशिल खेतियोग्य जमिन कटान गरेकोले उत्पादकत्वमा कमी आएको देखिन्छ । कृषि वाली तथा फलफूल र तरकारिका विभिन्न खालका रोगकिराले स्थानीय प्रजातिको लोप हुँदै गएको । आयातित वीउविजन बाट फाईदा लिन नसकेको देखिन्छ ।

३.२.१२.३ जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

यस नगरपालिकामा भएका खोलानाला, पानीका मुहानमा जलवायु परिवर्तनले पारेको असर विश्लेषण गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । एकातिर जोखिमहरु राखेर र अर्कोतिर पानीका स्रोतहरुमा रहेका वनस्पति र जीवजन्तुमा परिवर्तन, पानीको गुणस्तरमा परिवर्तन, पारिस्थितिकिय प्रणालीको संयोजन तथा तिनका सेवामा परिवर्तन राखी जोखिमको अवस्था विश्लेषण गरिएको थियो । समुहमा छलफल र अर्न्तक्रियाबाट जानकारी संकलन गरिएको थियो । पत्ता लगाईएका जोखिमहरुलाई उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका २२ः जल (खोला, ताल, नदी) पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको जोखिमहरुको विश्लेषण

क.सं.	जोखिमहरु	वनस्पती जल प्रजातीमा परिवर्तन	जिवजन्तु प्रजातीमा परिवर्तन	पानीको अवस्था गुणस्तर	संयोजन	जल पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
१	बाढि	२	२	२	१	२	९
२	पहिरो	३	२	२	२	२	११
३	सुख्खा खडेरी	२	२	२	१	२	९
४	आगलागि	१	१	१	२	१	६
५	असिना	१	१	१	२	१	६
६	कृषिमा रोग	२	२	२	२	२	१०
७	पशुरोग	२	२	२	२	२	१०
८	चट्याङ्ग	१	१	१	१	१	५
९	वन्यजन्तु आतंक	१	१	१	१	१	५
१०	हिउ, तुषारो	१	१	१	१	१	५
११	हावाहुरी	१	१	१	१	१	५
	औसत	**१.५४५**	**१.४५४**	**१.४५४**	**१.४५४**	**१.४५४**	

यस नगरपालिकाको जल पारिस्थितिकीय प्रणालीको विश्लेषण गरी हेर्दा सबैभन्दा बढी असर पहिरो र कृषिमा रोग, पशु रोगले पारेको छ । पहिरोले पानीका मुहानहरु परिवर्तन हुने, पानी प्रदुषित हुने र कृषि तथा पशु रोगले वातावरण प्रदुषित हुने भएकोले मानवीय स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष असर पारेको देखिन्छ ।

३.२.१२.४ पारिस्थितिकय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक रुपमा जोखिम विश्लेषण

विभिन्न पारिस्थितिकिय प्रणालीहरुको विश्लेषण गरे पश्चात निम्न बमोजिमको तालिकामा राखी तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालीका २३ः पारिस्थितिकिय प्रणालीहरुको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण

क्र. सं	पारिस्थितिकिय प्रणाली	विविधता	अवस्था/ गुणस्तर	संयोजन	पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परिवर्तन	जम्मा	औसत
१	वन पारिस्थातिकिय प्रणाली	१.८१८	१.५४५	१.३६३	१.६३६	६.३६२	१.५९०
२	कृषि पारिस्थातिकिय प्रणाली	१.७७२	१.६३६	०.००	१.६३६	५.०४४	१.६८१
३	जल पारिस्थातिकिय प्रणाली	१.४९९	१.४५४	१.४५४	१.४५४	५.८६१	१.४६५

माथि उल्लेखित प्रमुख ३ वटा पारिस्थितिकीय प्रणालीहरु वन, कृषि तथा जल क्षेत्रहरुलाई उपरोक्त विश्लेषणबाट जलवायु परिवर्तनका जोखिमहरु कृषि पारिस्थितिकीय प्रणलीमा नै तुलनात्मक रुपमा बढी भएको देखिन्छ । कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालिमा सुख्खा खडेरी, मिचाहा प्रजाति, नदि तथा खोलाले खेतीयोग्य जग्गा कटान, खहरेखोलाले ढुंगा, बालुवा र माटो थुपार्ने गरेकोले कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालिमा असर देखिएको हो । यसको साथै वन र जल क्षेत्रमा पनि प्रभाव पारेको देखिन्छ ।

परिच्छेद ४ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिहरुको पहिचान

४.१ जलवायु परिवर्तन अनूकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तनका असरहरूको सामना गरी परिवर्तित सहज जीवनयापन गर्न सक्ने अवस्थाको सृजना गर्ने प्रक्रिया, स्थानीय परिस्थिति अनुसार अल्पकालीन र दीर्घकालीन अनुकूलनका रणनीतिहरूको अवलम्बन गर्न सकिन्छ । यस रणनीति तथा उपायहरु अवलम्बन गरी नगरपालिकाले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन योजना कार्यान्वयनमा सवै सरोकारवालाहरुको सहयोगमा सम्पन्न गरिने छ ।

तालीका २४ : अनुकूलन तथा विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना

जलवायु उत्पन्न प्रकोपहरू	प्रकोपले पारेका असरहरू	समुदायले अपनाएका जुध्ने उपायहरू	के ती उपायहरूले काम गरेको छन् ?	के ती उपायहरू दिगो छन् ?	वैकल्पिक अनुकूलनका उपायहरू तथा विपद जोखिम न्यूनिकरण
बाढि, पहिरो	खेतीयोग्य जमिन साघुँरिदै, उत्पादकत्वमा कमी, खानेपानी र सिंचाई कुलो क्षति, पशुपंछि मर्ने, आवतजावतमा अवरुद्द	स्थानीय जग्गाधनीको प्रयासमा ढुंगाले छेकवार गरेको	छैन्	छैन्	तारजालि तटबन्ध, वृक्षारोपण, डालेघाँस रोपन, सिँचाई कुलो मर्मत, खानेपानी मर्मत
सुख्खा खडेरी	उत्पादनमा कमी हुनु, भोकमरी हुनु, पानीका मुहान सुक्नु, जग्गाको बाझोपना बढ्नु, मानवीय स्वास्थ्यमा असर, कुपोषण बढ्नु, जैविक विविधतामा असर	आकाशे पानीको पर्खाईमा रहेको, खाद्यान्न खरिद गर्नुपर्ने, खोरिया फडानी बढ्नु	छैन्	छैन्	बेमौसमी तरकारी खेती, सुख्खा सहने बाली, आधुनिक खेती प्रणालीको विकास, टनेल खेती, आधुनिक खेती प्रणाली
आगलागि	जडिबुटि पाउन छोड्नु, धनजनको क्षति, पशुपंछिको वासस्थान नाश, वन्यजन्तु लोप हुनु	घर वरिपरि सरसफाई	छैन्	छैन्	अग्नी नियन्त्रण तालिम र प्रविधि सहयोग, होडिङ्ग वोर्ड स्थापना, जैविक विविधता तालिम, जनचेतनामूलक तालिम, गोष्ठि
असिना	लोपोन्मुख वन्यजन्तुको लोप हुनु, वन्यजन्तुको वासस्थान नाश, खाद्यान्न वाली नष्ट, नगदेवाली नष्ट, चौपाय मर्नु	-	छैन्	छैन्	टनेल खेती, समयानुकूल खेतीपाति
कृषिमा रोग	स्थानीय वीउविजन पाउन छोडनु, नयाँनयाँ रोगकिरा देखापरेको, खाद्यान्न वालीको मुल्य बृद्धि, वीउमा रोगकिरा, रासायनिक मल को प्रयोग	परम्परागत चालचलनमा सिमित	छैन्	छैन्	अग्रेनिक विषाधि सम्बन्धि तालिम र सहयोग, कृषि प्राविधिक तालिम, वाली बिमा

पशुमा रोग	स्थानीय नश्लहरु समाप्त हुनु, रोगको् संक्रमण बढनु, उत्पानमा कमी	स्थानीय जडिवुटि को प्रयोग	छैन्	छैन्	पशु प्राविधिक तालिम, पशु बिमा
चट्याङ	पशु चौपाय क्षति, मानविय क्षति विद्युतीय उपकरणहरुमा क्षति, बालबालिकालाई मनोवैज्ञानिक असर	स्थानीय जडिबुटिको प्रयोग,	छैन्	छैन्	अर्थिङ्ग गर्ने, चट्याङ्ग सम्बन्धी जनचेतनामुलक काम गर्ने, होर्डिङ्ग बोर्ड, पोस्टर टाँस्ने
वन्यजन्तु आतंक	मानविय क्षति, मनोवैज्ञानीक असर, त्रसित हुनु, जिविकोपार्जनमा असर	डम्फु, ढोल र जस्तापाता बजाउनु, मानिस कराउनु	छैन्	छैन्	होर्डिङ्ग बोर्ड, पोस्टर टास्ने, जनचेतनामूलक तालिम, जैविक विविधता तालिम, खेतपातीमा परिवर्तन
हावाहुरी	अन्नवाली, तरकारीखेती, फलफूल खेती नोक्सान पुर्‍याउने र उत्पादनमा कमी हुने, घर गोठ, विद्यालयहरुका छानाको उडाएको, मनोवैज्ञानिक असर पर्नु, जिविकोपार्जनमा असर, आवतजावतमा असर	स्वयम्ले आआफनो घरगोठ मर्मत गरेको । विद्यालयहरुलाई स्थानीयको श्रमदानबाट पुननिर्माण गर्ने गरेको ।	छैन्	छैन्	वाली बिमा, प्राविधिकको डिजाईन तथा नक्सानुसार बलियो संरचना निर्माण गर्ने ।
हिँउ, तुषारो	अन्नवाली र तरकारी वाली नोक्सान, उत्पादनमा कमी, आवतजावत मा असर,	केहि समय अगाडि वा पछाडी अन्नवाली लगाउने	छैन्	छैन्	खेतीपातीमा परिवर्तन, फलफूलखेती, स्याउखेती
मानव रोग	आउँ पखाला, ज्वरो, आँखा पाक्ने रोग, टाईफाईड आदीको संक्रमणमा वृद्धि, कृषक, जडीबुटी संकलक, मजदुर, पशुपालक, जागिरेले क्षमता अनुसारको कार्यसम्पादन गर्न नसक्नु, मानसिक बिचलन पैदा हुनु, औषधीको खरिदमा रकम बाहिरिनु	झारफुक गर्ने, स्थानिय जडिबुटीको प्रयोग गर्ने	छैन्	छैन्	आयुर्वेदिक औषधिको पहिचान र प्रयोग, जनचेतनामुलक कार्यक्रम, प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार सामग्री वितरण, स्वास्थ्य ईकाईको सवलिकरण, पानीको शुद्धिकरण गरी प्रयोग, पोषण सम्वन्धि तालिम, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, कोभिड- १९, कोरोनाजस्ता महामारीका लागि क्वारिनटिन तथा होल्डीङ्ग सेन्टर सहित अत्यावश्यक उपचारको व्यवस्था गर्ने

४.२ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरणका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

पहिचान भएका जोखिम तथा प्रकोपहरूको प्रभावहरू तथा त्यसको लाभ लागत अनुपात लाभान्वित वर्ग आदिलाई मध्यनजर गरी अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण तय गरिएको छ । प्राथमिकीकरण गर्ने क्रममा प्रभावकारिता, खर्चको मितव्ययीता, सम्भावना, महिलाप्रति संवेदनशिलता जस्ता उल्लेखित विषय वस्तुहरूलाई अङ्क १ देखि ३ निर्धारण गरिएको थियो जसमा अङ्क १ ले आधार राम्ररी पुरा गर्न नसक्ने तथा अङ्क ३ ले राम्ररी पुऱ्याउन सक्ने जनाउँछ । यस विधिमा खर्चको मितव्ययिता भने कम खर्चिलोलाई अङ्क ३ र धेरै खर्चिलोलाई अङ्क १ मानिएको छ । सबै विश्लेषणको नतिजालाई जोडेर आएको कुल अङ्कहरूलाई ३ भागमा विभाजन गरिएको थियो जसमध्ये १४-१५ अङ्क आएका उपायहरूलाई तत्काल र अत्यावश्यक अवलम्बन गर्नुपर्ने १२-१३ अङ्कलाई उच्च आवश्यक र ११ भन्दा कमका अङ्क आएकाहरूलाई आवश्यक भनी वर्गीकरण गरिएको थियो । सोअनुसार प्राथमिकीकरण क्रमशः प्रथम, द्धितिय र तृतिय गरी श्रेणीबद्ध गरिएको छ ।

तालीका २५ : अनुकूलन तथा विपद जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरुको प्राथमिकिकरण

प्रकोप	अनुकूलनका उपायहरु	उपयोगिता, दिगोपन तथा सान्दर्भिकता (१-३) (क)	प्रभावकारिता (१-३) (ख)	लक्षितवर्गको प्रभावकारिता (१-३) (ग)	सम्भाव्यता (१-३)(घ)	लैङ्गिक संवेदनशीलता (ङ)	कुल (क+ख+ग+घ+ङ)	कैफियत प्राथमिकिकरण)
बाढि	खानेपानी मुहान संरक्षण	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	सूचना प्रणलीको स्थापना	३	३	१	२	२	११	तृतिय
	तटवन्ध, तथा नाली मर्मत तथा निर्माण, गोरेटो बाटो सुधार	३	३	१	१	३	११	तृतिय
	वायो ईन्जिनियरिंग (जैविक वाध र पर्खाल)	२	३	३	२	३	१४	प्रथम
पहिरो	पहिरो पूर्व सूचना प्रणलीको स्थापना	३	३	१	१	२	१०	तृतिय
	तटवन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
	वायोइन्जीनियरिङ , बृक्षारोपण	३	३	२	३	३	१४	प्रथम
	सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	२	१	३	३	१२	द्बितिय
	नदि किनारमा वृक्षारोपण	३	३	३	२	३	१४	प्रथम
	खेतीयोग्य जग्गाको गह्रा सुधार	३	३	३	२	२	१३	द्बितिय
	कृषि वन प्रणाली प्रर्वद्धन	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
खडेरी	खानेपानी मुहान संरक्षण, खानेपानी योजना निर्माण तथा मर्मत	३	३	२	३	३	१४	प्रथम
	सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	२	३	३	१४	प्रथम
	थोपा सिंचाई	३	२	२	२	३	१२	द्बितिय
	टनेल तथा वेमौसमी तरकारी खेती	३	३	२	३	३	१४	प्रथम
	परम्परागत सुख्खा पोखरी संरक्षण	२	३	३	३	२	१३	द्बितिय
	प्लास्टिक पोखरी	२	२	१	२	२	९	तृतिय
	पक्की सिंचाई पोखरी	३	३	१	१	१	९	तृतिय
	कम पानी आवश्यक पर्ने नगदे बाली जस्तै अदुवा खेती, तरुल, पिडालु, भुँई स्याउ कृषि सम्बन्धि तालिम	३	३	२	२	३	१३	द्बितिय
आगलागि	अग्नी नियन्त्रण सम्वन्धि तालिम तथा सामाग्रि वितरण	३	२	२	२	२	११	तृतिय
	सावउस मा अग्नी रेखा निर्माण	३	३	२	२	२	१२	द्बितिय
	डढेलो नियण्त्रण सामाग्री वितरण तथा जनशक्ती उत्पादन	३	२	२	१	२	१०	तृतिय
	डढेलो नियण्त्रणको सुचनासहितको होडिंग वोर्ड स्थापना	३	२	३	३	३	१४	प्रथम
असिना	असिनापानी प्रतिरोधी जाली वितरण	३	२	१	२	३	११	तृतिय
	टनेल खेती	३	२	२	३	३	१३	द्बितिय
कृषिमा रोग	कम्पोस्ट मल तयारी तालिम	३	३	३	२	२	१३	द्बितिय
	सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरुको प्रवर्द्धन	३	३	२	२	२	१२	द्बितिय
	प्रांगारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	३	३	३	२	२	१३	द्बितिय
	बाली विमा वारे जनचेतना	३	२	२	२	२	११	तृतिय
	बाली विमा	२	२	१	२	२	९	तृतिय
	माटो परिक्षण शिविर	३	३	१	२	३	१२	द्बितिय
	वीउ भण्डारणको स्थापना	३	३	२	३	३	१४	प्रथम

प्रकोप	अनुकूलनका उपायहरु	उपयोगिता, दिगोपन तथा सान्दर्भिकता (१-३) (क)	प्रभावकारीता (१-३) (ख)	खर्चको प्रभावकारीता (१-३) (ग)	सम्भाव्यता (१-३)(घ)	लैङ्गिक सवेदनशीलता (ङ)	कूल (क+ख+ग+घ+ङ)	कैफियत प्राथमिकिकरण)
	मौसमी तथा बेमौसमी खाद्य र कृषि उपज संकलन गोदाम स्थापना	३	३	२	३	३	१४	प्रथम
	उन्नत जातका वीउ वितरण	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	पशु नश्ल सुधार कार्यक्रम र उन्नतजातको बाखा, बोका वितरण	३	२	१	३	३	१२	द्धितिय
	उन्नत जात तथा पोषिलो घाँस वितरण तथा रोपण	३	२	१	२	३	११	तृतिय
	दुग्धजन्य पदार्थका व्यवस्थापनका चिस्यान केन्द्र तथा लागि डेरीको स्थापना	३	२	१	२	३	११	तृतिय
	कृषि औजारहरुको मिनी टिलर, थ्रयेसर, मकै छोडाउने हाते मेसिन, दाँते, मेसिन लगायतका मेसिन खरिद तथा वितरण	३	२	१	२	२	१०	तृतिय
	फलफुल विरुवा वितरण (ओखर, टिम्बुर, केरा, निबुवा आप, अनार, सुन्तला, कागती)	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	फलफुल खेती, व्यवसायिक कुखुरा, बाखापालन र अगुवा कृषक तालिम, माहुरीपालन तालिम	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	माहुरीको घार वितरण	३	२	१	३	३	१२	द्धितिय
	माटोको उपचार	३	३	१	२	३	१२	द्धितिय
	जैविक मल र विषाधि तयारी तालिम	३	३	२	२	२	१२	द्धितिय
पशुमा रोग	पशुपालन सम्बन्धि तालिम	३	३	२	२	३	१३	द्धितिय
	पशु शिविर तथा औषधि वितरण/पशु खोप कार्यक्रम	३	३	१	२	३	१२	द्धितिय
	भकारो सुधार	३	३	२	२	२	१२	द्धितिय
	बाखाको खोर सुधार	३	२	२	२	२	११	तृतिय
	नश्ल सुधारका लागि बोका खरिद	३	२	१	२	२	१०	तृतिय
	नश्ल सुधारका लागि कृतिम गर्भाधान (गाई र भैसी)	३	२	१	१	२	९	तृतिय
	पशु बिमा बारे जनचेतना	२	२	१	२	२	९	तृतिय
	पशु बिमा	२	२	१	२	२	९	तृतिय
	उच्च लेकका गोठ सुधार कार्यक्रम	२	२	१	१	१	७	तृतिय
	भेटनरी तालीम तथा पशु प्राबिधिक तालिम	३	२	१	१	१	८	तृतिय
चट्याङ्ग	अर्थिङ्ग स्थापना	३	३	२	२	३	१३	द्धितिय
	जनचेतना मूलक तालिम, गोष्ठि	३	३	१	२	३	१२	द्धितिय
वन्यजन्तु आतंक	सचेतनामूलक कार्यक्रम	३	३	२	२	३	१३	द्धितिय
	होडिङ्गवोर्ड स्थापना	३	३	१	२	३	१२	द्धितिय
हावाहुरी	विद्यालय छाना सुधार कार्यकम	३	३	२	२	३	१३	द्धितिय
मानव रोग	जनचेतनामुलक कार्यक्रम	३	३	२	२	३	१३	द्धितिय
	स्टेचर वितरण	३	३	३	२	३	१३	द्धितिय
	प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा सामग्री खरिद	३	३	३	२	३	१३	द्धितिय
	स्वास्थ्य ईकाई चेप्टेको मर्मत	३	३	१	२	२	११	तृतिय

प्रकोप	अनुकूलनका उपायहरु	उपयोगिता, दिगोपन तथा सान्दर्भिकता (१-३) (क)	प्रभावकारीता (१-३) (ख)	खर्चको प्रभावकारिता (१-३) (ग)	सम्भाव्यता (१-३)(घ)	लैङ्गिक संवेदनशीलता (ङ)	कूल (क+ख+ग+घ+ङ)	कैफियत प्राथमिकिकरण)
	र्वथिङ सेन्टर रापट	३	३	१	२	३	१२	द्धितिय
	पानीको शुद्धिकरण	३	३	३	३	३	१५	प्रथम
	स्वास्थ्य शिविर, आँखा शिविर, सम्पुर्ण रोग परिक्षण शिविर	३	३	२	२	३	१३	द्धितिय
	खाद्य तथा पोषण व्यवहार परिवर्तन तालिम	३	२	२	२	३	१२	द्धितिय
	सुधारीएको चुलो प्रयोगका फाइदावारे चेतनामुलक कार्यक्रम	३	२	२	२	३	१२	द्धितिय
	सुधारीएको चुलो निर्माण तालिम	३	२	२	२	३	१२	द्धितिय
	सरसफाई सम्बन्धि सडक नाटक	३	२	२	२	३	१२	द्धितिय
हिउ, तुषारो	स्याउ खेती	३	२	२	२	३	१२	द्धितिय

४.३ अनुकूलन कार्ययोजनाको निर्माण

अघिल्ला खण्डहरुमा भएका प्राथमिकता अनुसार सहभागितामूलक खुल्ला छलफलको आधारमा र हालसम्म भएको प्रगति तथा बाँकी क्रियाकलापहरु समेतलाई ध्यानमा राखी निम्नानुसार योजना (२०८१/०८२ देखि २०८६/०८७ सम्म) जलवायू परिवर्तन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना, नलगाड तयार गरिएको छ। यस योजनामा बजेट अनुमान गर्दा सहभागितामूलक छलफलबाट स्थानीय अनुभव तथा वर्तमान दर रेटका आधारमा गरिएको छ।

तालीका २६ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
१. कृषि तथा खाद्य सूरक्षा																	
१	माटो परिक्षण	स्थान	२६	१००	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	१०००	सबै वडा	न.पा.
२	वाली विमा	घ.धु	५००	कृषकहरुको माग बमोजिम नगरपालिकाको पहलमा वीमा कम्पनीको नियमानुसार कार्यान्वयन गर्ने गराउने												कृषकहरु	न.पा.
३	पशु विमा	घ.धु	५००	कृषकहरुको माग बमोजिम नगरपालिकाको पहलमा वीमा कम्पनीको नियमानुसार कार्यान्वयन गर्ने गराउने												कृषकहरु	न.पा.
४	थोपा सिँचाई	घ.धु	२६०	५०	४०	२०००	६०	३०००	६०	३०००	६०	३०००	४०	२०००	१३०००	कृषक समुह	न.पा.
५	कृषि सिंचाई योजना वडा २	किमि	२	२०००	२	२०००									२०००	आब्राखोला मुहान-रिजा, डाँस्वारा	वडा, नपा, संघसंस्था
६	तरकारी खेती /टनेल खेती सहयोग	पटक	५	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	वडा नं.९, तात्रगाड का १० घरधुरी	वडा, नपा, संघसंस्था
७	तरकारी खेती /टनेल खेती सहयोग, वडा नं.१०	जना	५	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१०००	रग्दा, रावतगाउँ १० घरधुरी	वडा, न.पा.

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	दर/हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
८	अन्नवाली तथा तरकारी वीउ भण्डारण स्थापना	वटा	२	१०००	२				२	२०००					२०००	वडा ७ दल्ली र वडा १२ तल्लुवगर	वडा, नपा, संघसंस्था
९	एक वडा एक कृषि प्राविधिक तालिम	पटक	१३	वडा तथा नगरपालिकाको समन्वयमा प्राविधिक तालिम केन्द्रको नियामानुसार कार्यान्वयन गर्ने गराउने												अति विपन्न महिला	नपा, संघसंस्था
१०	एक वडा एक पशु प्राविधिक तालिम	पटक	१३	वडा तथा नगरपालिकाको समन्वयमा प्राविधिक तालिम केन्द्रको नियामानुसार कार्यान्वयन गर्ने गराउने												अति विपन्न महिला	वडा, न.पा.
११	लिफ्ट सिचाई योजना, वडा नं.१३	मि	३००	५००			३००	५००							५००	भेरीनदि देखि नेप्टिपूजा गाउँ	वडा, नपा, संघसंस्था
१२	कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापना	वटा	१	२०००							१	२०००			२०००	वडा नं.७, दल्ली	वडा, नपा, संघसंस्था
१३	लिफ्ट सिंचाई योजना, वडा नं.७	मि	३००	५००			३००	५००							५००	भेरीनदि देखि दल्ली गाउ	वडा, नपा, संघसंस्था
१४	पशु नश्ल सुधार कार्यक्रम तथा उन्नत जातको बाखा, बोका वितरण	पटक	२	७००			१	३५०	१	३५०					७००	सबै वडाहरुका विपन्न वर्गका घरधुरीहरु	वडा, नपा, संघसंस्थाहरु
१५	सिँचाई तथा कृषि आयोजना, वडा १२	किमि	३	२५००			३	२५००							२५००	अराखोला, आब्राघाट	नपा, संघसंस्था
१६	कृषि तथा पशु सहकारी संस्था स्थापना	वटा	१३													प्रत्येक वडामा	

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत			
१७	फलफूल संकलन तथा चिस्यान केन्द्र स्थापना	वटा	६													वडा नं १३, १२, १०, ९, ८, ३	
१८	पशु शिविर तथा औषधी वितरण	पटक	१०	२००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२०००		
१९	तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	वटा	२६	५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	६	३००	५	२५०	१३००	प्रत्येक वडामा २ वटा	
२०	कृषि औजार मिनी टिलर, थ्रयेसर, मकै छोडाउने हाते मेसिन, दाँते मेसिन वितरण	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने															
	जम्मा					५२५०		८१००		६६००		६३००		३२५०	२९५००		
२. वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण																	
१	वृक्षारोपण	हेक्टर	३	५०			३	१५०							१५०	कालीमाटी, गेरेती, रानीखेत, खरा विखे बगर, महामारी, भुटा, वडा नं.४, बाउसेखोला	वडा, नपा, संघसंस्था, डिभिजन वन कार्यालय

क्र. स.	कियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा			
२	मुहान संरक्षण	रोपनी	५	१००	५	५००									५००	वडा नं. ६, तुषारेखोला मुहान	वडा, नपा, संघसंस्था
३	चिउरीको नर्सरी निर्माण	स्थान	१३	५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	४	२०००			६५००	वडा नं.१ देखि १३ सम्म	वडा, न.पा.
४	सुन्तला, कागति, वेर्ना वितरण	घरधुर	१०००	२			१०००	२०००							२०००		न.पा., संघसंस्था
५	टिमुर वेर्ना वितरण	घरधुर	१०००	२					१०००	२०००					२०००		न.पा.
६	दाते ओखर वेर्ना वितरण	घरधुर	१०००	२	१०००	२०००									२०००		वडा, न.पा.,
७	स्याउ वेर्ना वितरण	घरधुर	१०००	२			१०००	२०००							२०००		वडा, न.पा.
८	डालेघाँस तथा विरुवा रोपन	हेक्टर	५	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१५०	वडा ४, बास्ठाना, भैरीभिर	सरकारी तथा गैसस,
९	डालेघाँस रोपन, वडा ८	हेक्टर	२५	३००			२५	७५००							७५००	गारकमद तुलधाराको पाखा र वडा वास्कोट वस्ती	वडा, नपा, संघसंस्था हरु
१०	डालेघाँसको नर्सरी निर्माण	स्थान	१३	५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	४	२०००			६५००	वडा १ – १३	नपा, संघसंस्था
११	अग्नी नियन्त्रण सामाग्री सहयोग	सावउस	२२	१००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५०००	२	२००	२२००	२२ सावउस	

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
१२	हाब्रे संरक्षण गुरु योजना तयारी तथा कार्यन्वयन	योजना	१	२०००	१	२०००									२०००	वडा नं. ९, १०, ११	
१३	हाब्रे संरक्षण सम्बन्धी जनचेतना तथा अभीमुखीकरण	स्थान	११	५०	५	२५०	६	३००							५५०	वडा ९ दर्के धारा, चुलेनी, वडा १० कोकुकुरगौडा, रातामाटा, धजाहाल्ने, गुमथले, गाई धुवा, लहरे र वडा ११ चुलेनी, भैंसी खारा, भदाले	
१४	खर्क व्यवस्थापन																
१५	मानव वन्यजन्तु द्वन्द सम्बन्धी जनचेतना तथा अभीमुखिकरण	पटक	१३	२५	४	१००	४	१००	५	१२५					३२५		
१६	वन, जैविक विविधता तथा जलाधारमा आधारित पर्यापर्यटनको प्रवर्धन गर्ने	स्थान	६	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा १ दरबारे गुफा, रब्सा गुफा, नौखुली, वडा २ धाम, फुक्ने	

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत			
																गुफा, वडा ३ द्वारे लेख	
१७	जैविक विविधता संरक्षण तथा डढेलो नियण्त्रणको सुचना सहितको होडिंग वोर्ड स्थापना	बोर्ड	२०	१०	२०	२००									२००	मुख्य स्थान	
		जम्मा				८५८०		१५५८०		५६५५		४५३०		२३०	३४५७५		
३. जलश्रोत तथा उर्जा																	
१	लिफ्ट सिंचाई, वडा	किमि	३	लस १०००			३	१०००							१०००	वैरीताल – बाग्लेसल्ली	वडा, नपा, संघसंस्था
२	सिँचाई कुलो मर्मत, वडा ३	किमि	५	५००			५	२५००							२५००	नहकुली मुहान–नमुना वस्ती	सरकारी तथा गैसस
३	खानेपानी मुहान संरक्षण, वडा ४	वटा	१	लस ५००					१	५००					५००	ढारापाखा मुहान	सरकारी तथा गैसस
४	सिंचाई कुलो निर्माण, वडा ४, ५	किमि	४	१०००					४	४०००					४०००	भेडिखोर – सिम खेत, रानी खेत	वडा, नपा, संघसंस्था
५	वारी वगर सिंचाई कुलो निर्माण	किमि	१	२५००	१	२५००									२५००	वडा नं.५ वगरखेत	सरकारी तथा गैसस

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
६	सिर्के सिंचाई कुलो निर्माण	किमि	२	३०००	२	३०००									३०००	वडा नं.५ सिर्के	सरकारी, गैसस
७	खारा सिचाई कुलो निर्माण	किमि	०.५	५००	०.५	५००									५००	वडा नं.५ खाराखेत	सरकारी, गैसस
८	सिँचाई कुलो निर्माण, वडा ६	किमि	३	१०००	३	३०००									३०००	गराग्लीखोला – गराग्लीखेत,	वडा, नपा
९	सिँचाई कुलो मर्मत, वडा ६	किमि	१	५००	१	५००									५००	छरिखोला – ओरख्याल जिउला	वडा, नपा, संघसंस्था
१०	सिँचाई कुलो मर्मत, वडा ६	किमि	३	५००					३	१५००					१५००	ठुलाखोला – सिस्नेरी	वडा, नपा,
११	लिफ्ट सिँचाई, वडा ८	किमि	०.५	५००			०.५	५००							५००	भेरी नदि – मन्मै, बगारा	नपा, संघ संस्था
१२	लिफ्ट सिँचाइ, वडा ८	किमि	०.३	५००	०.३	५००									५००	भेरी नदि – साम्ने खेत	वडा, नपा
१३	सिँचाई कुलो निर्माण, वडा ८	किमि	६	५००			६	३०००							३०००	काफलदारा – दोकुनेनेटा	वडा, नपा
१४	सिँचाई कुलो निर्माण, वडा ८	किमि	३	५००			३	१५००							१५००	भलाखोला – पाखेत, डावापाखा	वडा, नपा, संघसंस्था
१५	सिँचाई कुलो निर्माण, वडा ८	किमि	१.५	१०००	१.५										०	ठुलाखोला – जिकुवा	वडा, नपा
१६	सिँचाई कुलो निर्माण, वडा ८	मि	१०००					१०००	१५००						१०००	वडाखोला – टाकुरी, कायाखेत	वडा, नपा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
१७	पाईप सिँचाई कुलो निर्माण, वडा ८	मि	३०००	३०००							३०००	३०००			३०००	ठूलाखोला – कोल चिउरा गमराग, नौलाथान	वडा, नपा, संघसंस्था
१८	तात्रगाड सिँचाई कुलो निर्माण	किमि	२	५००	२	१००									१००	तात्रगाड – लामातरा, वडा ९	वडा, नपा
१९	मैनखोला सिँचाई कुलो मर्मत	मि	३००	५००					३	१५००					१५००	वडा ९, मैनखोला – तात्रगाड	वडा, नपा
२०	लिफ्ट सिँचाई कुलो निर्माण	किमि	२	५००			२	१०००							१०००	वडा १० छरिखोला – रावत गाउँ	वडा, नपा
२१	भेरिखोला सिँचाई कूलो निर्माण	किमि	२	५००			२	१०००							१०००	वडा ११, भेरिखोला – तल्लु गाउँ	वडा, नपा
२२	मारेओढार सिँचाई कूलो मर्मत	किमि	२	५००			२	१०००							१०००	वडा ११, मारेओढार – बालुवा	वडा, नपा
२३	दाराखोला लिफ्ट सिँचाई कूलो निर्माण, वडा ११	किमि	०.५	५००			०.५	५००							५००	दाराखोला – दारारिम्जा गाउँ	वडा, नपा
२४	लघु जलविधुत आयोजना निर्माण	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा ११, चेतगाउँ	वडा, नपा
२५	लघु जलविधुत आयोजना निर्माण	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा ११, गराग्लीखोला	वडा, नपा

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
२६	सिँचाई कूलो निर्माण, वडा १२	किमि	१	१०००					१	१०००					१०००	अराखोला, आब्राघाट	वडा, नपा
२७	सिँचाई कूलो निर्माण, वडा १२	किमि	१	१०००	१	१०००			०						१०००	आब्राखोला – रिजा, डाँस्वारा	वडा, नपा
२८	सिँचाई कूलो निर्माण	किमि	२	१०००					२	२०००					२०००	वडा १२, टिमुरेखोला – दान्छिना	वडा, नपा
२९	सिँचाई कूलो निर्माण, वडा १३	किमि	१.८०	५००			१.८०	१०००							१०००	चौडाओढार – दह	वडा, नपा
३०	दारिमपाटा सिंचाई आयोजना	मि	३००										३५०	२५०	२५०	वडा ९	वडा, नपा
३१	नहकुली सिंचाई आयोजना	योजना	१								१	३००			३००	वडा ३	वडा, नपा
३२	बाघमारेल.ज.वि. पक्की कुला	मि	२२५						२२५	१५००					१५००	वडा ४	वडा, नपा
३३	झुमरा खोला ल.ज.वि.सिंचाई	योजना	१										१	१५००	१५००	वडा ५, रानीखेत	वडा, नपा
३४	झुमरा खोला ल.ज.वि. पक्की कुलो मर्मत	वटा	१										१	१५००	१५००	वडा २	वडा, नपा
३५	लघु जलविद्युत आयोजना निर्माण	वटा	१	वडा तथा नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा १३, शाई कुमारी खोला	वडा, नपा
	जम्मा					११९००		१४०००		१२०००		३३००		३२५०	४३६५०		

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
४. स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई																	
१	जुरेली खा.पा निर्माण	किमि	१०	३००	१०	३०००									३०० ०	वडा १, जुरेली	वडा, नपा
२	खा.पा. योजना निर्माण, वडा ३	किमि	६	२००					६	१२० ०					१२० ०	ढिमेको मुहान – किटेनी	वडा, नपा
३	फुलवारीडाडा मुहानको खानेपानी निर्माण, वडा ६	किमि	१०	५००			१०	५०० ०							१०० ००	मुल्यानथला, भारगाउ, नेटिलेक, पोरसल्ली	वडा, नपा
४	कयाल्द खोला खानेपानी निर्माण, वडा ६	कि. मि.	३	५००	३	१५० ०								१५० ०	३०० ०	खोराल, चौरगाउ, गर्छिना, सेरा (१५० घरधुरी)	वडा, नपा, संघसंस्था
५	खानेपानी निर्माण, वडा ८	किमि	२	५००	२	१० ००								१०० ०	२०० ०	डुडाउने खोला – मंसीरि गाउँ	वडा, नपा, संघसंस्था
६	गाउँघर क्लिनिक भवन व्यवस्थापन	वटा	१	१०० ०									१	१०० ०	१०० ०	वडा नं. ६, गर्छिना	वडा, नपा
७	प्रशोधित लिफ्ट खानेपानी, वडा ८	किमि	०.६	१०० ०			०.६	६००							६००	भेरी नदि – काया खेत गाउँ	वडा, नपा
८	खानेपानी निर्माण, वडा ८	किमि	२	५००			२	१०० ०							१०० ०	नाङला खोला मुहान – चौरिलागाउ	वडा, नपा, संघसंस्था हरु

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
																, धासैना, काभ्रा, तासे	
९	खानेपानी निर्माण, वडा ८	किमि	३	५००	३	१५००									१५००	खर्खेखोली मुहान – राङरी, पाखेत, डावपाखा	वडा, नपा, संघसंस्था
१०	खानेपानी निर्माण, वडा ८	किमि	५	५००							५	२५००			२५००	माझमुल –तल्लो गाउँ, माथिल्लो स्वाँरा, कुरिन्चे	वडा, नपा, संघसंस्था हरु
११	खानेपानी निर्माण, वडा ८	किमि	४	५००					४	२०००					२०००	मुलाखोला –माझ गाउँ	वडा, नपा
१२	आँखा शिविर	पटक	१०	नगरपालिका को समन्वयमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने												दल्ली	वडा, नपा
१३	नाक, कान, घाँटिको स्वास्थ्य शिविर	पटक	१०	वडा तथा नगरपालिका को समन्वयमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा नं. ७, दल्ली	वडा, नपा
१४	दाँत परिक्षण शिविर	पटक	१०	वडा तथा नगरपालिका को समन्वयमा												वडा ७, दल्ली	वडा, नपा
१५	स्त्रीरोग परिक्षण शिविर	पटक	१०	वडा तथा नगरपालिका को समन्वयमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा नं. ७, दल्ली	वडा, नपा
१६	सम्पुर्ण रोग परिक्षण शिविर	पटक	१०	वडा तथा नगरपालिका को समन्वयमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा नं. ७, दल्ली	वडा, नपा
१७	रोली खानेपानी योजना निर्माण	किमि	३	५००			३	१५००							१५००	वडा १० हुर्का मुहान –रोली	वडा, नपा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
१८	कोटिसल्ला खानेपानी मर्मत	किमि	१	५००	१	५००									५००	वडा १० कोटिसल्ला	वडा, नपा
१९	ठूलोभिर खानेपानी, वडा ११	किमि	३	५००	३	९००									९००	ठूलोभिर मुहान – स्यार्तगाउ, कुदु	वडा, नपा, संघसंस्था
२०	गरानीखोला खानेपानी, वडा ११	किमि	३	५००	३	१५००									१५००	गरानीखोला मुहान – पाल्ता, दिगाउ	वडा, नपा, संघसंस्था
२१	निगालठानी खानेपानी, वडा ११	किमि	५	५००					५	२५००					२५००	निगालठानी मुहान – छायरा, ओलमारे	वडा, नपा, संघसंस्था
२२	खानेपानी मर्मत	किमि	१	५००	१	५००									५००	वडा १२ तल्लुवगर	वडा, नपा
२३	खानेपानी योजना निर्माण, वडा १३	किमि	०.५	५००	०.५	२५०									२५०	गुनोखेल्ने ढुंगाको मुहान – नेप्टिपूजा, दह	वडा, नपा, संघसंस्था हरु
२४	डस्टविन स्थापना, वडा १२	वटा	५०	४			५०	२००							२००	तल्लुवगर बजार क्षेत्र	वडा, नपा
२५	खानेपानी निर्माण	किमि	१	५००	१	५००									५००	वडा ९, गाजेपाखा	वडा, नपा
२६	जुठेल्नो सुधार कार्यक्रम			वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने													

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
२७	सुरक्षीत डम्पिङ्ग साईटको सम्भाव्यता अध्ययन	अध्ययन	१	७००	१	७००									७००	नगरपालिका	
२८	बजार क्षेत्र केन्द्रित सुरक्षीत डम्पिङ्ग साईटको स्थापना	साइट	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												नगरपालिका	
२९	जलवायु उत्थानशिल स्वास्थ्य संस्था निर्माण तथा स्तरोन्नती	स्वास्थ्य संस्था		वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												सबै स्वास्थ्य चौकी	
३०	प्रजनन् स्वास्थ्य शिविर (VIA)	पटक	१५	८०	३	२४०	३	२४०	३	२४०	३	२४०	३	२४०	१२००		
३१	ROUSG camp	पटक	१५	५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	७५०		
३२	LARC camp	पटक	१५	५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	७५०		
३३	किशोरी स्वास्थ्य तथा परामर्श शिविर	पटक	१५	५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	३	१५०	७५०		
३४	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धित परामर्श बैठक संचालन	पटक	५	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०	पालीका	
३५	महिला स्वयमसेविकालाई तालीम	पटक	५	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०		

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
३६	आमा समुह परिचालन	पटक	६०	५	१२	६०	१२	६०	१२	६०	१२	६०	१२	६०	३००	वडा	
३७	स्वास्थ्य संस्थामा विपद्को बेलामा आउन सक्ने समस्या समाधानको लागि पूर्व तयारी रहन जस्तै EOP कार्यन्वयन गर्ने																
३८	Hygiene kit and Dignity kit को व्यवस्थापन	पटक	५	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	७५०		
३९	सरसफाईका सामाग्रीको व्यवस्थापन	वडा	११	१००	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	३	३००	११००		
४०	School Health Program	पटक	६०	५	१२	६०	१२	६०	१२	६०	१२	६०	१२	६०	३००		
४१	प्रजनन् स्वास्थ्य सुध्ढीकरणका लागी आवश्यक सामाग्री खरीद	वार्षिक	५	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१२५०		

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
४२	MNH onsite coaching	पटक	१०	२५	२	५०	२	५०	२	५०	२	५०	२	५०	२५०		
४३	ढाँरखेत छेप्का खा.पा.	योजना	१				१	८०						८०	१६०	वडा २, छेप्का	
४४	बहलु खोला खा.पा.	मि	१८००						१८००	८०				८०	१६०	वडा २, छेप्का	
४५	ठुला मुल खा.पा.	योजना	१				१	३००						३००	६००	वडा ३	
४६	नयाँ खोली खा.पा.	योजना	१								१	१५०		१५०	३००	वडा ३	
४७	वगरथाना खा.पा.	योजना	१								१	१२०		१२०	२४०	वडा ३	
४८	बाग्रेदारा मुहान भई गुहारा पिपलचौर खा.पा.	योजना	१				१	१००						१००	२००	वडा ४	
४९	कोटेगाउँ डाँडा खा.पा. इन्टेक	योजना	१						१	२००				२००	४००	वडा ४	
५०	गराग्ली खा.पा.ट्याङ्की	योजना	१				१	१५०						१५०	३००	वडा ६	
५१	भानुभक्त प्रा.वि. खा.पा.	योजना	१								१	२००		२००	४००	वडा ४	

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
५२	धर्मशाला ल.ज.वि. खा.पा.	योजना	१										१	११००	११००	वडा ३	
५३	सिली पलाउन धर्मशाला ल.ज.वि. खा.पा.	योजना	१										१	२०००	२०००		
	जम्मा					१३६१०		१०६९०		७७४०		४७३०		७३४०	४४११०		
५. स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी वस्ती																	
१	गोरेटो बाटो मर्मत, वडा ९	किमि	१	१०००			१	१०००							१०००	सिमखोला –त्रभुवन मा.वि.	वडा, नपा, संघसंस्था
२	शोप्लान्ट रोपन, वडा १२	किमि	२	५००	२	१०००									१०००	तल्लुवगर बजार क्षेत्र	वडा, नपा
३	गोरेटो वाटो निर्माण	किमि	३	१०००	३	३०००									३०००	वडा ९, फया – घरंगा	वडा, नपा
४	गोरेटो वाटो निर्माण	किमि	३	१०००	३	३०००									३०००	वडा ९, लैका – तात्र	वडा, नपा
५	नमुना वस्ती व्यवस्थापन	वटा	१३	१०००	३	३०००	३	३०००		३०००	३	३०००	१	१०००	१३०००	१३ वटा वस्ती	नपा, संघसंस्था

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
६	जलवायु उत्थानशील पालिका निमार्ण	वटा	१														
७	सुरक्षित आवासको व्यवस्थापन	वटा	१														
८	गोरेटो बाटा निर्माण वडा ४, ६	मि	५००	१.६					५००	८००					८००	पिपलचौर गुहारा थाप्ला	
९	गोरेटो बाटा निर्माण	मि	२००	०.५							२००	१००			१००	वडा ६, तल्लो गराग्ली	
	जम्मा					१००००		४०००		३८००		३१००		१०००	२१९००		
६. जलवायूजन्य प्रकोप न्यूनिकरण तथा विपद जोखिम व्यवस्थापन																	
१	अर्थिङ्ग प्वाईन्ट स्थापना	वटा	३	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा १ वडा लेक, वडा ३ नहकुली र गुराँसे	वडा, नपा, संघसंस्था
२	तारजाली तटबन्ध, वडा २	किमि	१	२०००			१	२०००						२०००	४०००	कच्ची सडकमा	गैसस, नपा

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
३	तारजाली तटबन्ध, वडा ३	मि	५००	३०००	५	३०००								३०००	६०००	साङटा – ल्वारखेत	वडा, नपा
४	तारजाली तटबन्ध	किमि	१	२५००									१	२५००	२५००	वडा ३, कैना – कट्के	वडा, नपा
५	तारजाली तटबन्ध, वडा ३	किमि	१	२५००							१	२५००			२५००	साङटा – चावलेचौर	वडा, नपा
६	अर्थिङ्ग प्वाईन्ट स्थापना, वडा ४	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												फुलचाउरी लेक र पाथिहाल्ने	वडा, नपा
७	अर्थिङ्ग प्वाईन्ट स्थापना	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा ५ डाडाकटेरा	वडा, नपा
८	तारजाली तटबन्ध	किमि	०.५	लस १०००							०.५	१०००		१०००	२०००	वडा ४, गुस्रेखोला	वडा, नपा
९	तारजाली तटबन्ध	किमि	०.५	लस १०००							०.५	१०००		१०००	२०००	वडा ४, औल चिमेरे	
१०	तारजाली तटबन्ध, वडा ४	किमि	१	लस २५००							१	२५००		२५००	५०००	पिपल चौसालघार	

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
११	तारजाली तटबन्ध, वडा ४	किमि	१	लस २५००							१	२५००		२५००	५०००	माग्नु, खालचौर – भेरीखर्क	वडा, नपा
१२	खारा खोला तटबन्ध	किमि	०.६	१०००			०.६	१०००						१०००	२०००	वडा ५, खाराखोला	वडा, नपा
१३	रानीखेत तटबन्ध, वडा ५	किमि	१	५०००					१	५०००				५०००	१००००	झुप्रेखोला हुँदै गाराखोला, रानीखेत	वडा, नपा
१४	मेसिनरी वाल निर्माण, वडा ६	किमि	३	५०००					३	५०००				५०००	१००००	थाप्ला, भारगाउँ	वडा, नपा
१५	तारजालि तटबन्ध, वडा ७	किमि	०.५	लस १०००			०.५	१०००						१०००	२०००	भलखोला को दुवैतर्फ	वडा, नपा
१६	ग्याविन पर्खाल निर्माण	किमि	१.५	४०००					१.५	४०००				४०००	८०००	वडा ८, मन्मै	वडा, नपा
१७	झोलुङ्गे पुल निर्माण, वडा ८	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												मालुवातरा – आठविसकोट ७ गाडा	वडा, नपा, संघसंस्था

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
१८	तारजालि तटबन्ध निर्माण, वडा ८	मिटर	५००	६			५००	३०००						३०००	६०००	सिस्नेरीखोला कायाखेत	वडा, नपा
१९	ठूली भेरी नदि तारजालि तटबन्ध तीनस्टेप	मिटर	२०००	६					२०००	३६०००				३६०००	७२०००	वडा ८ तात्रगाड –घट्टेखोला	वडा, नपा
२०	मेसिनरी वाल निर्माण	मि	१०००	६					१०००	६०००				६०००	१२०००	वडा ८, भरगाउँ	वडा, नपा
२१	अर्थिङ्ग प्वाईन्ट स्थापना	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा ९, थाप्लालेक	वडा, नपा
२२	तारजालि तटवन्ध	किमि	१.५	१०००			१.५	१५००						१५००	३०००	वडा ९ माटे – तात्रगाड	वडा, नपा
२३	तारजालि तटबन्ध, वडा ९	किमि	१	२५००	१	२५००								२५००	५०००	स्वास्थ्य केन्द्र, सिमखोला पानी	वडा, नपा
२४	अर्थिङ्ग प्वाईन्ट स्थापना, वडा १०	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												पाटन र रिखेलेकको बिचको धुकामा	वडा, नपा
२५	मोटरेवल पुल निर्माण	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा १०, साईलैसाघु	वडा, नपा
२६	रायोखोला झो.पु.	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												नलाक्चा –	वडा, नपा

क्र.स.	कियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
	निर्माण, वडा ११															वानीयागाउँ	
२७	दहखोला झो.पु. निर्माण, वडा ११	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वानीयागाउँ – कुदु	वडा, नपा
२८	गरानीखोला ट्रष्ट व्रिज निर्माण	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा ११, पुँदु – पाल्त	वडा, नपा
२९	तासुखोला झो.पु., वडा ११	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वारीरजिका – पारिरजिका	वडा, नपा
३०	तासुखोला तटबन्ध	किमि	३	२५००	३	७५००								७५००	१५०००	वडा ११, छेपारी – चौखावजार	वडा, नपा
३१	अर्थिङ्ग प्वाईन्ट स्थापना, वडा १३	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												फम्दागाउ भन्दा माथिको थामा	वडा, नपा
३२	वेली व्रिज निर्माण, वडा १३	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												नरसिह गाड खोला - औल देखि खातीगुर्ता)	वडा, नपा

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत			
३३	तारजाली तटबन्ध	किमि	०.५	१०००	०.५	१००००								१०००	२०००	वडा १३, दह – मसान घाट	वडा, नपा
३४	स्यालसिङ्ग खोला तारजालि तटवन्ध	किमि	१	२५००			१	२५००						२५००	५०००	वडा १३, ढारखोली – भेरी नदि	वडा, नपा
३५	तारजाली तटबन्ध	किमि	५	२०००					५	१००००				१००००	२००००	वडा १३, भेरी नदि – दुर्कुमा	वडा, नपा
३६	वेली व्रिज निर्माण, वडा १३	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												नरसिह गाड खोला - औल - खातीगुर्ता	वडा, नपा
३७	ग्याविन पर्खाल निर्माण	किमि	१.५	४०००	१.५	६०००								६०००	१२०००	वडा १३, सिउन	वडा, नपा
३८	तारजाली तटबन्ध, वडा १३	किमि	१	२५००					१	२५००				२५००	५०००	चौडाओढार – भेरीनदि	वडा, नपा
३९	भेरी खोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा ७, ८, ९, ११, १२	
४०	मुलखोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन														वडा ७	

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
४१	सौरया खोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा ७	
४२	मुला खोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा ७	
४३	करयाखेत खहरे खोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा ८	
४४	बगरा खोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा ८	
४५	तात्रगाड देखि बगरखेत सम्म तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा ८	
४६	खहरे खोला भिर पहिरो व्यवस्थापन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा १२	
४७	घेउ खोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा १३	
४८	जरे खोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन														वडा १३	
४९	दुवाला खोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा १३	
५०	रास्ता खोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा १३	
५१	गरापानी खोला तटबन्धन	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्भेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने														वडा १३	

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत			
५२	मौसम सम्बन्धि जानकारी तथा स्टेसन स्थापना	स्थान	१	२००००	१	२००००								२००००	४००००		
५३	समुदायमा आधारित पुर्व बाढी सुचना प्रणाली स्थापना	स्थान	१	२००००	१	२००००								२००००	४००००		
५४	पुर्व पहिरो सुचना प्रणाली स्थापना (pioliting)	स्थान	१	३००			१	३००						४००	७००		
५५	भुमरा खोला ल.ज.वि तटबन्धन	स्थान	१				१	४००						४००	८००	वडा ५	
	जम्मा					**२४०००**		**११७००**		**६८५००**		**९५००**		**११३८००**	**२२७५००**		
७. उद्योग, यातायात तथा भौतिक पुर्वाधार																	
१	विद्यालय भवन निर्माण र घेरावार	पटक	१	१००००			१	१००००						१००००	२००००	वडा १ जनप्रिय प्रावि	शिक्षा मन्त्रालय

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
२	तारवार, वडा ३	रोपनी	७	२०००					७	२०००				२०००	४०००	कणोदय प्रावि	न.पा.
३	सिप विकास तालिम केन्द्र निर्माण	वटा	१	२०००			१	२०००						२०००	४०००		नपा, संघसंस्था
४	छेप्का कैना सडक	स्थान	१				१	२०००						२०००	४०००	वडा ३	नपा
५	घुहारा, डाँडागाउँ जोड्ने ट्रस व्रिज	वटा	१										१	३०००	३०००	वडा २ र ४	नपा
६	कालिमाटी छेप्का चिसा जोड्ने ट्रस पुल	वटा	१										१	३०००	३०००	वडा ६	नपा
७	गराग्ली फर्सा जोड्ने ट्रस पुल	वटा	१										१	३०००	३०००		नपा
८	सिस्नेरी औल जोड्ने झो.पु.	वटा	१										१	१००	१००	वडा ३ र ४	नपा
९	तल्लो गराग्ली फर्सा जोड्ने काठे पुल	वटा	१										१	१००	१००	वडा ६	वडा, नपा
१०	जनता प्रा.वि. पर्खाल मर्मत	मि	३०										३०	५०	५०	वडा ४, पिपलचौर	वडा, नपा

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
११	कालिका आदर्श प्रा.वि भवन निर्माण	वटा	१	८००									१	८००	८००	वडा ६, गर्छिना	वडा, नपा
१२	पञ्चभार मा.वि. भवन निर्माण	भवन	१	२००									१	२००	२००	वडा ८, जिकुवा	वडा, नपा
१३	करुणोदय प्रा.वि, भवन निर्माण	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा ३, करुवा	वडा, नपा
१४	सिता प्रा.वि भवन निर्माण	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा ६, गराग्ली	वडा, नपा
१५	सिता प्रा.वि. भवन निर्माण	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा ६, गराग्ली	वडा, नपा
१६	बिद्यालय भवन निर्माण, वडा १३	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												भगवती आ.वि	वडा, नपा
१७	चिउरी प्रशोधन उद्यम	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												नगरपालिका	
१८	टिमुर प्रशोधन उद्यम	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरि कार्यान्वयन												नगरपालिका	
१९	ओखर प्रशोधन उद्यम	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												नगरपालिका	
	जम्मा							१४००		२०००				२६२५०	४२२५०		
८. पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सास्कृतिक सम्पदा																	

क्र.स.	कियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
१	देउती वज्यै मन्दिर पुनर्निर्माण	वटा	१	१०००			१	१०००							१०००	वडा १, च्याङखा	वडा, नपा
२	ताल संरक्षण	वटा	१	१०००			१	१०००							१०००	वडा १, रिताल	वडा, नपा
३	लह भगवति मन्दिर मर्मत	वटा	१	१०००			१	१०००							१०००	वडा ४	वडा, नपा
४	ब्रहमा देवता मन्दिर निर्माण	वटा	१	लस १०००	१	१०00									१०००	वडा ४	वडा, नपा
५	वर्मा मन्दिर मर्मत सम्भार	वटा	१	१०००			१	१०००							१०००	वडा ५, हारेकाफल	वडा, नपा
६	तातोपानी मुहान संरक्षण	वटा	१	लस १०००			१	१०००							१०००	वडा ८, कायाखेत	वडा, नपा
७	देउती बजै मन्दिर मर्मत	वटा	१	१०००					१	१०००					१०००	वडा १०, रावतगाउँ	वडा, नपा
८	तल्लुकोटि राक्षसिमाई भगवती मन्दिर पुनर्निर्माण	वटा	१	१०००			१	१०००							१०००	वडा १२, बस्नेतगाउँ	वडा, नपा

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
९	राक्षसिमाई मन्दिर गोरेटो बाटो निर्माण, वडा १२	वटा	१	१०००			१	१०००							१०००	तल्लुवगर देखि बस्नेतगाउँ	वडा, नपा, संघसंस्थाहरु
१०	मालिका मन्दिर पुनर्निर्माण	वटा	१	१०००			१	१०००							१०००	वडा १३, मुड्केचुला	वडा, नपा
११	धर्मशाला निर्माण, वडा १३	वटा	१	लस १०००			१	१०००							१०००	मालिका मन्दिर मुड्केचुला	वडा, नपा
१२	नुहाउने धारा संरक्षण तथा मर्मत, वडा १३	वटा	१	लस १०००			१	१०००							१०००	मुड्केचुला मालिका मन्दिर	वडा, नपा, संघसंस्था
१३	मन्दिर निर्माण	वटा	१	लस १०००			१	१०००							१०००	वडा ९, धनिपुध्यारा	वडा, नपा
	जम्मा					१००००		११०००		१०००					१३०००		
९. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जिविकोपार्जन र शूशासन																	
१	फलफूल तथा तरकारी बिक्रि हाटवजार स्थापना	वटा	१	लस २०००				०		२०००				२०००	४०००	वडा ७, दल्ली	वडा, नपा, संघसंस्थाहरु

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा	परिमाण	जम्मा			
२	सुन्तला खेती वेर्ना सहयोग	घरधुरी	८५	लस १०००			१	१०००						१०००	२०००	वडा १२, दान्छिना	वडा, नपा
३	व्यवसायिक आलुखेती तालिम	पटक	६५	लस १०००			१	१०००						१०००	२०००	वडा १ देखि १३ सम्म	सरकारी, गैसस
४	आलु वीउ र सामाग्रि सहयोग	घरघुरी	१९५०	लस १०००			१	१०००						१०००	२०००	वडा १ देखि १३ सम्म	सरकारी, गैसस
५	थोपा सिंचाई	घरधुरी	३०	१५००	३०	१५००								१५००	३०००	वडा ५, लविसा	वडा, नपा
६	बाख्रापालन तालिम र सहयोग	पटक	२५	१००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	२५००	नगरपालिकाको कार्यालय	वडा, नपा
७	हावस वाईरिङ्ग तालिम	जना	२	१००	१	१००	१	१००							२००	नगरपालिकाको कार्यालय	सरकारी, गैसस
८	मौसमी तथा वेमौसमि तरकारी खेती तालिम र सहयोय	पटक	५	२००	१	२००	१	२००	२	२००	१	२००	१	२००	१०००	वडा नं.७, दल्ली	सरकारी, गैसस नीकायहरु
९	शत्रुजिव व्यवस्थापन तालिम	पटक	१०	२००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२०००	वडा ७ र १२	सरकारी, गैसस

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
१०	अगुवा कृषक तालिम र सहयोग	पटक	१०	२००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२०००	वडा ७ र १२	सरकारी, गैसस
११	अगुवा कृषक अवलोकन भ्रमण	पटक	४	५००			१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२०००	वडाका अगुवा कृषकहरु	सरकारी, गैसस
१२	स्थानीय स्तरका स्यानीटरी प्याड उत्पादन तालीम	पटक	५	२००	१	२००	१	२००	२	२००	१	२००	१	२००	१०००		
१३	महिनावारी तथा छाउपडी सम्बन्धी चेतना मुलक कार्यक्रम	पटक	५	२०	१	२०	१	२०	२	२०	१	२०	१	२०	१००		
१४	अपांगता भएका Wheel chair वितरण																
१५	दलित समुदायका महिलाहरुलाई सुधारीएको चुलो वितरण	घ.धु	२००	१०	५०	५००	५०	५००	५०	५००	५०	५००	५०	५००	२५००		

क्र.स.	कियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत	परिमाण	लागत			
१६	दलित समुदायका मानिसहरुलाई विपद् पूर्व तायारी सम्बन्धी तालिम	पटक	५	२००	१	२००	१	२००	२	२००	१	२००	१	२००	१०००		
	जम्मा					४०२०		६०२०		४९२०		२९२०		९४२०	२७३००		
१०. जनचेतना अभिवृद्धि क्षमता विकास र अनुगमन																	
१	पूर्वसूचना प्रणालि अवलोकन भ्रमण	पटक	१	नगरकार्यपालिका तथा विपद व्यवस्थापन समिति को निर्णय बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने गराउने												बाँके, बर्दिया, कन्चनपुर	वडा, नपा
२	पूर्वसूचना केन्द्र स्थापना	वटा	१	वडा र नगरपालिकाको पहलमा प्राविधिक सर्वेक्षण गरि कार्यान्वयन गर्ने गराउने												वडा १३ को ढारथला	वडा, नपा
३	लेखाजोखा तथा प्रतिवेदन लेखन तालिम	पटक	५	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	नगरपालिका को कार्यालय, दल्ली	वडा, नपा
४	अनुगमन तथा मूल्यांकन बैठक	पटक	५	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	नगरपालिका को कार्यालय	वडा, नपा

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
५	नेतृत्व विकास तालिम	पटक	२५	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	नगरपालिका को कार्यालय	वडा, नपा
६	प्राकृतिक श्रोतमा महिलाको भुमिका बिषयक तालिम	पटक	२५	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	नगरपालिका को कार्यालय, दल्ली	वडा, नपा, संघसंस्थाहरु
७	महिला हिंसा बिरुद्द तालिम	पटक	२५	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५००	नगरपालिकाको कार्यालय	वडा, नपा
८	निर्णायक तहमा महिला नेतृत्व तालिम	पटक	२५	१००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	२५००	नगरपालिकाको कार्यालय, दल्ली	वडा, नपा
९	विपद व्यवस्थापन समितिको पदाधीकारीको क्षमता वृद्धि तालीम	पटक	५	१००	५	१००	५	१००	५	१००	५	१००	५	१००	५००	नगरपालिकाको कार्यालय, दल्ली	नगरपालिका
१०	विपद व्यवस्थापन समितिको पदाधीकारीको	पटक	१०	२५	२	५०	२	५०	२	५०	२	५०	२	५०	२५०	नगरपालिकाको कार्यालय, दल्ली	नगरपालिका

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	दर/ हजार	०८१/०८२		०८२/०८३		०८३/०८४		०४५/०८५		०८५/०८६		कुल जम्मा	वस्ती	सम्भावित सहयोगी निकाय
					परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम			
	अर्धवार्षिक बैठक																
११	विपद् सम्बन्धि तालिम	पटक	१३	१०	३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	३	३०	१५०	विपद व्यवस्थापन समीती	
	जम्मा					११८०		११८०		११८०		११८०		११८०	५९००		
	कूल जम्मा					७८७४०		९६२७०		११३३९५		३५५६०		१६५७२०	४८९६८५		

स्थानीय समुदायसँगको प्रत्यक्ष छलफल तथा अन्तरक्रिया र नलगाड नगरपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा तथा ड्राफ्ट शेरिङ्ग गोष्ठिमा तयार पारिएका यी योजनाहरुको विशेष महत्व छ । यी सबै अनुकूलनका योजनाहरुले समुदायको संकटासन्न्टा घटाउन र जीविकोपार्जनका स्रोतप्रतिको पहुँच स्थापना गर्न महत्वपूर्ण भूमिका रहनेछ । छोटो समयमा प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्न सक्ने क्षमता, थप विकल्पहरुको पर्याप्तता, लक्षित वर्गमा पुऱ्याउन सक्ने सकारात्मक प्रभाव, गरिब तथा विपन्न समुदाय (संकटासन्न समुदाय) वा घरधुरीको आवश्यकता, समयसिमामा आधारित रहेर शीघ्र गर्नसकिने र खर्चमा मितव्ययीताका आधारहरु विश्लेषण गरी प्राथमिकतामा परेका अनुकूलनका उपायहरुलाई समेटी यस अनुकूलन योजनाहरु तर्जुमा गरिएको छ ।

परिच्छेद ५ : जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मुलप्रवाहिकरण

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद जोखिम न्युनिकरणका सवालहरुलाई निति, नियम, आवधिक योजनामा र वार्षिक योजना तर्जुमा मुलप्रवाहिकरण गर्न विभिन्न तहमा भएका तहगत संरचना, मन्त्रालय, स्थानिय सरकार र सरोकारवालाहरुको ठाडो र तेस्रो समन्वयन हुनुपर्ने देखिन्छ ।

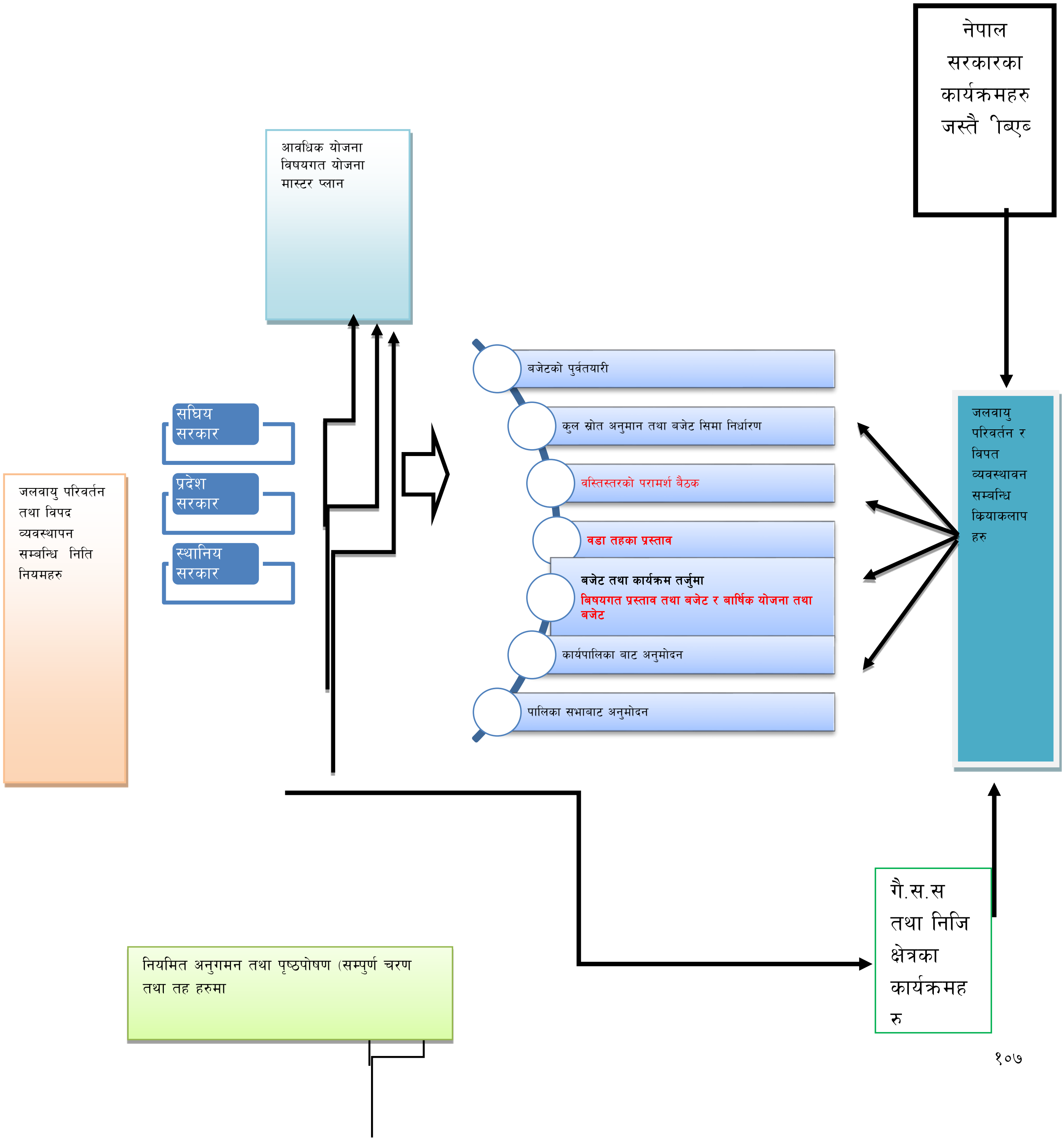

स्थानिय योजना प्रक्रियामा छनौटमा परेका तर स्थानिय सरकारले लगानि गर्न नसक्ने, बहुवर्षे योजनाहरुलाई समेत प्रदेश र सघंबाट विनियोजन हुने बजेटहरुबाट विनियोजित गर्ने साथै विभिन्न तहबाट नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषण गरेमा वस्ति वा वडा स्तरमा समेत जलवायु र विपद सम्बन्धिका योजनाहरुले प्राथामिकता पाउनेछन् । योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण र स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण ५.१ र ५.२ अनुसार हुनेछ ।

५.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण

जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी स्थानीय सूचना, जोखिमको अवस्था, श्रोत साधनको उपलब्धता, गुणस्तर तथा त्यस माथिको पहुँच र अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणको आवश्यकता पहिचानको आधारमा जलवायु परिवर्तनलाई नलगाड नगरपालिकाका आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनलाई संस्थागत गरिनेछ । जलवायु परिवर्तनको जोखिममा रहेका परिवार, समुदाय, वडा वा नगरपालिकालाई आफ्ना अनुकूलन प्राथमिकताबारे प्रष्टसँग अभिव्यक्त गर्न र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गरिनेछ । जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी विश्लेषण, अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका रणनीतिहरु स्थानीय आवधिक योजना अथवा दिर्घकालिन योजनामा समावेश गरिनेछ ।

राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक योजना आयोगहरुको आधार पत्र तथा आवधिक विकास योजनालाई प्रस्थान विन्दु बनाएर जलवायु उत्थानशीलताका दीर्घकालीन लक्ष्य तथा सोचहरु आवधिक योजनामा समायोजन गरिनेछ । प्राविधिक रुपले कार्यान्वयन गर्न कठिन तथा धेरै श्रोत लाग्ने अनुकूलनका योजनाहरु बहु वर्षीय, दीर्घकालीन तथा आवधिक योजनामा समायोजन गरेर कार्यान्वयन गर्ने । स्थानीय तहबीच वा स्थानीय तह र प्रदेश एवं संघसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने प्रकृतिका जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका आयोजनाहरु आवधिक योजनामा एकीकरण गरी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्ने । स्थानीय आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी निकाय, गैरसरकारी संघ संस्था, विकास साझेदार र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गर्न मार्गचित्र तथा खाका तयार गरिनेछ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद १०, दफा ७० बमोजिम यस नलगाड नगरपालिकाको स्थानीय संचित कोष बाट रकम विनियोजन गरि विपद् व्यवस्थापन तथा आर्थिक सहायता कोषको स्थापना गरिएको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि यस नगरपालिकाले नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्र भित्र प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद तथा अप्रत्याशित कारण बाट सृजना भएको विशेष परिस्थितिलाई नियन्त्रण गर्न एक विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरी सो कोषको व्यवस्थापन गर्न वाञ्छनिय भएकोले नलगाड नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन तथा आर्थिक सहायता कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४, बिपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५, आकस्मिक कोष सञ्चालन सम्बन्धि कार्यबिधि र आपतकालिन कार्य सेवा सञ्चालन केन्द्र कार्यबिधि लागु गरेको छ ।

५.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण

अनुकूलन योजनालाई विकास र विषयगत योजनामा साथै स्थानीय सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्नका लागि वडा एवं नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दलहरु, अन्य वहुसरोकारवालाहरु र एकीकृत योजना तर्जुमा समितिसँग यस अनुकूलन योजना तर्जुमा प्रक्रिया देखि नै छलफल र समन्वय गरिएको छ । यसरी नै पालिका स्तरमा अनुकूलन कार्य योजनाका र प्रक्रियाको सम्बन्धमा प्रस्तुतिकरण गरी पालिकाका सेवा प्रदायक निकायहरुसंग छलफल गरियो । नलगाड नगरपालीकाको हरेक वडा स्तरका स्थानीय राजनीतिक दल, सामाजिक संस्थाहरु, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरुसँग विस्तृत छलफल तयार गरी अनुकूलन कार्ययोजन तयार गरिएको छ र नगरपालिकाबाट अनुमोदन भए पश्चात यो लागु हुनेछ । यसरी नै नगरपालिकाको वार्षिक योजनामा समावेश नभएका योजनाहरुलाई नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रिया मार्फत जिल्ला समन्वय समिति तथा सम्बद्ध विषयगत कार्यालयहरु तथा अन्य सरोकारवाला निकायमा पनि पेश गरी मूलप्रवाहिकरणको लागि पहल हुनेछ । भविष्यमा नगरपालिकाले तयार गर्ने आवधिक तथा वार्षिक योजना तथा रणनीतिहरुमा यस अनुकूलन योजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथमा समायोजन गरिनेछ । यस योजनाका प्राथमिकताहरुलाई केन्द्रिय स्तरमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय मार्फत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो

किताब मार्फत राष्ट्रिय विकास योजनामा समायोजन गर्न समेत आवश्यक पहल गरिनेछ। योजना समायोजनका लागि निम्नानुसार कार्यहरु समेत पहिचान गरिएका छन्।

क) तत्काल गर्नूपर्ने

- योजनाका बारेमा सचेतना जागरण गर्ने र अपनत्वको विकास गर्ने।
- योजना पुस्तिका वा सो अन्तर्गत प्राथमिकतामा परेका क्रियाकलापहरु आवश्यक प्रक्रिया पुऱ्याई सम्बन्धित विषयगत तथा अन्य सरोकारवालाहरु समक्ष पेश गरी सहयोगको लागि पहल र पैरवी गर्ने।

ख) योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नूपर्ने

तालीका २७: योजना तर्जुमा प्रक्रियाको समयमा समायोजन गर्नूपर्ने

योजना तर्जुमाको स्तर	आवश्यक तयारी	जिम्मेवारी
टोल वस्ती स्तर	यस योजना बमोजिम आ-आफ्नो टोल वस्तीमा प्राथमिकतामा परेका योजनाहरु निर्धारित ढाँचामा पेश गर्ने।	सम्बन्धित टोल वस्तीबाट पालिकामा प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्ति - पालिका सभा सदस्य) वा प्रभावित समुदाय वा सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको व्यक्ति
वडा स्तर	वडा स्तरमा गनुपर्ने कार्यहरु ● विभिन्न वडासँग सम्बन्धित कार्यक्रम भए सबैसँग समन्वय गर्नुपर्ने	वडा अध्यक्ष, सचिव वा तोकिएको व्यक्ति, वडा समितिका सदस्यहरु
नगरपालिका स्तरमा	नगर परिषदबाट अनुमोदन गराउन पहल गर्ने।	कार्यपालिका सदस्यहरु, स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु, राजनितिक दलका प्रतिनिधि
विषयगत क्षेत्रका योजनाहरु	● वन संग सम्बन्धित योजनाहरु सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको साधारणसभा पूर्व नै कार्यसमितिमा पेश ● माथिल्लो स्तरमा लैजानुपर्ने योजना भएपनि सम्बन्धित निकायको तल्लो तह (जस्तै: सब डिभिजन वन कार्यालय) को सिफारिस ● सेक्टर स्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा योजना पेश	सम्बन्धित बिषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथा अनुभवी व्यक्ति भएमा राम्रो
बिभिन्न परियोजनाहरु	● परियोजनाका तल्लो तहका योजना तर्जुमा प्रक्रियामा वा सोभै परियोजनाको पायकको कार्यालयमा निर्धारित ढाँचामा कार्यक्रम पेश	परियोजनाका स्थानीय सामाजिक परिचालक तथा कर्मचारी मार्फत गर्दा राम्रो

कार्यक्रमको निर्णयको अवस्थाका बारेमा नियमित रुपमा बुझ्ने तथा ताकेता गर्ने।

परिच्छेद ६ : अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन

अनुकूलन योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको नेतृत्व नगरपालिकाले गर्नेछ। नगरपालिकाले योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन बाहेक स्थानीय स्तरमा घरधुरी, स्थानीय समुदाय र परियोजनाहरुले स्थानीय अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्य, समुदायमा आधारित अनुकूलन कार्यक्रम, पारस्थितिकीय प्रणाली र विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धि र समूहको योजनामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरु समायोजन गर्नेछ। जोखिम तथा संकटासन्नता र यसका अन्तरनिहित कारणहरु व्यक्ति, घरधुरी र समुदाय स्तरमा फरक फरक भएका कारण स्थानीय योजना तर्जुमा प्रकृयामा जलवायु परिवर्तनबाट बढी प्रभावित महिला तथा संकटासन्न घरधुरीको विशिष्ट समस्यालाई समाधान गर्ने अनुकूलनका कार्यक्रमहरू समावेश गरिनेछ। अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरु घरधुरी, स्थानीय समुदाय, उपभोक्ता समूह, संघ-संस्था र परियोजना स्तरमा निर्माण र कार्यान्वयन गर्नलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरु व्यक्ति, घरधुरी, स्थानीय समुदाय र उपभोक्ता समूहको जीविकोपार्जन तथा परिस्थितिकीय प्रणालीमा आधारित हुन सक्नेछ।

यस योजनाको सफल तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भुमिकाका लागि वडा समिति तथा कार्यपालिका समिति क्रियाशिल रहनेछ । पालिकाले प्रदेश, सघिय सरकार, गै.स.स को सहयोग तथा समन्वयनमा कियाकलापहरुको कार्यन्वयन गर्ने छ । जलवायु वित्तका लागि पनि स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना महत्वपुर्ण दस्तावेज हुनेछ। अनुकूलन योजनामा उल्लेखित कार्यहरुलाई नगरपालिका, विषयगत शाखा, समुदायमा स्थापित भई क्रियाशील रहेका विद्यमान समुह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरु मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ। भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धि कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा आवश्यकता अनुरुप प्राविधिक तथा उपलब्ध अन्य विज्ञहरुबाट विस्तृत लागत अनुमान (इष्टिमेट) गराउनुका साथै कार्यान्वयनमा समेत सहयोग लिईनेछ। अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको सहजिकरण स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले गर्ने छ। जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरुलाई थप प्रभावकारी बनाउने, स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना कार्यान्वयनलाई थप प्रभावकारि बनाउन आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने काम कार्यपालिका र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत गरिने छ । वार्षिक बजेट तर्जुमा तथा जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरुलाई मुलप्रवाहिकरण गर्न आवश्यक सहजिकरण गर्ने तथा बजेट विनियोजनका लागि कार्यपालिकामा पैरवी समेत स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति मार्फत गरिने छ। यस समितिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने आवश्यक कियाकलापहरु समेत समावेश गरिने छ।

यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरुका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि वडा एवं नगरपालिकाले पहल गर्नेछ । प्राथमिकतामा परेका हरेक क्रियाकलापहरुको विस्तृत कार्यान्वयन योजना र जिम्मेवारी तय गरी सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा स्रोत तथा सेवा जुटाई कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ। योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि व्यक्तिगत बानी व्यवहार देखि नै परिवर्तनको खाँचो देखिएको छ। त्यसैगरी यस योजनाको कार्यान्वयनमा नीजि क्षेत्रको भूमिका अहम् हुन सक्छ। यसका लागि वडा तथा नगरपालिकाले सम्बन्धित नीजि क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र एवं स्थानीय उद्योग बाणिज्य संघ मार्फत समेत पहल गर्नेछ।

६.१ अनूगमन तथा मुल्याङ्कन योजना

नलगाड नगरपालिका अर्न्तगत अनुकूलन योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यपालिका सदस्यहरु र नगरपालिका स्तरिय अनुगमन मूल्यांकन समितिको अगुवाईमा अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन, मूल्याङ्कनको साथै अर्धवार्षिक रुपमा समिक्षा गरिनेछ । अभिलेखिकरणमा उल्लेखित आवश्यक सूचनाहरुलाई ध्यान दिई अनुगमन गर्नुपूर्व अनुगमनको खाका तयार गरी सोही अनुसार अनुगमन र प्रतिवेदन तयार गरिनेछ । अनुगमनको लागि समितिका पदाधिकारीहरु अनुगमन सम्बन्धि अभिमुखीकरणमा सहभागि भएर मात्र अनुगमन कार्यमा संलग्न हुनेछन् जसबाट गरिएका प्रभावकारिताको लेखाजोखा गर्न सहज हुनेछ । त्यसैगरी वार्षिक रुपमा मूल्याङ्कन गरिनेछ भने योजनाको अन्तमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरी पुन:आगामी दिनको मुल्याङ्कन योजना तयार गरिनेछ । यसरी नै अनुकूलन कार्ययोजनालाई सघाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले सिकाइ, चिन्तन-मनन र पृष्ठपोषणका लागि अवसर प्रदान गर्दछ । कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरुको सुझावलाई सम्बोधन गरिने छ । साथै नगरपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मुल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरु सँग संयुक्त रुपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरिने छ ।

तालीका २८ : अनूगमन तथा मुल्याङ्कन योजना

अनुगमनका तहहरु	किन	कसले	कहिले	कसरी
वडा तहको अनुगमन (क्रियाकलापहरुको तहमा)	पारदर्शीता र अपनत्व कायम गर्न, अनुकूलन कार्यहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन	• वडा समिति • वडा स्तरिय अनुगमन समिति	कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व, सञ्चालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिना भित्र(हरेक कार्यक्रममा)	सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्व: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
नगरपालिका तहको अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरु तहमा)	कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । योजना र प्रगतिको लेखाजोखा गर्न । कार्यक्रमको प्रभावकारीता वृद्धि गर्दै समयमा कार्य सम्पन्न गर्न ।	कार्यपालिका सदस्य, पालिका स्तरिय अनुगमन समिति, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानिय पत्रकार, नगरपालिकाका कर्मचारी तथा सहयोगी निकायहरु	अर्धवार्षिक रुपमा (पौष र असारमा)	समिक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक तथा गोष्ठी
			त्रैमासिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण
				संकटासन्न वर्गहरुसँग अन्तरक्रिया
			नियमित	फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन
			वार्षिक	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
जिल्ला तहको अनुगमन	अन्तर पालिका समन्वयन तथा अनुकुलनका राम्र अभ्यासहरुको सिकाई आदान प्रदान गर्न पारदर्शिता र प्रभावकारिता अभिवृद्वि गर्न	समन्वयन समितिका पदाधिकारीहरु	अर्धबार्षिक वा बार्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण
प्रदेश तथा संघिय मन्त्रालय	पारदर्शिता र प्रभावकारिता अभिवृद्वि	प्रदेश :- सामाजिक विकास, उधोग पर्यटन	बर्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण

	गर्न, कार्यक्रम संचालको प्रभावकारिता आवश्यता औल्याउन	वन वातावरण र र सम्बन्धित मन्त्रालय सघं :- वन तथा वातावरण र सम्बन्धित मन्त्रालय		

कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरुको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ । साथै वडा, नगरपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्वअनुगमन, मूल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरुसँग संयुक्त रुपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन तालिका २९ र तालिका ३० बमोजिम गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिने छ ।

तालीका २९ : अनुगमन चेकलिष्ट

<table>
<tr><td colspan="7">अनुगमन गर्ने व्यक्तिको नाम</td><td colspan="3">अनुगमन मिति</td></tr>
<tr><td colspan="4">फोन नं.</td><td colspan="4">इमेल</td><td colspan="2">हस्ताक्षर</td></tr>
<tr><td colspan="4">विषयगत क्षेत्र</td><td colspan="4"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>क.स.</td><td>क्रियाकलाप</td><td>इकाई</td><td>लक्ष्य</td><td>परिमाण</td><td>प्राथमिकता</td><td>लक्षित घरदुरी</td><td>वडा</td><td>बस्ति</td><td>सहयोगी निकाय</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

तालीका ३० : मुल्याङ्कन चेकलिष्ट

विषय			
क्रियाकलाप		इकाई	
क्रियाकलाप स्थिति			
क्रियाकलाप. सुरू मिति		समाप्त मिति (येदी पुरा भय)	
क्रियाकलाप प्रमुख		अब्दित संगठन	
सम्पर्क			
इमेल			
ठेगाना			

क्रियाकलाप सारांश			
क्रियाकलापको नतिजा			
लक्ष्य		परिणाम	
परियोजनाका फाइदाहरू			
लाभार्थीहरूको संख्या			
लाभान्वित क्षेत्रहरू			
आवंटित बजेट			
उपयोग गरिएको बजेट			

मूल्याङ्कनकर्ताको नाम:			
हस्ताक्षर		मूल्याङ्कनको मिति	

सन्दर्भ सामग्री

राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६
स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना (Revised LAPA Framework) २०७६
विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०
विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति २०७५
नलगाड नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण, २०७४-२०७५
स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना २०६८
केन्द्रिय तथांक विभाग (२०६८) राष्ट्रिय जनगणना
राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (National Adaptation Programme of Action-NAPA), २०६६
सेन्डाइ कार्यढाँचा २०१५-२०३०
https://resilienceprojectblog.wordpress.com/2013/06/15/the-relationship-between-disaster-risk-management-and-climate-change-adaptation/
बराल, ब., मगर, ग.ब., भण्डारी, सु., भण्डारी, प., बस्नेत, दि. रा., राई जि. तथा सिह, गो. ब. (२०२०)। *स्थानिय हाब्रे संरक्षण कार्ययोजना*। प्रकृति संरक्षण अभियान नेपाल, गोकर्णेश्वर, काठमाण्डौं।
Baral, B. (2016). Distribution and Status of Red Panda (*Ailurus fulgens fulgens* Cuvier 1825) in Jajarkot, Mid-Western Nepal. UK: Rufford Foundation.
Baral, B. (2014). *Baseline Study of Red Panda (Ailurus fulgens fulgens, Cuvier, 1825) in Jajarkot District, Mid-Western Nepal* (Unpublished Master's thesis), Central Department of Environmental Science, Tribhuvan University, Kathmandu, Nepal.
Vulnerability and Risk Assessment and identifying adaptation measures, Summary for Policy Makers, 2021, MoFE
बाढी तथा पहिरो जोखिम चित्रावली ,नलगाड नगरपालिका, जाजरकोट जिल्ला, कर्णाली प्रदेश

अनुसूचिहरु

अनुसूची १ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना पुनरावलोकन गोष्ठीको सहभागीताको विवरण (कात्तिक ३०, २०८१)

क्र.स.	नाम थर	पद	ठेगाना निकाय	जाजताती दलित १, जनजाति २, अन्य उच्च जाति ३	लिंग महिला १, पुरुष २
१	डम्बर बहाद रावत	नगर प्रमुख	नलगाड न.पा.	३	२
२	गोपल शाही	प्र.प्र.अ	नलगाड न.पा.	३	२
३	कृष्ण बहादुर गिरी	वडा अध्यक्ष	नलगाड न.पा.	३	२
४	तेज बहादुर सिंह	वडा अध्यक्ष	नलगाड न.पा.	३	२
५	धन बहादुर महर	वडा अध्यक्ष	नलगाड न.पा.	१	२
६	पुर्ण बहादुर खत्री	वडा अध्यक्ष	नलगाड न.पा.	३	२
७	भबेन्द्र बहादुर सिहं	वडा अध्यक्ष	नलगाड न.पा.	३	२
८	मोहन बहादुर खत्री	वडा अध्यक्ष	नलगाड न.पा.	३	२
९	सेतु गिरी	वडा अध्यक्ष	नलगाड न.पा.	३	१
१०	सरिता बादी	कार्यपालिका सदस्य	नलगाड न.पा.	१	१
११	कुमारी बि क	कार्यपालिका सदस्य	नलगाड न.पा.	१	१
१२	सरिता साही	कार्यपालिका सदस्य	नलगाड न.पा.	३	१
१३	किरण थापा	रोजगार संयोजक	नलगाड न.पा.	३	२
१४	नरायण खत्री	साहायक पाँचौ	नलगाड न.पा.	३	२
१५	सृजना कुमारी बढुवाल	साहायक पाँचौ	नलगाड न.पा.	३	१
१६	लाल बहादुर बानीया	वडा अध्यक्ष	नलगाड न.पा.	३	१
१७	बिशाल बि क	वडा सदस्य	नलगाड न.पा.	१	२
१८	ठकेन्द्र गिरी	साहायक पाँचौ	नलगाड न.पा.	३	२
१९	बिमल रावत	समुदायिक अगुवा	नलगाड न.पा.	३	१
२०	सुमिका गहतरा	समुदायिक अगुवा	नलगाड न.पा.	३	१
२१	सान्ता सिंह	समुदायिक अगुवा	नलगाड न.पा.	३	१
२२	कौशि वा. बिष्ट	वडा सदस्या	नलगाड न.पा.	३	१

अनुसूची २ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना पृष्ठपोषण गोष्ठीको सहभागीताको विवरण (जेष्ठ १८, २०८२)

क सं	नाम थर	पद	ठेगना
१	डम्बर बहाद रावत	मयेर	नलगाड न पा ७
२	देवका लामिछाने	उप मेयर	नलगाड न पा ७
३	शेर वहादुर पुन	प्रमुख प्रशाशकिय अधिकृत	रुकुम पश्चिम
४	कौशि वहादुर बिष्ट	वडा अध्यक्ष	नलगाड न पा ३
५	लाल वहादुर बानिया	वडा अध्यक्ष	नलगाड न पा ११
६	ओम राज ओली	वडा अध्यक्ष	नलगाड न पा ५
७	तेज वहादुर सिह	वडा अध्यक्ष	नलगाड न पा ८
८	मोहन वहादुर खत्री	वडा अध्यक्ष	नलगाड न पा १२
९	विरेन्द्र खडका	वडा अध्यक्ष	नलगाड न पा ६
१०	खिमा शर्मा	वडा सदस्य	नलगाड न पा १२
११	सरिता बादि	वडा सदस्य	नलगाड न पा ७
१२	किरण थापा	रोजगार सहायक	नलगाड न पा ७ दल्ली
१३	तेज वहादुर बि क	स्वकिय सचिब	नलगाड न पा ७ दल्ली
१४	टेक वहादुर शाही	वडा सदस्य	नलगाड न पा ३ दल्ली
१५	मोहन खडका		

अनुसूची ३ : वडा स्तरमा तयार गरिएको संकटासन्न नक्सा

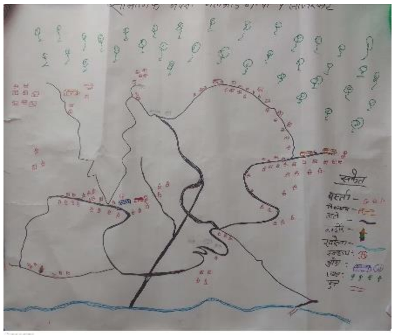

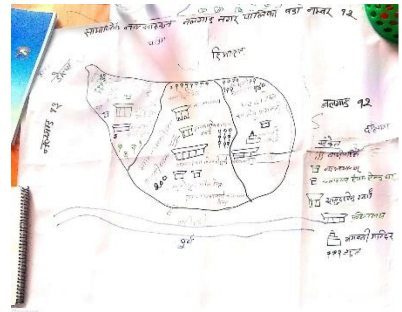

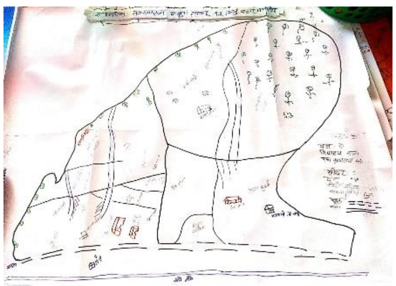

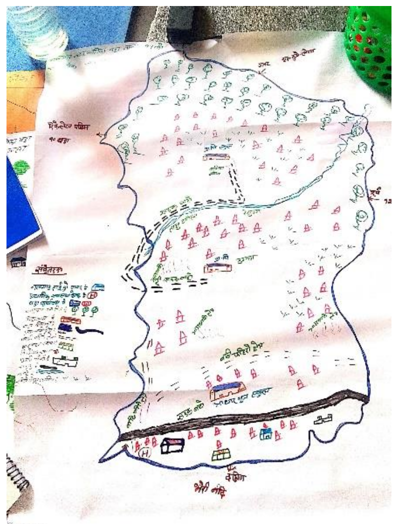

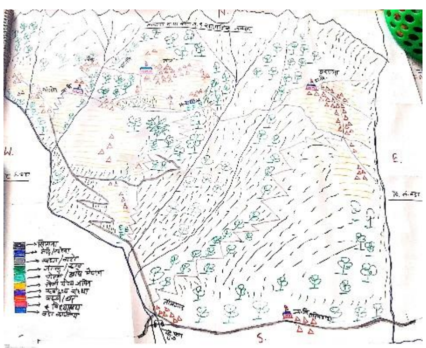

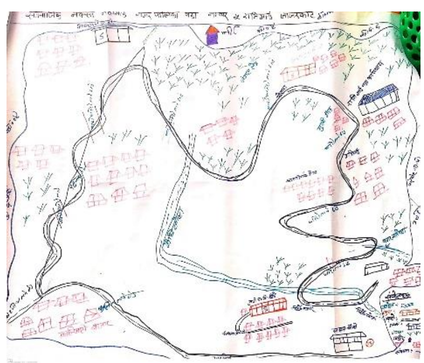

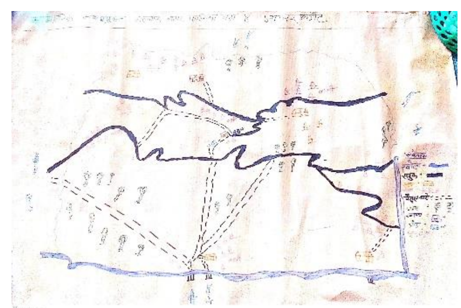

अनुसूची ४ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना पूनरावलोकन कार्यक्रमका तस्बीरहरु

स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना माथी अन्तीम छलफल संचालन

नगर प्रमुख ज्युबाट स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजनाको छलफलमा सुझाब सल्हा दिदै

अनुसूची ५ : स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नलगाड नगरपालिका, जाजरकोट

क्र.स.	नामथर	ठेगाना	पद	मोवाइल नं.
१	डम्बर बहादुर रावत	नलगाड नगरपालिका १० (नगर प्रमुख)	अध्यक्ष	९७४२२३६३३५
२	देवका लामिछाने	नलगाड नगरपालिका १० (नगर उप प्रमुख)	सदस्य	९७६६९२७०२१
३	शेर बहादुर पुन	नलगाड नगरपालिका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य	९७६५८०७७१५
४	धन बहादुर महर	नलगाड नगरपालिका १ वडा अध्यक्ष	सदस्य	९८४८१६९४९४
५	अनिता रोका	नलगाड नगरपालिका १० वडा अध्यक्ष	सदस्य	९८६६७६२९२२
६	नर जंग चन्द	नलगाड नगरपालिका योजना शाखा	सदस्य	९८६६०८३६३२
७	भेष जंग शाहा	नलगाड नगरपालिका पशु शाखा	सदस्य	९८४८०६४६४८
८	अजय अधिकारी	नलगाड नगरपालिका कृषि शाखा	सदस्य	
९	प्रभात सुवेदी	नलगाड नगरपालिका आयुवेदलाय	सदस्य	९८५८०८०८५५
१०	बर्षा रावत	नलगाड नगरपालिका स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	सदस्य	९७६९२७५४६४
११	पूर्ण बहादुर खत्री	नलगाड नगरपालिका २ वडा अध्यक्ष	सदस्य	९८४९७०४६४३
१२	उमेश खड्का	नलगाड नगरपालिका	सदस्य	९८६८०९०००९
१३	सन्तोष चन्द	इ प्र. का प्रमुख	सदस्य	
१४	बल बिर बि क	नलगाड नगरपालिका	सदस्य	९८४८१३६००८
१५	सृजना कुमारी बड्डुवाल	नलगाड नगरपालिका	सदस्य सचिव	९७४५६३८४०३

अनुसूची ६: नलगाड नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाका पदाधिकारीहरुको विवरण

क. सं	नाम	पद	सम्पर्क नम्बर	ईमेल
१	डम्बर बहादुर रावत	नगर प्रमुख	९७४२२३६३३५	ito.nalgaadmun@gmail.com
२	देवका लामिछाने	नगर उप प्रमुख	९७६६९२७०२१	lamichanedebaka9@gmail.com
३	धन बहादुर महर	वडा अध्यक्ष, वडा १	९८४८१६९४९४	
४	पुर्ण बहादुर खत्री	वडा अध्यक्ष, वडा २	९८४९७०४६४३	purna2024@gmail.com
५	कौशि बहादुर विष्ट	वडा अध्यक्ष, वडा ३	९८६६७१३०८३	
६	बद्री बहादुर पन्त	वडा अध्यक्ष, वडा ४	९८५८०८४५६० र ९८१८३२५००६	pantbadri2045@gmail.com
७	ओमराज वलि	वडा अध्यक्ष, वडा ५	९८६४३६७१९२	nalgadmunwada5@gmail.com
८	विरेन्द्र खड्का	वडा अध्यक्ष, वडा ६	९८४१८३४५२८	
९	कृष्ण बहादुर गिरि	वडा अध्यक्ष, वडा ७	९८४१४३०८०९	
१०	बहादुर	वडा अध्यक्ष, वडा ८		
११	भविन्द्र बहादुर सिंह	वडा अध्यक्ष, वडा ९	९८६४९३२४८०	
१२	अनिता रोकाय	वडा अध्यक्ष, वडा १०	९८६६७६२९२२	
१३	लाल बहादुर वानिया	वडा अध्यक्ष, वडा ११	९८६१५६०१७२	
१४	मोहन बहादुर खत्री	वडा अध्यक्ष, वडा १२	९८६६८४४३४२	
१५	सेते गिरि	वडा अध्यक्ष, वडा १३	९८६५२२९३५३	
१६	मनमाया घर्ति	कार्यपालिका सदस्य	९७४२२१८०९४	
१७	सरिता कुमारी शाही	कार्यपालिका सदस्य	९८४२६८४३३१	
१८	सरिता वादी	कार्यपालिका सदस्य	९८६८६६२३७५	
१९	खिमा कुमारी शर्मा	कार्यपालिका सदस्य	९८६८६८४६७७	
२०	कलिवान नेपाली	कार्यपालिका सदस्य	९८६४३४०३५४	
२१	शिला कुमारी कामी	कार्यपालिका सदस्य	९७४५४९८७६८	
२२	कुमारी वि.क.	कार्यपालिका सदस्य	९७४५२११०१५	

अनुसुची ७ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी कार्यक्रमका तस्बीरहरु

वडा नं.५, मुली गाउँ

वडा २

वडा नं ९ तात्रगाउ भन्दा माथिको देउरालीमा आगलागि पश्चातको दृश्य

नलगाड नगरपाकि वडा नं.८ को कायाखेतमा माल बहादुर शाही र हरि बहादुर शाही को संयुक्त घर पहिरोले क्षतिग्रस्त

नगरपालिका स्तरिय योजना तर्जुमा तथा ड्राफ्ट शेरिङ्ग गोष्ठि मा नगरप्रमुख टेक बहादुर रावल ज्यू ले मन्तव्य प्रस्तुत गर्दै ।

अनुसुची ८ : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी कार्यक्रमको उपस्थिति विवरण

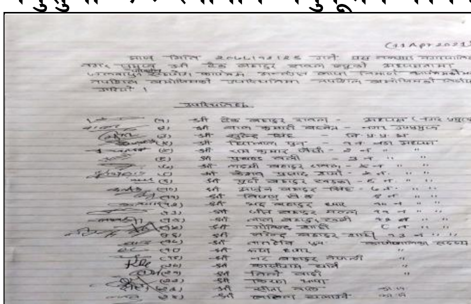

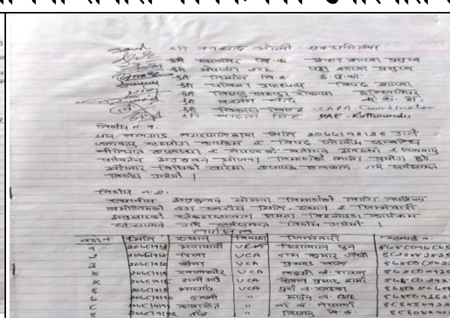

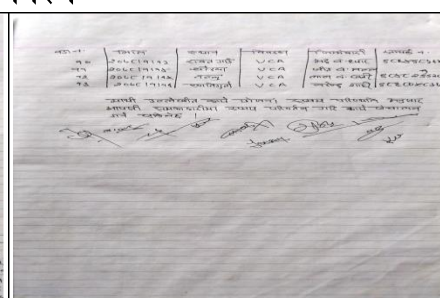

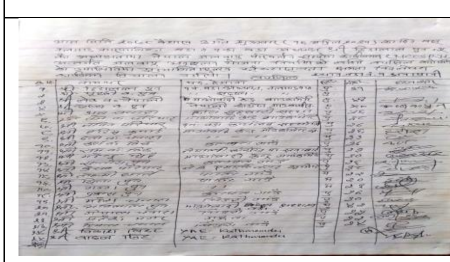

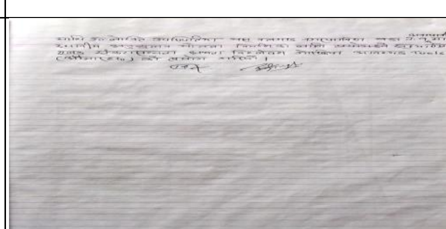

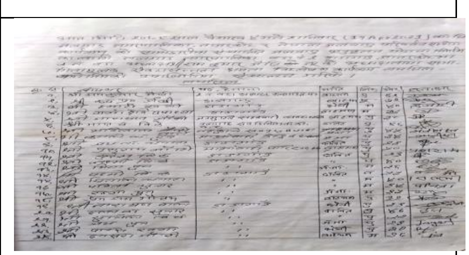

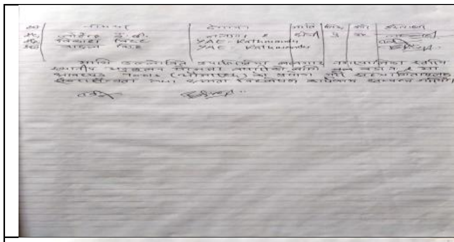
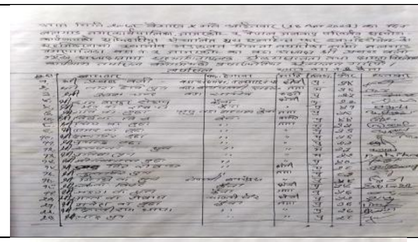
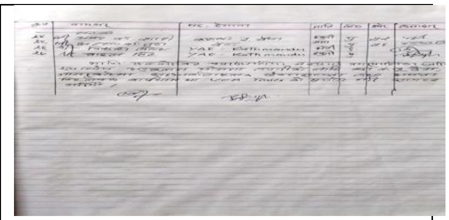
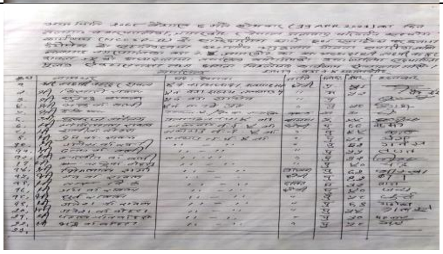
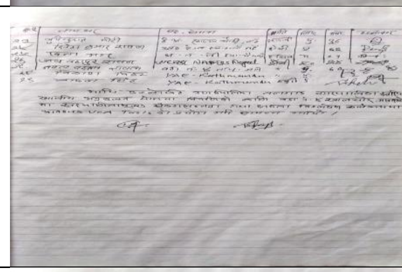
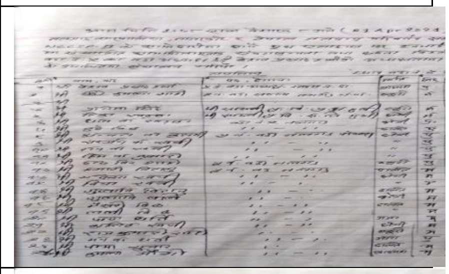
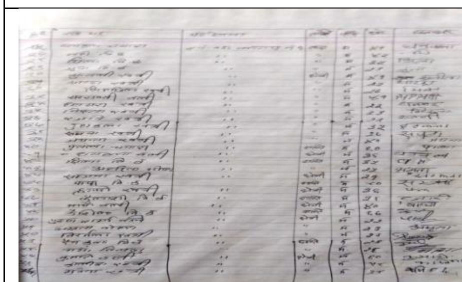
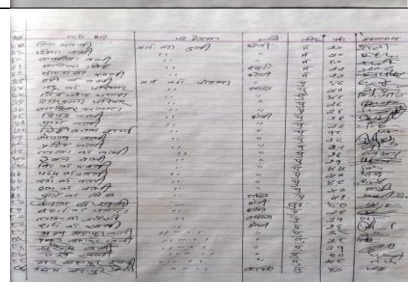
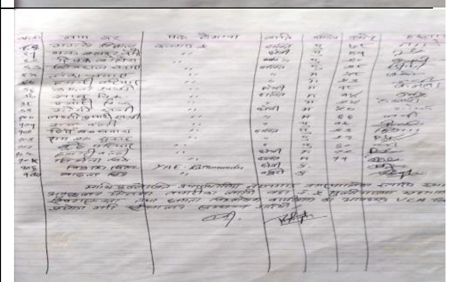
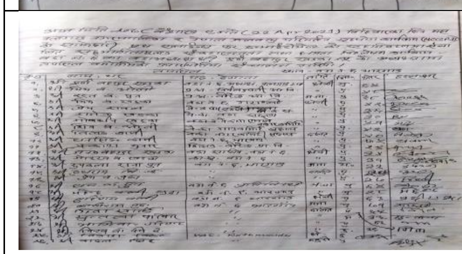
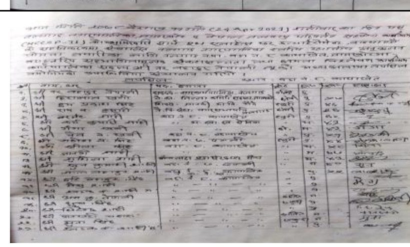
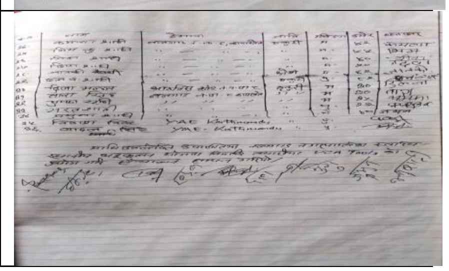

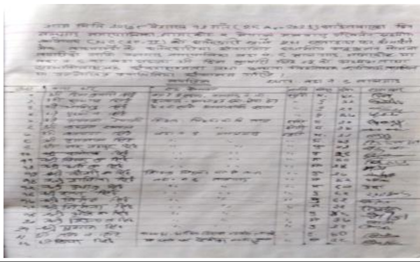
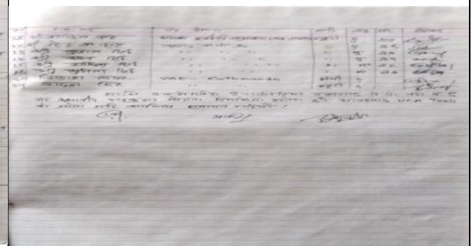
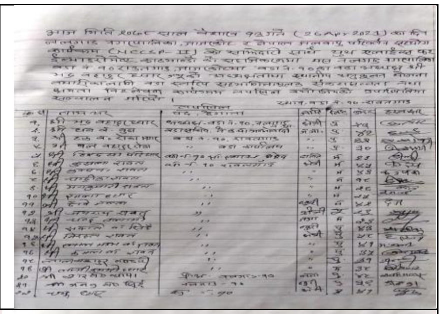
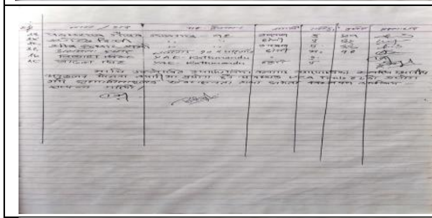
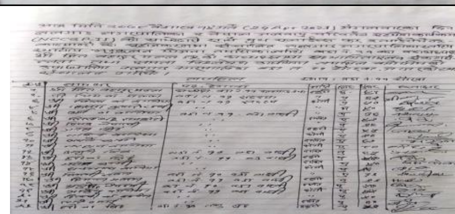
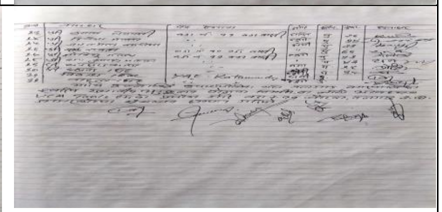
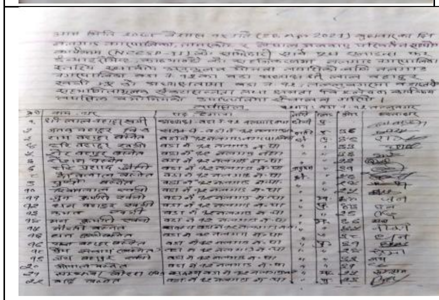
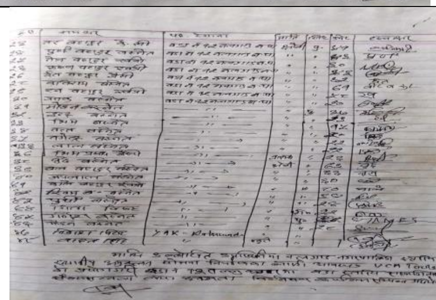
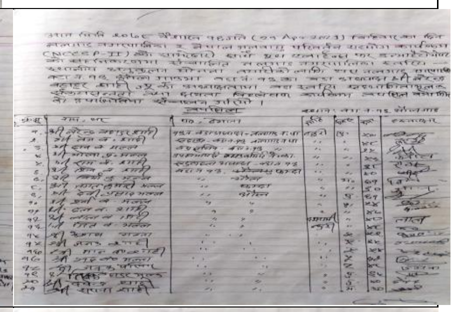
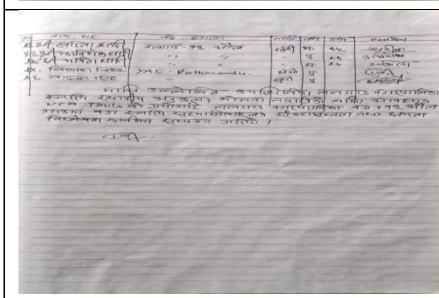
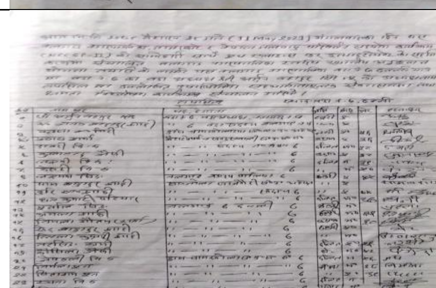
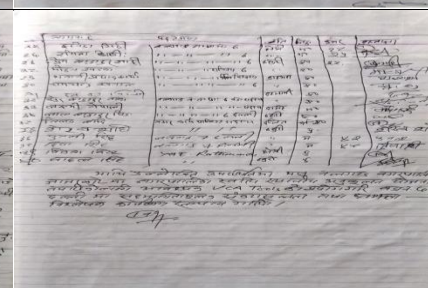
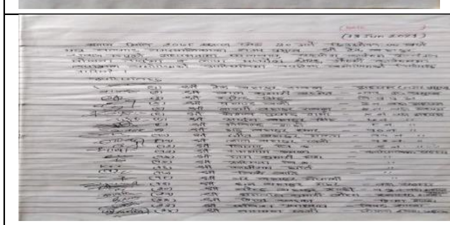
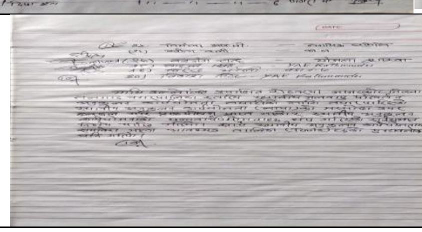

नलगाड नगरपालिका

दल्ली, जाजरकोट

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

२०८२